MART 2005 SAYI: 100 4.000.000 TL / 4 YTL (KDV dahil)

PAZARTESİ

kadınlara mahsus gazete

10. yılda 100. sayı ile devam ediyoruz

100 SAYI

PAZARTESİ

kadınlara mahsus gazete

100 Mart 2005

Adres Abdullah Sokak No:9 Beyoğlu - İstanbul
Tel-Faks 0212 249 5959 / 0212 245 8358
GSM 0532 510 0965
E-Posta pazartesi@pazartesi.org
pazartesidergi@mynet.com

Sahibi Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Kadın Kültür ve İletişim Vakfı adına
Beyhan Demir

Katkıda Bulunanlar
Amy Spengler, Ayla Yıldırım, Aslı Davaz, ayşe düzkan, Ayşegül Babalık, Ayşegül Oğuz, Bilge Seçkin, Çiğdem Güler, Deniz Demir, Devrim Gökçek, Emek Ergün, Emine Çelebi, Eylem Polat, Gözde Akgüngör, Gülfer Akkaya, Handan Koç, Hande Öğüt, Hatice Tekdal, Haziran, Hülya UğurTanrıöver, Marina Crespin, Mürüvvet Yılmaz, Nazan Askeran, Necla Akgökçe, Necla Algan, Nermin Yıldırım, Nilgün Yurdalan, Nur Gönül, Özlem Güneş, Övgü Güner, Özgen Altaş, Özgün Akduran, Su, Yelda Yücel

Fotoğraf Özlem Güneş
Kapak İllüstrasyonu Kirkor Sahakoğlu
Görsel Yönetmen Ömer Süvari
Renk Ayrımı 4Renk 212 324 54 50
Baskı Özgün Ofset 212 280 00 09
Dağıtım Yay-Sat

ABONE FORMU

Pazartesi'yi güçlendirmek için daha fazla kadına ulaşmaya ihtiyacımız var.
10 abone bulana bir kitap veriyoruz.
Abone olmak istiyorum

Adı Soyadı:
Adres:
Telefon:
E-Posta:
Abone Süresi 1 yıl ( ) 6 ay ( )
Başlangıç Tarihi:

Türkiye İçi
Yıllık 36 Milyon TL / 36 YTL
Altı aylık 18 Milyon TL / 18 YTL
Aboneler için posta çek numarası: 662965
Bağışlarınız için T. İş Bankası Taksim Şubesi
Hesap No: 1052 30000 758921 Beyhan Demir

Yurtdışı
Yıllık 60 Euro 6 aylık 40 Euro

Döviz Hesabı
T. İş Bankası Taksim Şubesi Hesap No
1052 301000 3330429
Beyhan Demir

Abone ücretini yatırdığınıza dair belgeyi ve abone formunu bize gönderin, biz de her ay PAZARTESİ *'nizi gönderelim.*

merhaba

Dergimizin 100. sayısıyla karşınızdayız. 100. sayının Mart ayına tesadüf etmesi heyecanımızı bir kat daha arttırdı. Yeni yılın ilk aylarını hem 100. sayı hem de 8 Mart etkinliklerini organize etmekle geçirdik. Elinizdeki özel sayıyla birlikte nice sayıları hep birlikte kotarma ümidimizi tekrarlamak istiyoruz. Bu sayımızda geçtiğimiz yüz sayının bir panoramasını çizmeye çalıştık. Bilge Seçkin Pazartesi tarihini kendi cephesinden kaleme aldı. 8 Mart hazırlıkları her sene olduğu gibi bu yıl da tartışmalarla geçti. Pazartesi'nin de içinde olduğu 8 Mart Kadın Platformu bu yıl 8 Mart'ı Kadıköy İskele Meydanı'nda 5 Mart Cumartesi günü kutlayacak. İstanbul'da 8 Mart'ta üç ayrı miting yapılacak. Bu bölünmenin sebeplerini ilk sayfalarımızda tartışmaya başladık. 8 Mart'ın ardından tartışmayı farklı kadın gruplarıyla dergide devam ettireceğiz. Pazartesi çıktığı yıldan itibaren birçok kadının hayatını da değiştirdi. Farklı şekillerde Pazartesi'yle tanışan dört kadının Pazartesi hikâyelerini tartışma sayfalarımızda okuyabilirsiniz. Türkiye tarihi, resmi tarihte yer almasa da, kadın dergileri sayısıyla zengin bir tarih. Aslı Davaz, bu sayımızda kadınların kendileri için çıkardıkları dergileri derledi. Bu sayımızda Yelda Yücel 3. Dalga feminizm üzerine bir makaleyi Pazartesi için çevirdi. Gözde Akgüngör, tiyatro camiasını ve bu camiada aykırı olmanın zorluklarını Nurseli İdiz'le konuştu. Kendine Ait Bir Fotoğraf isimli kitabıyla Laleper Aytek, Çöplük isimli son romanı vesilesiyle Şebnem İşigüzel bu sayıdaki konuklarımız arasında. Hülya Uğur Tanrıöver dizi ve televizyon eleştirileriyle yazı dizisine devam ediyor. En Garde isimli filmiyle Locarno Film Festivali'nde ödül alan yönetmen Ayşe Polat'la filmi üzerine Gülfer Akkaya konuştu. Bob Marley No Women No Cry şarkısıyla gönüllerimize taht kurmuştu. Lakin, Rita Marley Çitlembik Yayınlarından çıkan ***Bob Marley ile Hayatım, No Woman No Cry*** adlı kitapta Bob Marley'in de tanıdığımız erkeklerden pek de farklı olmadığını anlatıyor. Özgün Akduran'ın yorumuyla Rita Marley'i bu sayımızda daha yakından tanıyabilirsiniz. Hande Öğüt Amerikalı lezbiyen yazar T Cooper'la dergimiz için bir söyleşi yaptı. Mürüvvet Yılmaz ise anne kız ilişkilerini değerlendirdi. Nermin Yıldırım kadınların pek rağbet etmediği bir mesleğe, dövmeciliğe heves etmiş bir kadınla Ayçin'le görüştü. Mesleğini büyük bir titizlikle icra eden Ayçin'in anlattıkları dövme meraklıları için tavsiye olunur. 5 Mart 2005'te Kadıköy İskele Meydanı'nda Pazartesi standında olacağız. Yaşasın 8 Mart! Pazartesi'yle nice yüzüncü sayılara...

Önümüzdeki sayı görüşmek üzere...

8 mart'a doğru

Bu yıl 8 Mart'ta Kadıköy İskele Meydanı'nda kadınlar olarak bir araya gelmemizi sağlayan 8 Mart Kadın Platformu, eylemin örgütlenme anına dek birçok tartışma yaşadı. Bu tartışmalar, platformların nasıl işlemesi gerektiğine dair birçok soruyu da beraberinde getirdi. 8 Mart'ın ardından şimdilik bir bölümünü aktaracağımız süreci tartışmak kadın hareketi için bir görev olarak önümüzde duruyor.

İstanbul Kadına Yönelik Şiddete Karşı Kadın Platformu, yaklaşık bir buçuk yıldır İstanbul'da, namus cinayeti karşıtı eylemlerin bir çoğunu, 25 Kasım Dünyada Kadına Yönelik Şiddete Son Günü eylemini, ulaşabildiği en kalabalık kadın topluluğuyla birlikte yapmak için çaba harcadı. Bağımsız feminist kadınlar, kadın örgütleri ve karma örgütlerde politik çalışma yapan kadınlardan oluşan platform, eylemlerini sadece kadınlarla beraber yapma konusunda da bileşenleriyle hemfikirdi. Eylemler bu temel kriterle örgütlendi. Platform, eylemlerini sürdürürken, kadınların ve kadın örgütlerinin birlikte kadın politikası yapma yöntemlerini de kendi içinde sık sık tartıştı. Platformun iç işleyişi ve hukukunu oluşturma çabası güttü. Yine tüm bileşenlerle beraber oluşturulmaya çalışılan hukuk vs için saatlerce tartışıldı. Eğer bir tek kadın bile ikna olmamışsa, bu tartışmalar ortaklaşma sağlanıncaya kadar devam ediyordu. Çünkü platform bileşeni olan bütün kadınlar, tanımlanmış bir yanyana duruş sağlamanın platformun geleceği için önemli olduğunu düşünüyordu. Platformda iç hukuku oluşturma tartışmaları sürerken, yaklaşan 8 Mart'ın nasıl kutlanacağı bir gündem olarak karşımızdaydı. Fakat platform bugüne dek yaptığı her eyleme sadece kadınların katılması konusunda hemfikirken, kimi kadınlar 8 Mart için " 8 Mart'ta böyle olmaz, çünkü 8 Mart başka" dediler. Bu da şimdiye kadarki ortaklığı değersizleştirirken bir yandan da daha 8 Mart toplantıları başlamadan erkeksiz 8 Mart biçimine itiraz ettiler. 8 Mart, henüz platformun gündemi olmuş ve 8 Mart'a katılma koşulları hakkında henüz tartışılmaya başlanmamışken, platformun katılımcılarından olan EKB(Emekçi Kadınlar Birliği), EHP(Emekçi Hareket Partisi), Özgür Kadın ve Yeni Dünya İçin Çağrı gibi kurumlar, karma örgütlerin 8 Mart için yaptıkları ayrı bir toplantı çağrısına katıldıklarını öğrendik. Elbette katılabilirler, burada sorun yok. Hem bizimle, yani kadın platformuyla aynı gündemli toplantılar yapıp, hem de ayrı bir yerde başka bileşenlerle başka bir eylemi örgütleme toplantılarına katılabilirler. Ama bu bilgiyi bizlerden bir süreliğine saklamak sakıncalı değil midir?

Platform, bu bilgiyi Yeni Dünya İçin Çağrı Dergisi (ki bu grup, tüm 8 Mart sürecinde her konuda örnek bir tavır sergilemiştir) ve EHP sayesinde öğrendi. Biraz gecikmiş olsa da. Karma örgütlerin yaptığı çağrı, diğer karma örgütlere ve EKB, Özgür Kadın ve EHP'li kadınlara idi. Doğal olarak kadın örgütlerini ve feministleri dışlıyordu. Zaten 8 Mart toplantılarına iki erkeğin kadınları temsilen katıldığı da duyduklarımız arasında. Biz feministler yıllardır erkeksiz 8 Mart'ı savunduğumuzu açık açık söylüyor, 8 Mart alanının erkeksizleştirilmesi için elimizden geleni yapıyoruz. Çünkü, kendi kurtuluşumuz için bütün kadınlarla birlikte olmanın doğruluğunu ve kadınları sömüren, kadınlara şiddet uygulayan erkeklerle elele olamayacağımızı biliyoruz. Ama erkeklerin kadınları temsilen 8 Mart toplantılarına katıldığını duyunca, "bravo" demekten kendimizi alamadık. Bu kurumlarda hiç kadın yok mu ki 8 Mart toplantısına katılmak erkeklere düştü? Pervasızlığın böylesine bravo denmez de ne denir? Sonuçta EKB, Platformla 8 Mart toplantılarına katılırken, gizlice, 8 Mart mitingi başvurusunu yapmış. Gizlice diyorum çünkü başvuruya rağmen Platformun ortak eylem toplantısına da katılmaya devam ediyorlardı ve bizlere bu toplantılarda herhangi bir bilgilendirme yapmadılar. Böylece kendilerini hem bir buçuk yıl boyunca ortak eylem yaptıkları ve bir yandan birlikte iş yapma hukukunu oluşturmaya çalıştıkları İstanbul Kadına Yönelik Şiddete Karşı Kadın Platformundan hem de karma örgütlerden ayırmış oldular. Ayrı eylem başvurusu, Platforma duyurulduğunda ok yaydan çıkmıştı. Ama buna rağmen bizler EKB'li arkadaşlarla yine de konuştuk.Çünkü bizler kadınlarla ortak eylem yapmayı önemsiyor ve böyle tartışmasız, keyfi ayrılmaları tehlikeli buluyoruz. Ortak kadın eylemini önemsediğimiz için Platform, bu tartışmaların içinde 8 Mart çağrısı yapmayı doğru bulmadı ve çağrıcı olmadı. Geldiğimiz noktada, İstanbul'da üç ayrı 8 Mart eylemi olacağı kesinleşmişti. Karma örgütlerin, EKB'nin ve 8 Mart Kadın Platformunun. 8 Mart eylemini örgütlemek üzere Mor Çatı, Gökkuşağı ve Amargi'nin tüm kadın örgütlerine yaptığı sadece kadınların katılacağı ve 8 Mart'ı ortak örgütleme çağrısıyla bir araya geldik. Bu sürece EKB katılmadı. Özgür Kadın ise, gözlemci olarak katıldı. Ancak bu kez EHP ile sorun yaşamaya başladık. Çünkü EHP; EKB ve karma örgütlerin ayrı eylemlerini yeni kurulan 8 Mart Platformu'nun dayatması ve dışlayıcı olmasına bağlıyor ve henüz kurulan 8 Mart Platformunu meşru görmüyordu. Bu da yetmezmiş gibi 8 Mart eyleminin örgütlemesine katılmıyor, bu eylemde görev almayacağını söylüyor, ama imzacı olmakta dayatıp, destekçi olma önerisine karşı çıkarak çalışmaların gecikmesine de neden oluyorlardı. Tüm tartışmalar sonunda EHP'ye önerdiğimiz hiç olmazsa sembolik bir görevli verme önerisini de reddederek, platformdan ihraç edildiklerini ileri sürerek, 8 Mart eylemine katılacaklarını ve ama alanda açacakları döviz ve pankartlarıyla bizleri teşhir edeceklerini söylediler. Yaptıklarının hata olduğunu, bunun uzun vadede onarılmaz yaralar açacağını söyledik. Eyleme ilişkin eleştirilerin eylemin önünü tıkayıcı ve eylem anında değil, eylemden bizzat sonra yapıldığı geleneğini de hatırlatmamıza rağmen EHP'li kadınlar tutumlarında ısrarcı oldular. Ve toplantıyı terk ettiler. Böylece bizler son bir buçuk hafta içinde eylem yeri seçip, eylem komitemizi belirleyerek 8 Mart Eylemi için başvuruda bulunduk. 8 Mart Kadın Platformu olarak bizler, "Kurtuluşumuz Ellerimizde, Kadınlar Örgütlü Mücadeleye" sloganımızla bu yıl 5 Mart Cumartesi günü saat 12.30'da Haydarpaşa Numune Hastanesi önünde pankartlarımızla buluşup, Kadıköy Meydanı'na yürüyeceğiz. Coşku, umut ve isyanla, kurtuluşumuz için hep birlikte, bir kez daha yaşasın 8 Mart!

100 SAYI yine düştük yollara

100 sayıdır bu dergide neler tartıştı kadınlar, nereden nereye geldiler, neleri paylaştılar, neleri yitirdiler? Pazartesi ne idi bizim için ne oldu?

İlk sayısını aldım elime, herkesin de meraktan dort elle sarıldığı sayı hani. Ne yazmış bakalım feministler diye... Bu ilk sayıdan başlayarak, aslında ne zaman kadınlarla, kadınlıkla ilgili bir mesele tartışılıyor olsa, ya da ne zaman bir mevzunun kadın bakış açısıyla değerlendirilmesi gerekse, her cephedeki muhatapları şöyle bir göz ucuyla da olsa Pazartesi Dergisi'ne bakmadan geçemedi. "Feministler ne demiş bakalım?" sorusunun cevabı, genellikle bu kadınlara mahsus gazetenin sayfalarında arandı. İlk çıktığı günden itibaren kadınların ne olursa olsun sözlerini söyleyebildikleri bir yer oldu Pazartesi... Şiddet gören, tecavüze uğrayan, yaralanan kadınların bildik medyanın salyalı, kanlı saldırılarından uzak, zayıf ve titrek ve boyalı basının tantanası arasında duyulmayan seslerinin duyulabildiği, en azından yargılanmadan yükseltilebildiği yer oldu. Bu, aslında hâlâ en yakıcı ihtiyaçlardan biri olmaya devam ediyor. Kadınların kendi sözlerine inanacak, onları yargılamayacak ve inatla haklarını savunacak, yani o bildik tarafsız gazetecilik masalını anlatmayacak bir yer... Alanya'da tecavüze uğrayan kadınlar gibi örneğin, ya da Derik Jandarma Karakolunda tecavüze uğrayan Şükran Aydın'ın Pazartesi Dergisi'nde yer alan haberleri gibi... Belki de, yalnız tek tek olaylardan ziyade bir yayın kuruluşu olarak kadın bakış açısıyla yaşananları yayabilme, haber yapabilme, iletebilme, tarafını yitirmeden tüm muhatapların görüşlerini, aktarabilme olanağı sağlayan bir dil oluşturmaya yaptığı katkı önemli Pazartesi'nin. Bir de bunu yaparken yarattığı ilkeler... Pazartesi yalnız erkek egmenliğinin en açık ve zorba yüzüyle hayatları altüst olan kadınlara destek olmakla kalmadı, aynı zamanda patriarakanın hayatımızın en gizli ve özel alanlarındaki yansımalarının sürekli keşfedilip ya da şöyle söyleyelim doğrudan deşifre edildiği alan oldu. Evlilik içinde yaşanan yoğun şiddet sayfalarında yer aldı bu derginin. Oto sansürsüz ve sansürsüz. Ensest, erkek şiddetinin en gözden uzak tutulmaya çalışılan biçimi, Pazartesi'de hep açık edildi. Kadının eviçi emeği, yani en görünmez olanı görünür kılınmaya çalışıldı kelimeler yoluyla.

Her görüşten kadının, kendini kadın olmak temelinde ifade etmesi için bir alan açtı bu dergi ve bu yanıyla da kadınların asgari müştereklerinin bir devrime yol açacak kadar büyük olduğunun kayıt altına alındığı ve kendi varlığıyla da bunu ispatladığı yer oldu. Mesela çok tartışılan türban meselesinde Kemalistlerden ya da İslamcılardan yana tavır almak yerine bu konuda kadınlardan yana bir bakış açısı geliştirmeyi denedi. Türbanlı kadınlara, 'İslamcı'politikanın içinde yer almış kadınlara sayfalarını açtı.

Popüler olmaktan kaçmadı; popüler ya da ünlü kadınlar magazin malzemesi olmaktan çıkıp kendi gerçekliklerıyle, kendilerini taciz edecek bir soru sorulmayacağından ve anlaşılacaklarında emin, konuştular Pazartesi'nin sayfalarında. Pazartesi popüler ikonlara da sataşmadan edemedi doğrusu ya da aslında galiba onların kadınlara sataşmalarına dünyanın sahibi gibi davranmalarına katlanamadı ama zaman zaman 'pabuç kadar dilimize' düşenlerin durumu da kadınları çok eğlendirdi.

Yalnız 'ciddi konular' yer almadı bu yüz sayıda. Bu yüz sayıya, Feminist Ansiklopedi, kadının cinselliği, kadın sağlığı, erotika ve pek tartışılan köşemiz 'Ayıp Köşe' de sığdı. Aşk üstüne 'hafif meşrep' yazılarda galiba bu olağanüstü güzel duygu ile nasıl köleleştiğimizi birlikte keşfettik. ayşe düzkan'ın "aşk kadınların afyonu" başlıklı yazısı da hâlâ alıntılanan bir yazıdır. Söylemeden geçmeyelim, dergiye açılan davaların üç tanesi,Ayıp Köşe'den dolayı. Bir sayı için de toplatma kararı var. Ortalık erkeklerin şiddet yüklü pornolarıyla kaynarken, kadınların fantezilerinden bile rahatsız olundu yani. Dergiye açılan diğer davanın sebebi ise, üç yıl önce Burdur Cezaevi'ndeki operasyon üzerine yapılan haber. Pazartesi, cezaevi müdürünü hedef göstermek suçlamasıyla İstanbul DGM'de yargılandı. Burdur Cezaevi ile ilgili benzer haberler birçok gazetede yer almıştı ama kadınların öyle cezaevi filan gibi konularla işi olmamalıydı! Feminist iktisat, kendi tarihimiz 'ağırbaşlı' konularımız arasındaydı. Dünyanın dört bir yanından hemcinslerimizin mücadeleleri ve sorunları bu satırlar sayesinde artık bizim için bilinmez değildi. Bazen bu problemleri anlamak için çok uzağa gitmek gerekmedi. Hemen burnumuzun dibinde yaşanan bir savaşa tavır almayı denedi bu dergi. Kadınlar dul kalarak, oğullarını kızlarını yitirerek, öldürülerek tecavüze uğruyarak savaşın kurbanı oluyorlardı. Cinsiyet körü olmamak kadar ezilen ulusun kadınlarını ötekileştirmeye karşı uyanık olmaya çalıştı Pazartesi... Heteroseksizme karşı travestilerle ve eşcinsellerle dayanışma içinde olmanın olanaklarını araştırdı.

Türkiye'nin her yerinde gerçekleşen kadın etkinliklerine elinin erdiğince, gücünün yettiğince ulaştı bu dergi. Okuyucularıyla, okuyucu mektupları ve okuyucuların zaman zaman dergiye ziyaretleri ile gerçek bir ilişki kurmayı denedi. İlk sayıları çıkarken yürüttüğü okur toplantıları birçok kadının Pazartesi'yle ve kadın hareketiyle kurduğu bağı güçlendirdi. Ne yazık ki bu toplantılar çok uzun sürmedi.

Ama kentli, okumuş ve daha az yoksul kadınlar kadar, kentli olmayan, yoksul kadınların da dergisi olmayı becerebildi mi?

'Sistem kadına ne vaat ediyor?' sorusunu sorarken bir yandan, alternatif bir dünya kurmayı hedefleyen muhaliflerin kadınlar hakkındaki politikalarını da sorgulamaya çalıştı sayfalarında; "sol kadınlara ne vaat ediyor?" diye de sormadan edemedi.

Başından beri eylemlere, hele kendi eylemlerimize yani kadın eylemlerine tarafsız gazeteci soğukkanlılığı yerine, sıcak, militan bir tavırla yaklaştı Pazartesi. Hatta zaman zaman eylem ajandamız oldu. Bazen yapabildiğimize

daha doğrusu o kadar kolay yapabildiğimize şaştığımız eylemler yer aldı bu sayfalarda. Sonra bazılarında o kadar eğlendik ve istediğimizi o kadar başardık ki nerdeyse kendimizi kapak yaptık. Elite Model Look baskını, derginin sayfalarında ve kapağında eyleme katılanların yazılarıyla haber oldu. Elbette hayat bize sadece gül bahçesi vaat etmedi. Kate Millet gibi Christine Delphy gibi kadın hareketinin çınarlarıyla dergi sayfalarında uzun uzun tartıştı. Türkiyeli kadınların feminist teoriye dair farklı fikirleri yar aldı zaman zaman. İsimlerini tek tek sayamayacağımız kadar çok sayıda kadının Türkiyeli bir feminizme teorik katkılarını sundu hepimize. Dergiye gelip giden, çalışan, gönüllü olan birçok kadının ilk kez haber yazdığı, bilgisayar klavyesine ilk kez dokunduğu bir gazetecilik okulu oldu aynı zamanda. Kendi içinde tartışmaları, krizleri de oldu bu derginin, bunları aşıp aşamadığını zaman gösterecek. 100. sayıya ulaşana dek pek çok kadının emeğini de biriktirdi içinde. Yüzlerce kadının yazdığı, çizdiği, katkıda bulunduğu, çeviri yaptığı, "pul yapıştırdığı", dağıtım yaptığı, dergi sattığı, yalnız içinde yer alan kadın değil, aynı zamanda içinden geldiği ve parçası olduğu kadın hareketini oluşturan kadınların da. Ama galiba bunu paylaşmakta açık etmekte zorlandı biraz. Yani, acaba Pazartesi kadın hareketinin tüm bileşenleri için daha kapsayıcı olmayı daha çok ününe koymalı mıydı? Ya da bu bileşenler bunu anlayıp daha sahiplenici olabilir miydi? Aslında bu, henüz yitirilmiş bir fırsat değil. Hem içeriden zaman zaman katkıda bulunan hem de dışarıdan kendi iç tartışmalarının herhangi bir yerinde bulunmayan bir yerden, Pazartesi her zaman kadınların ve kadın hareketinin üstelik her dönemde şiddetle ihtiyaç duyacağı bir yayın organı olarak görünüyor. Hem de kadın olarak ve kadın bakış açısıyla haber yapmak, yayın çıkarmak konusunda edinilmiş bunca tecrübe ve birikim gözönüne alındığında.

Keşke daha çok kadına ulaşabilseydi bu dergi ve daha fazla kadının sesi olabilseydi, olabilse. keşke daha çok zaman ayırabilsek, bunun için daha cok emek, daha çok maddi kaynak... Hayatın diğer yanlarında hazır cevaplar bulamadığımız sorulara burada da bulamayacağımız aşikâr ama, "keşke"lerle yetinmedik bugüne kadar... Pek çok kadın yetinmedi ve hayal ettiklerini yaptılar. Elinizde tuttuğunuz bu dergi gibi. 100. sayımız kutlu olsun. Hatta nice 100. sayılara.

pazartesi'den küçük anılar

Dergideki en küçüğümüz Haziran, bir gün telefona bakar. Zaten dergiye uğrayan herkes doğal sekreter olmaktadır ya neyse. Telefondaki beyefendi, "neresi orası" diye sorar. Bizim kız ne diyecek, tabii ki, "Pazartesi" der. Karşıdaki anlamadığından olsa gerek, şaşkınlıkla, "ben kiminle görüşüyorum, sen kimsin," babında bir soruyla devam eder. Bizimki "Haziran" dediğinde film kopmuştur artık. Adam, "dalga mı geçiyon sen be," der. Sahne Pazartesi kızlarının kikirdeşmeleriyle sona erer.

Pazartesi'nin yeni sayı hazırlıkları sürmektedir. Dergide bir koşuşturmaca, bir telaş. Derginin bulunduğu sokak(Abdullah Sokak) otoparkçılarından biri kapının önünden bağırmaktadır, "Beyhan Ablaaaa," dergi telaşından olsa gerek, Beyhan da şuursuzca balkona koşar, "ne oldu?" cevap, "abla ben kız kaçırdım. Evleniyorum. Bi aşağı gelip bizim hanımla konuşsana, çok ağlıyor." Vaziyet böyle, feminist dergi, kız kaçırma, on yedi yaşında gencecik bir kadın... Şimdi hamile, görüşüyoruz yengeyle...

Gülnur Savran dergiye yazısını getirmiştir. Dergidekiler, "Gülnur, şu yazına bir de kutu yapsana," derler. Kutu'dan kasıt şu satırları okuduğunuz çerçeveli olaydır. Gülnur'un cevabı, "ay, hiç anlamam öyle karton, kutu, ortaokuldayken de elişim çok kötüydü " olur. Hikâye dilden dile aktarılıp, şu anda kamuya mal edilmiştir.

Gülfer Akaya, dergiye ilan almaya çalışmaktadır. Karşılıklı ilan değişimine verilen ismi (barter) bilmemektedir fakat. Virgül Dergisi'nden ilan aldığı coşkusuyla, "ilan aldım, ilan aldım," diye ortalarda dolanır. İlan zamanı geldiğinde Virgül Dergisi'ni arayıp ilanı ve ücreti konuşmak isteyen Beyhan'a cevap, "ee biz barter yaptık. Ne parası," olur. O gün bugündür Gülfer ilan meselesinden uzak durmakta.

Bilge Seçkin, Beyoğlu'nda yürürken uzun zamandır görmediği bir tanıdığıyla karşılaşır. Hoş beşin ardından adam sorar, "nereye böyle?" Bilge de "Pazartesi Dergisi'ne," Adamın birden nevri döner. "hani şu, karımın okumaya başlayıp altı ay sonra da beni boşadığı dergi değil mi o?" Hikâye, doğru yolda olduğumuzu göstermiyor mu sizce de?

PAZARTESİ hepimizin dergisi

Pazartesi Dergisi'nin 100. Sayısıyla birlikte şöyle bir geriye dönüp baktığımızda, yüzlerce kadının yazı yazdığı, yüzlerce kadının emeğinin, fikrinin olduğu derginin, yine çok fazla kadının hayatının değişmesinin müsebbibi olduğunu görüyoruz. Kendimizi değiştirmek, keşfetmek, dünyayı ve kadınları değiştirmek ya da daha farklı sebeplerle yollara düşmüş kadınlardan dördü, farklı zamanlarda, farklı şekillerde Pazartesi'yle tanıştılar. Hayatlarında nelerin değiştiğini de paylaştılar hepimizle. Nevin, Nilgün, Ayşegül ve Nermin'in hikâyeleri belki de birçoğumuzun hikâyesi...

Nevin: Pazartesi Dergisi'ne girmeden önce evliydim ve bir çocuğum vardı. Eve kapanmış, çocuğuna bakan, eşini evde bekleyen bir kadındım. Ama bolca okurdum. Feminist çevreden de haberdardım. Feminist olmamla evlenmem aynı döneme denk geldiği için o çevreyle ilişkilenme fırsatım pek fazla olmadı. Sonra Pazartesi Dergisi'nin yayın hayatına başlayacağını duydum. Dergi çıkmaya başladıktan bir sene sonra Pazartesi'yi ziyaret etmeye karar verdim. Arkadaşlarla tanıştım ve gönüllü olarak dergide çalışmak istediğimi söyledim. Oğlumu yuvaya verdiğimden boş vaktim vardı. Pazartesi'ndeki arkadaşlar seve seve kabul ettiler. Arşiv bölümüne yardım ettim bir süre, gazete haberlerini ve fotoğraflarını kestim, yapıştırdım. Ne iş varsa onun bir ucundan tutmaya çalıştım. Haftada bir, sonra iki, üç derken ortama da adapte olmaya başladım, Politik eylemlere, konuşmalara katılmaya başladım. Daha sonra kadın arkadaşlar bana, "biz okurlarımızın tanıklıklarını içeren yazılarını yayınlıyoruz. Sen de bir yazı yaz, yayınlayalım," dediler. Ben de yazdım. Kadınları destekleyen ve onlara yardımcı olan erkekleri yazdım. Arkadaşlar çok beğendiler. Bu süreç yaklaşık bir yıl kadar sürdü. Doğrusunu söylemek gerekirse bu durum beni çok olumlu bir yönde etkiledi, hayata bakışım, tutunuşum çok güçlendi. Politik olarak geliştim, eylemlere, tartışmalara başladım. Bir yılın sonunda arkadaşlar kadroda bulunan bir eleman eksiğini benim gidermemi teklif ettiklerinde çok sevindim.Üstelik, bir adım daha atarak bana, bazı konularda geliştirilecek yanlarım olduğunu ama Pazartesi Dergisi için haber yapabileceğimi söylediler. Dünyalar benim oldu. Çünkü ben hep gazeteci olmayı hayal eden, isteyen biriydim. Bu benim için müthiş bir armağan, rüyamda göremeyeceğim bir şanstı. O gece uyuyamadım. İlk haberimin konusu yurttaki kızların sorunlarıyla ilgiliydi.
Pazartesi'nin benim hayatımdaki yeri her açıdan müthiş bir değişimdir, çok büyük bir dönüm noktasıdır. Feminizmi hem pratik olarak hem de ideolojik olarak Pazartesi'de öğrendim. Ondan önceki dönemde çok kısırdım. Ondan sonraki hayatım çok değişti. Arkadaşlarımla, çevremle, evliliğin getirdiği, kayınvalide, görümce, akraba sorunlarıyla bir hesaplaşma yaşadım, hepsini sorgulamaya başladım.Katıldığım eylemler, hayat görüşüm, yeterince ilerlemeyen her şey aslında bir anlamda yerine oturdu. Oğlumla ilişkim, eşimle ilişkim daha farklı olmaya başladı. Daha olumlu bir döneme girdim. Ayrıca, Pazartesi sayesinde sadece hayalini kurduğum gazetecilik mesleğini yapmakla kalmadım, bir de ödül aldım. Pazartesi'nin de ilk ödülüydü bu. Daha önce yarışmalara katılmamıştı arkadaşlar. Hürriyet, Milliyet gibi büyük gazetelerin yanı sıra biz de ödül aldık. Tokat'ın Turhal ilçesine bağlı bir köyünde kendini asan Fatma Ülkü'nün öyküsüydü haberin konusu. Net hatırlıyorum, bende yer eden bir haberdir çünkü. Kapak haberi yapmıştık. Metin Göktepe Gazetecilik Yarışması'na katılımın son günüydü. Ayşe (Düzkan), çok ısrar etmişti bir iki haberimi göndermem konusunda. Onun zorlamasıyla iki haberimi göndermiştim ve Fatma Ülkü'nün haberine jüri özel ödülü verilmişti.
Beş yıl boyunca Pazartesi'deydim. Pazartesi'nin ara verdiği dönemde mecburen iş bulmak zorunda kaldık. Başka işlere girdik ama elbette Pazartesi bizim açımızdan yalnızca bir iş olmadığı için bağımız her açıdan devam etti. Şimdi Beyoğlu Gazetesi'nde çalışıyorum. Oranın haber merkezinde bir sene kadar haber yapan bir muhabirken, şimdi yönetici kadrosundayım. Pazartesi benim meslek hayatımı belirleyen, evliliğimde, çevremde,

Soldan Sağa: Nevin, Gülfer, Nilgün ve Ayşegül

politik hayatımda beni çok olumlu etkileyen ve beni istediğim noktaya götüren bir oluşum. Yüzüncü sayısı çıkacağı için çok gurur duyuyorum.

Biz her zaman konuşurduk. Pazartesi bir kadın grubuna mı ait? Yoksa bu uğurda çalışan başka kadınlara da mı, diye. Pazartesi bu uğurda çalışan bütün kadınların aslında. Bu mücadeleye inanan bütün kadınların. Örneğin, ben zaman zaman uğrasam da eskisi gibi faal bir çalışma yürütemiyorum, biraz daha uzağım pratik olarak. Oysa şimdi daha öncesinde tanıdığım ve tanımadığım kadınlar var Pazartesi'de. Bu aslında çok mutluluk verici bir durum. İki kişi olmadığında yerine on kişi gelebilir. On kişi olmadığında başka bir on kişi gelebilir. Pazartesi, bir şekilde onu alan, okuyan, kendisine feminist demese bile mücadelenin bir ucundan tutan, burada da doğru söylemişler diyen herkesindir. Küçük ya da büyük örgütlenmelerin zeminini hazırlıyor Pazartesi gibi oluşumlar. Biz hep iğneyle kuyu kazıyoruz diyoruz. Ama geriye dönüp baktığımızda aslında büyük değişiklikler yapıyoruz Türkiye'de. Zor ama önemli bir yol kat ettik. Bu mücadelelerin çok önemli bir ayağının da Pazartesi olduğunu düşünüyorum.

Ayşegül: 1998 yılının sonları lise ikiye geçtiğim yıldı. O yaz değişti diyebilirim hayatım. Hani her şeyi soru yağmuruna tuttuğun, her şeyin bir anlamı olmalı dediğin zamanlar. İşte o yazın sonunda ÖDP'yle tanıştım ve gerçekten hayatım değişti. Okul açıldı; bir yandan okul bir yandan da okulun yakınında bulunan ÖDP lokaline gidip gelme günleri... ÖDP'de bir sürü kadın vardı ve hepsi benim çevremdeki kadınlardan farklıydı ama aynıydılar da. Garipti bu. Hepsi tüm farklılıkları içinde yine de annemin, teyzemin yaşadığını yaşamış ya da yaşıyordu. İşte, eşitlik, özgürlük, sosyalizm derken bir şeyin eksik olduğunu fark ettim. ÖDP'yle birlikte değişen hayatımın başka sorular getirmeyeceğini düşünürken, "kadın olmanın" soruları çıkmıştı karşıma. Bu çetrefilli ama en güzel soruydu.

Bir gün bir sözcük duydum: "Feminizm". Açıklamasını duyunca daha da sevindim, ben oymuşum meğer. Feminist. Aslında hayatımda hep kadınlar oldu: Babaannem, annem, teyzeler, halalar, kuzenler. Dominant, evde en son kararı veren; ama kocalarına da "gölgem" diyen kadınlar hepsi. Pazartesi Dergisi de, ÖDP lokalinde ilk kez elime geçti. Gördüğüm anda okudum. Benden, annemden, teyzelerimden bahsediyordu. Biz vardık içinde. Sonra düzenli olarak almaya başladım. Bir süre sonra Bakırköy ÖDP'de tanıştığım genç kadınlarla aynı şeylerden söz ediyor buldum kendimi. Konu hep aynı: "Ne olacak bu kadınların hali?" Derken onlarla, -hatta 18-22 yaş arası kadınlardık- bilinç yükseltme grubu kurduk. Düzenli olarak toplantı yapan, kitap okuyan tartışan bir kadın grubu olmuştuk. Bu arada hepimiz düzenli bir şekilde Pazartesi okuyan kadınlardık. Ben Pazartesi'ye ilk yazımı vermiştim. Onun da hikâyesi çok ilginçtir. Adını bilmediğim ama zaten olduğum "feminist" kimliğimi en başında beri tereddüt etmeden savundum ve kendime "ben feministim" dedim. Her zamanda tepkiyle karşılaştım. Çünkü benim yaşımda bir kızın feminist olması insanlara çok anlamsız geliyordu. İlla tüm kadınların maruz kaldıklarına kalmam gerekiyor da ondan sonra kendime feminist demem gerekiyormuş gibi bir hava esiyordu. Bir de daha lisede olan bir kızın kendine feminist demesi için kadın olması gerekiyordu. Niyeyse? Nitekim Pazartesi'nin düzenli okuyucusu olmanın bir yıl sonrasında bir gün kendimi Pazartesi'de buldum. Lise formasıyla, hatta "salakça" öylesine geldim. Tarihimdeki ilk basılı olan yazım "Ben ve Ötekiler" başlığıyla yayınlandı. Yazı, kendime feminist dememin ardından, yaşadıklarıma, lisede feminist demenin zorluklarından bahsediyordu ve en önemli vurgusu da şuydu: "Bakireyim ama feministim". Daha sonra bilinç yükseltme grubuyla devam etti bu süreç. Bu tanışıklığın ve yazımın yayınlanmasının ardından ilişkimiz hep sürdü. Liseli, küçük feminist kızdım ve Ayşegül'lerin dergimizdeki bolluğundan kaynaklı adım, "Küçük Ayşegül" olmuştu bile. Bu arada deli gibi, sırt çantamda Pazartesi'ler taşıdığım, herkese "ben feministim, feministim" diye haykırmak istediğim ama ağzımı da sıkı tuttuğum bir dönemde yine katıldığım panellerin birinde gencecik bir kadının salonu ağzına kadar doldurmuş erkek kalabalığına aldırmadan, söz alıp, "ben erkeklerin yanında 'kukumdan' bahsedemiyorum" dediği an her şey durmuştu sanki. Bir kadın böyle cesurca konuşabildiğine göre... Ben de kukumdan bahsedemiyordum kimseye. İşte feminizm buydu, bendim, oydu... O kızın adı Bilge'dir, sonra tanıştık, arkadaş olduk... Sonra Pazartesi'ye yazmaya da devam ettim. 18 yaşıma girmenin ardından bir 18 yaş yazısı, sevgililer günüyle ilgili bir yazı, derken çeşitli orta sayfa konularında yer alma. Her zaman Pazartesi'ye gittim geldim yazılar yazdım, oturdum, ayak işi yaptım... Sonra en önemlisi bence kitap okuma, akıl danışma, sohbet etmeydi. Pazartesi Yayınları'ndan çıkan Lee Commer'ın "Evlilik Mahkûmları", Simon de Beauvoir'ın "Ben Bir Feministim" kitabı, Marily French'in "Kadınlara Mahsus" adlı kitabı ve daha çoklarını bu sayede okudum. Belki o yıl ilk yazımın yayınlanmasının ardından böyle bir ilişki geliştirmeseydim bu kitapları okumam zaman alabilirdi ve pek çok şeyin farkına varmak da gecikebilirdim. Mesela geçen gün aynı dönemlerde Pazartesi'ye gelip gitmeye başladığım, yine aynı dönemler de yazımızın yayınlandığı Selen'le Dergi'de karşılaştık. Bir anda rafta "Evlilik Mahkumlarını" gördüm ve "aaa, ilk okuduğum feminist kitap" dedi. Bir an şunu düşündüm: O yıl ikimiz için de farklı bir dünyanın kapılarını aralamıştık, aralamışlardı ve biz o dünyada sadece kadın olarak vardık. Hiçbir engel yoktu, aksine kız kardeşler bolluğu

Metin Göktepe Jüri Özel Ödülü alan Fatma Ülkü haberinin yeraldığı Pazartesi

içinde serbest dolaşım hakkı elde etmiş AB vatandaşı gibiydik. Sonra Bakırköy ÖDP'deki bilinç yükseltme grubuyla birlikte yaptığımız "8 Mart" Parti'nin her yanını kadın resimleriyle, Pazartesi'den aparttığımız yazılarla donattığımız, arada sırada Pazartesi'ye de yazılar yazan Özgür Sevgi Göral'ın konuşmacı olarak katıldığı "8 Mart" etkinliği hepimiz için çok özel bir olaydı. Bir zafer kazanmış gibi mutluyduk.

Peki şimdi ne yapıyorum? Benim hayatımda üniversite de olmadı. Üç yıldır Roll ve Ekspres dergilerinde muhabirlik yapıyorum. Son bir yıldır da Nokta Dergisi'nde, arşivde çalışıyorum. Birkaç aydır orada da düzenli muhabirlik de yapmaya başladım. Annemle varolan çatışmalı hayatı çoktan geride bıraktım. Anne-kız tartışmaları bitmez tabii. Ama şimdiki tartışmalarımızın konuları, kendime aldığım giysilere yaptığı muhalefetten kaynaklanıyor en fazla. Benimle birlikte çevremdeki kadınların (anneler, arkadaşlar) gündemleri de değişti. En azından benden korkmuyorlar. Erkek düşmanı olmadığımı da biliyorlar.

Çok zorlanıyorum erkeklerle hem duygusal olarak hem de günlük hayatta ilişki kurmakta. Hep erkek tacizine maruz kalıyorsun, erkek düşmanısın sen. Bu değişmeyen bir şey. Gündelik hayatın içinde feminizmin sözcülüğünü yapmaya devam ediyorum.

Bir de tabii feministlerin neden huysuz kadına olmaya zorlandığını geçen zaman içinde çok iyi anladım. Geçen gün büyük bir otelin salonunda savaş karşıtı bir toplantı vardı. Konuşmacılar; gazeteciler, yazarlar, aktivistler. Salon entelektüellerle, devrimci gençlerle dolu.

Kürsüden söz veren kadın, şöyle bir duyuru yapma ihtiyacı hissetti: "Bayan arkadaşlara da söz vermek istiyorum". Oldum olası "bayan" sözcüğünden nefret eden biri olarak o ortamda kimsenin bu sözcükten rahatsız olmamasından irkilirken, bir yandan iyi ki feministim dedim, ama daha çok yolumuz var. "Bayan" sözcüğü gibi tüm sözcükleri cehennemin dibine gönderene kadar. Orada huysuzluk yapamadım ama yapacak daha çok zamanımız var. Her şeye rağmen.

Nilgün: 12 Eylül darbesi, hepimizin bildiği yaşamlar, insanlar darmadağın. Biz küçük bir kasabaya taşındık. Eskiden beri feminizmi bilirdim ama kadınla erkeği bölen burjuva ideolojisiydi. Böyle bilirdim. Neyse, sosyalizme dair birikmiş bir yığın soru vardı aklımda zaten ve 12 Eylül'den sonra boşa düşünce bu soruların ardına düştüm. Eski bir İKD (İlerici Kadınlar Derneği)'li olarak kadın sorunu en önemli sorundu benim için. Bu sıralarda Şirin Tekeli ve şu anda adını hatırlayamadığım bir kadının daha, Somut Dergisi'ndeydi galiba, ilk yazıları bir feminist olduğum gerçeğiyle yüz yüze getirdi beni.Yine bu sıralarda İstanbul'da kadınların feminizmi tartıştığını duyuyordum. Sonra ben İstanbullu feministlerin Tünel'deki toplantılarına katılmaya ve sessizce izlemeye başladım. Zamanında İKD'de ve diğer sol yapılardaki iktidarlı ilişkilerden o kadar yılmışım ki Kadın Kültür Evi'ndeki ilişkilere de buradan bakmadan edemedim. Galiba çok gayret bile etsen, şimdi de olduğu gibi o iktidarlı olma hallerinden kurtulmak, ezilen biz kadınlar için bile kolay değil. Çünkü bir kez daha iktidar içeren, ezdiğin ya da ezildiğin bir yapı içinde olmak benim için mümkün değildi... Eylemler yapıyordu feministler. Feministleri İstanbul'da olduğum zaman İstanbul'dan ya da uzaklardan yine hiç konuşmadan, eylemlere katılarak, bakarak, görmeye çalışarak anlamaya gayret ettim. Ama yaşadığım çevrede bu konuyu herkesle tartışıyordum. Kadın ve erkek muhalifler bunu nasıl yaparsın diye soruyorlardı. Bütün saygınlığımı kaybetmiştim ve ben bu duruma sinsice seviniyordum. Feminizm yalnızca benim değil herkesin kendi bilgisine olan inançlarını sarsmıştı. Kaktüs ve Feminist dergilerinin benim için yerleri çok kıymetlidir. Bu dergilerin de sanırım ilk abonelerinden biriyim. Çünkü oralara gelmezdi. Bir süre sonra Pazartesi çıkmaya başladı. Toplantılarını duyardım Pazartesi günleri yapılıyor diye. Ama kapalı ve tarif edilmemiş iktidarlar taşıyan bir grup olarak yansımıştı bana. Ve sanırım yaklaşık iki yıl öncesine kadar dergi bürosuna gitmedim. Çünkü kadınların beyanına güveniyorsun ve öyle olmadığını anlayınca çok kötü çarpılıyorsun. Neyse yıllar boyunca dergiyi okudum ve sattım. Pazartesi'nin çıkması iki nedenle önemliydi benim için ve bu nedenler hâlâ geçerli. Görsel kültürün, TV ve benzeri şeylerin hele bugün bilgisayar olanaklarının hem erkek egemenliğine karşı hem kişisel hayatlarımıza ilişkin dayanışmaya engel olması hem de egemenlerin aygıtlarının erkek egemenliğini, kadınlar üzerindeki şiddeti yeni biçimlerde ve yeniden üretmesine karşı dokunabildiğin, saklayabildiğin bir şeydir bir dergi. Bir dergi uzaklardaki kadınları etkiler, uzaklardaki kadınlar da merkezlerdeki kadınları. Ben de uzaklarda yaşarken bir yığın şey öğrenmiştim.

Zaman içinde Pazartesi'yi çıkaran kadınlarla tanıştım. Kimisiyle arkadaş olduk. Esasında çoğumuz gibi iktidarlı kadınlardı. Pazartesi özellikle İstanbul'da çok sayıda kadınla özellikle aktif kadınlarla kurabileceği ilişkileri kuramadı. Başka kadınların yapıp ettiklerini paylaşamadı. Sonra dergiden bir grup kadın güvensizlik beyan ederek ayrıldı.

Kol kırıldı, yen içinde kaldı.. Yalnızca feministlerin değil, kadınlık durumlarıyla ilgilenen tüm kadınların dönüp kendine baktığı, hatalarını ve sevaplarını paylaşacağı bir tarihsel andı o an. Tarihimizde pek çok olmayan

anlardan biriydi. Bir treni daha kaçırdık diye düşünmüştüm o zaman. 8 Mart'ın tartışıldığı bu günlerde belli ki yine trenler akıp gidecek önümüzden.
Daha sonra Pazartesi yayınına ara verdi, kapandı. Çok üzüldüm. Hiç tahmin etmiyordum bu kadar üzüleceğimi. Şimdi yeniden çıkmaya başladı Pazartesi.
Dergide ben ne mi yapıyorum?
Yazı yazmıyorum ama yazılı kültüre dair bir şey yapmanın keyfini, tadını çıkartmak için röportaj yapıyorum. Geçmişte yaşanan sorunlar bitti mi ki diye soracak olursanız, bitmedi. Ama sorunların varlığının dava uğruna görmezden gelinemeyeceğine dair deneyimin ortaya çıktığına inanıyorum. Bana kalırsa 100. sayı feminist hareketin günahlarıyla, sevaplarıyla devam ettiğine dair kıymetli bir cevaptır.

Nermin: Pazartesi'yle tanışmam lise yıllarıma dayanıyor sanırım. Halam düzenli bir Pazartesi okuruydu. Onun evine gidip geldikçe üst üste dizili Pazartesi Dergileri'ni alır, karıştırırdım. İçerde bulduklarımın ilgimi çektiği ama her şeyin kafamda yerli yerine oturmadığı yıllardı. Yaşadıkça, gördükçe ve başkalarının hikâyelere tanıklık ettikçe, tanıdığım, bildiğim ve birbirinden çok farklı olduğunu düşündüğüm bütün kadınların kesiştiği bir yerler olduğunu fark ettim zamanla. Değişik sıfatlara bürünmüş olsa da benden daha büyük kadınların sıkıntılarının mirasçısı olduğumu da. Ters giden bir şeyler vardı evet. Bunu görebiliyor fakat isimlendiremiyordum. Feminizmin ne menem bir şey olduğunu öğrenmek için de kendime "feminist" demek için de üniversiteyi beklemem gerekti. Bu süreçle beraber mi düzenli bir Pazartesi okuru oldum yoksa düzenli bir Pazartesi okuru olmak mı beraberinde bu süreci getirdi, orasını bilemiyorum. Bildiğim tek şey, "yalnız değilim" duygusunu bu kadar derinden hissetmeme en çok vesile olanın bu dergi olduğu. Bu duyguyu tanımlamak için feminist kitaplar okumaya, kadınların verdiği mücadeleyle ilgili daha fazla şey öğrenme ihtiyacı duymaya başladım.
Okuldayken feminist bir fanzin çıkarıyordum. Adı Yeni Aleminisvan'dı. Haftada bir hazırlayıp, fotokopi yoluyla çoğaltarak bütün fakültede dağıttığım bu fanzin, en azından kendi fakültemde kadın mevzuuna duyarlı bir gündem oluşturulmasına katkıda bulunuyordu. Amaçladığım şey buydu en azından. Bir ucundan tutmak, çorbaya tuz atmak gibi. Ama yeterli değildi. Başka kadınlarla olmam gerektiğini biliyordum. Pazartesi'yi düzenli olarak takip ediyor olmama rağmen, İstanbul'dan uzak olmak -zira Eskişehir'de okuyordum- şu çok merak ettiğim "Pazartesici kadınlar"la tanışmamı, beraber bir şeyler yapabilmemi engelliyordu. Biz de okuldaki kadınlarla beraber bir kadın oluşumu kurma yoluna gittik. Ne yazık ki pek bir muvaffakiyet sağlayamadık. İlk ve tek başarımız bir panel düzenlemek oldu. Pazartesi'yi karıştırdığım günlerden birinde Ayşe Düzkan'ın çocuk pornosu ile ilgili bir yazısını gördüm. Çok çarpıcı bir yazıydı. Telefon edip, yazıyla ilgili bir kaç soru sordum, çok yardımcı oldular. Sonra "yahu ben bu kadını arasam, Eskişehir'e çağırsam, burada feminizmle ilgili konuşmasını istesem ne olur acaba" dedim. Açıkçası, beni ciddiye alacağını da, geleceğini de hiç ummuyordum. Fakat beni çok şaşırtan şeyler oldu. Hiç tanışmadığımız halde teklifimi kabul etti ve bir hafta sonra Eskişehir'deydi! Fakültenin en büyük sınıfına doluşup –katılım o sınıfın daha önce görmediği bir kalabalık yaratacak kadar kuvvetli olmuştu- saatlerce konuştuk. Hepimizin kafasında bir yığın soru vardı ve Ayşe bütün bu soruları büyük bir sabırla cevaplandırdı. Karşılıklı tartışabileceğimiz bir zemin yarattı. Bana sorarsanız herşey harikaydı. Ayşe İstanbul'a dönmeden önce ona dergi için ne yapabileceğimi sordum. O da burada dergi satmak isteyip istemeyeceğimi sordu bana. Sevinçle kabul ettim. Eskişehir'de çok az bayide Pazartesi bulunabiliyordu. Kafamdaki soru işaretlerini aydınlatan, bana yeni bir bakış açısı sağlayan bu derginin bir ucundan tutmak ve bunu benim gibi başka kadınlarla paylaşmak harika bir fikirdi. O günden sonra okulda, dışarıda, her yerde Pazartesi satmaya başladım. Ta ki okuldan uzaklaştırılıncaya dek.
Okula döndüğümde Pazartesi artık çıkmıyordu. Ne yazık ki ekonomik sebeplerden dolayı kapanmıştı dergi. Mezun olunca iş bulmak için İstanbul'a geldim pek çok arkadaşım gibi. Sonra bir gün Pazartesi'nin yeniden çıkmaya başladığını öğrenince büyük bir heyecanla Abdullah Sokak'taki yerine gittim. Bu binadan ilk girişimdi ve kendimi nasıl hissettiğimi anlatamam. Burası benim için çok değerli, özel bir yerdi. Sonradan fark ettim ki, benim "gönül bağı" diye nitelendirdiğim bu his, Pazartesi'nin yanından yöresinden geçen bütün kadınlara bulaşıyordu bir biçimde. İçeri girdiğimde sadece telefonlardan tanıştığım Beyhan'la karşılaştım."Sizin için ne yapabilirim" in cevabı, bu kez "yazı yazmak ister misin?" oldu. Bir kere daha büyük bir netlikle gördüm ki benim yıllarca "Pazartesici kadınlar" dediğim topluluk, dışarı kapalı, kendi içinde devinip duran insanlardan oluşmuyordu. Feminist mücadelenin bir parçası olmaya gönüllü her kadının yapabileceği bir iş vardı burada. Hepimize açık, hepimizden beslenen ve hepimizi besleyen bir yerdi Pazartesi. "Üçüncü sayfada kadına yönelik şiddet" konulu tezimi biraz toparlayarak, dergiye yazdım. Daha önce okuldayken ufak tefek haber yazıp göndermişliğim vardı ama yine de benim için çok duygulu ve heyecanlı bir deneyim olduğunu söyleyebilirim bunun. Sonra yazmaya devam ettim. Zamanla diğer kadınlarla tanıştım. Birbirinden pek çok yönden ayrılan, pek çok farkı olan bütün bu kadınların, nasıl bir araya gelebildiğini, ortak işler çıkarabildiğini gördüm. Bir de buradan öğrenebileceğim şeylerin ve değişimin hiç bitmeyeceğini...

Şimdi bir ajansta çalışıyorum. Burada çıkan iki dergiye yazı yazıyorum. Bu işi de Beyhan vasıtasıyla bulduğumu söylemeliyim. Bir de Özgür Gündem'in kadın ekinde feminist bakış açısıyla medya eleştirileri yapıyorum. Diğer mecralar için belki ama Pazartesi için hiçbir zaman gazeteci ya da profesyonel biri olamadım ben. Hep oraya gelip "ne yapabilirim" düşüncesiyle ortalıkta gezinen insan olarak kaldım. Sadece bir şeyler yapmak, işin ucundan kıyısından tutmak isteyen biri olarak. Buna inanıyorum. Yani profesyonel bir iş yapıyor olsaydım, Pazartesi için röportaj yaptığım ilk kadınla ev arkadaşı olur muydum? Burada yazmak ya da burayla bir biçimde bağ kurmuş olmak, benim hayatımda birçok şey, her şeyden evvel dünyayı algılayış biçimimi değiştirdi. Bunu biliyorum. Şimdi 100. sayısı çıkıyor Pazartesi'nin. Benim gibi pek çok kadının hayatını değiştirdiğine inandığım bu derginin daha nice yüz sayılar bizlerle olmasını diliyorum.

Handan Koç

Pazartesi dergisi 1995'te yayın hayatına başladığında, Türkiye'nin kadın kurtuluş hareketi en etkili zamanlarını yaşamıyordu Ama çok sayıda kadın büyük ve karışık bir mücadele deneyiminden geçmiş, topluma ses[illegible]üş ve kadınları etkilemişti...

Pazartesi'nin onuncu yaşı kutlu olsun

kahbe feleğe karşı yaşasın feminizm

Kahbe lafı, Türkçe'de orospu karşılığı kullanılır. Arapça namussuz, yani aldatan kadın demek. Malûm aldatan erkek namussuz olmuyor. Kancıklık kadınlara mahsus. Kahbe'nin bir diğer anlamı da dönektir. Bir erkek aşkta, davada , iş hayatında insanı satabilir. O zaman en fazla kalleş olur da yine de kahbe olmaz. Delikanlılık yani dürüstlük bir erkeklik haliyse, kahpelik erkek de yapsa, kadınlıktır. Erkekler eşlerini bırakıp çocukları yaşındaki kadınlarla evlenince, onlarla para karşılığı yatınca, onları evlerine ikinci üçüncü eş olarak aldıkları zaman orospuluk veya kancıklık kadar ağır bir sıfatı haketmezler. Aşağılanmazlar. En fazla küçümsenirler. Bakın Tamer Karadağlı'ya. İclal Aydın yönetimindeki Gülümse isimli güya kadın dergisi onu Türkiye'nin en çekici erkeklerinden biri olarak kapak yaptı. Karısına karşı yaptığı kahbelik olarak görülmedi yani. Halbuki pahalı otel odalarında, para karşılığı sekse doyamayan biri olarak, eşi tarafından en azından tokatlanmayı haketmişti. Ama eşi onu tokatlamadı, medya ki aynı haltı işleyenlerin dergâhıdır, onu beceriksiz diye küçümsedi ve haber malzemesi yaptı sadece.

Felek arapça tam olarak gök yani sema demek. Felekiyat da astronomi oluyor. Felek- meşreb deyimi, kimine yar olur kimine olmaz kadın anlamına, mecazen evvel eski kullanılmış. Bu felek gibi oynaklık hali cins tanımaz oysa. Ama erkeklik, galiba kendi korkuları yüzünden, güvenilmezliği kadınlara mahsus, adeta doğal bir özellik olarak gösterip durmuş. Dünya üzerinde kadınların çoğu, çocuklarının, evde bakıma muhtaç yakınların yanında, kocalarının hizmetinde, evlerinin etrafına çakılı bir hayat yaşıyor. Yakınlarına duydukları sevgi, hele anne olarak güven verici. Bu öyle açık ki... O halde kadınlar neden yıldızlar gibi oynak, gökyüzü kadar sürprizlerle dolu addedilmiştir düşünmeye değer. Bu iddia gerçek dışıdır. Erkekler, kadınları anlamıyor, onlardan korkuyor, onlara her an hükmetmek istiyor olabilir. Ama kadınlar zaten hep sabittir, sıkıştırılmıştır, kapatılmıştır, denetlenendir. Erkeklerse gezgindir, girip çıkarlar, nerede ne zaman ne yaptıkları bilinmez. Ava giderler, iş yolculuğuna giderler, arkadaşlarıyla içmeye giderler, komşu kasabaya giderler, şehir merkezine giderler, başka ülkeye giderler. Evli bir kadının, yanında aileden bir eşlikçi olmadan seyahat yapması, hac için bile olsa, dinen uygunsuz kabul edilir. Hal böyleyken neden kadınlar olsun, pır pır olan, oynak olan, sözüne güvenilmez olan?

İkinci dalga feminizmin Türkiye'de patladığı yıllarda Kadın Çevresi olarak katıldığımız ilk kitap fuarında afişlerimizin önünden geçen iki türbanlı genç kadın femina işaretini kast ederek, "bak haç çizmişler," diye fısıldamışlardı birbirlerine. Bizlerin kadınlık işareti olarak kullandığımız sembolde onlar haçı görüyordu. O yıllarda okur yazar islamcı kadınlar için ilmihallerin zamanı başlamıştı. Ne giyinileceğinden, nasıl oturulacağına, nasıl evlenileceğinden, çocukların nasıl yetiştirileceğine ayrıntılı islami yaşam kılavuzları bu kadınların hayatını yönlendirdi. Felekle boğuşmayı kafasına koymuş feminist kadınlar içinse hayat hiçbir zaman o kadar "huzur"lu olmadı. Onlar evlenmediler, evlenirlerse kuralları değiştirmeye çalıştılar, sevgilileriyle ayrı evde yaşadılar, birkaç kadın birlikte çocuk büyüttüler, erkekleri zorladılar, kayınpederlerini zorladılar, kendilerini zorladılar, karma örgütleri zorladılar, politik kampanyaları zorladılar, hükümetleri zorladılar. Kürt hareketi içinde yer alan birçok kadın ise, bu yıllarda çoktan kendi kaderini, halkının kaderini ve bölge halklarının kaderini değiştirmek için dağların yolunu tutmuştu.

Geçen yüzyıl, fezaya çıkan ilk insan olan Yuri Gagarin, hep beraber daha mutlu olmaya doğru ilerleyen bir insanlık hayalinden güç almıştı herhalde, yerçekimsiz odaların sessizliğinde ve "çok daha parlak, belki dünyadaki görünüşünden onlarca kat daha parlak olan güneşe" dünyanın dışından bakarken. Malûm, insanların aya gittiği yıllar ikinci dalga feminizmin de patladığı yıllardı. Kadınlar bu yıllarda sütyenlerini yaktılar, toplumun öngördüğü geleceklerini yaktılar ve kaderlerinde büyük bir değişiklik yapmak üzere tüm dünyada ayaklandılar. Artık kadın haklarının peşinde değillerdi, bir kopuş ve büyük bir değişim istiyorlardı. Anneleriyle, babalarıyla, kocalarıyla ve çocuklarıyla yüzleştiler. Kaderlerinde öyle bir bükülme yarattılar ki biraz daha gitseler feleğin çemberini kıracakları duygusuna kapıldılar. Ama dönemin devrimci dalgasına karşı egemenler boş durmadılar ve kendilerini yenilediler.

Pazartesi Dergisi 1995'te yayın hayatına başladığında, Türkiye'nin kadın kurtuluş hareketi en etkili zamanlarını yaşamıyordu. Ama çok sayıda kadın büyük ve karışık bir mücadele deneyiminden geçmiş, topluma seslenmiş ve kadınları etkilemişti... Hareketin içinde yer alan bütün kadınlar hayatı değiştirmek için, hayatlarını değiştirmişlerdi. Feministler için rüştlerini ispat telaşı o zamanlardan bugüne geride kaldı. Bugünün yeni-gericileri kadınların eşitlik mücadelesini bile doğal olana, tanrısal olana karşı çıkmak olarak görüyor... Ama hiç kimse artık kadınların evde dayak yediği, cinsel saldırıya uğradığı, yakınları tarafından ezildiği gerçeğine gözünü kapayamıyor. Bunlar doğal olabilir mi ve mümin aile yaşantısı bunlara çare olabilir mi? Erkek egemen büyük medya feminist bir silah olan kadın tanıklıklarından bugün para kazanıyor. Zulüm görenleri kendine ucuz artist yapmak istiyor. Ama feministler de boş durmuyor. Töre cinayetleri bitmiyor belki ama, kadınlar katilleri takip ediyor, kızkardeşlerinin tabutunu taşıyor.

Evet bizler hem orgazm olmak istiyoruz, hem eşit ücret, hem yeteneklerimize uygun bir şekilde yeni bir eğitim istiyoruz, hem eşitlerin toplumunu, hem kadınların görünmeyen emeğinin hakkını istiyoruz, hem ezilenlerin hakkını yiyenleri devirmek. Geceleri de, gündüzleri de istiyoruz. Eğer Allah varsa, o da kadınları evde erkeklere itaat etsin, zulüm görsün diye yaratmış olamaz. Kahpe feleğin çarkını kırmak için, yaşasın feminizm!

Ji Tirkî Emine Çelebi

Bila 10. salvegera rojbûyîna Pazartesiyê pîroz be

Bila feleka qehbe bijî feminizm!

Dema ku Kovara Pazartesiye di sala 1995'an de dest bi jiyana xwe ya weşanê kir, tevgera rizgariya jinan a Tirkiyeyê serdema xwe ya herî bandorker nedijiya. Lê gelek jin ji tecrûbeyek herî mezin û tevlihev a tekoşînê derbas bibû. Di nava civakê de deng vedabû û bandor li ser jinan kiribû.

Peyva qehbe dı tirkî de wateya we orıspî ye. Bı erebî benamûs. Ango jına ku mere xwe dixapîne. Malûme meren ku jınen xwe dixapînin ne benamûs in. Delikî li gorî jinan e. Wateyek dıne ya qehbe jî lader (befirş) e. Merek dıkare di evîne de, kare xwe de an jî, di doza xwe de yekî bifıroşe. We gave herî zede dıbe bebext, le nabe qehbe. Merxasî û dırûstî kare meran e, le kahbetî mer jî bike, jınbûn e. Mer dema ku zaroken xwe dıhelın û bi keçen di temene zaroken xwe de re dızewicin, dema ku bı wan re ji bo pera radıkevin, dema ku wan wekî jina duyem, an seyem dıgırın malen xwe, we gave a wan nabe orıspîtî an jî delikî.

Ew gerguhezek bı vî rengî heq nakın. Nayen xorekirin. Herî zede ten bıçûkdîtın. Binerın li Tamer Karadagli. Kovara dı reveberiya Iclal Aydın "Gulumse" ku qaşo ya jınan e, wî wekî mere herî balrakeş (çekıcı) ya Tırkıyeye pejırand û ji kovare re kır qapax. Ango ya wî ne qehpetiyek li hemberî jina xwe bû. Le wekî merekî ku di odeyen otelen herî bûha de bı pere

seks dıkir û ji ve ter nedıbû. Jı ber ve yeke sîleyeke jı hela jına xwe ve heq kıribû. Le jına wî sîle le nexıst. Medya ku dergaha kesen ve rexe dixwun e, wî bı tewambariya bekerıye bıçûk dît û tene wekî amûra nûçeyen xwe bıkar anî. Felek bi erebî te wateya asîmane. Felekiyat jî esmannasî ye.Peyva Felek-meşreb ji bo jinen ji hin kesan re dibin ji hın kesan re nabın re te gotın. Bı awayek mecazî ji hela kesen bere ve hatıye bikaranîn. Ev rewşa leptoyî (oynak) a felekî lı zayendan nanere. Le meranî ji ber tırsen xwe, bebaweriye tene layiqî jinan dîtiye, ve yeke wekî taybetiyek xwezayî nîşanî jinan daye Li rûye cîhane ge,ek jın, lı ba zaroken xwe, meriven ku mıhtacî alîkarıye ne dımînın, xizmeten mere xwe dikin û wekî ku malen wan lı der dore wan hatıye asekırın dıjîn. Heskırına wan a lı hemberî meriven wan, dayıkbûna wan baweriye dıde mırovan. Ev wısa berbıçav e . Wekî wısa be jin çima wekî sterkan leptoyî wekî asîmane tije sûrprîz ın. Çima bi vî awayî hatıne nasandın. Ev yek hejayî lisersekinandıne ye.Ev îdîa lı dijî rastiye ye. Mer ji jınan fem nakin. ji wan dıtırsin, d be ku her dem dixwazın hukme xwe li wan bıkın. Le jın ji xwe her tim dıcıh de ne, hatine şidandin, hatine girtin her tım hatıne qontrolkırın. Mer jî gerok in. Dıkevın û derdıkevın, naye zanîn ku kengî li kur çı dıkin. Dıçin neçirvanıye, dıçın rewîtıya kar, bi hevalen xwe re dîçin vexwarıne, dıçın bajaroka cîran, diçin navenda bajer dıçin, welatekî dıne. Li ba jına bizewac ger ku kesek ji malbate tunebe nikare rewîtî bıke, ger ku ji bo hece be jî guncav naye dît n. Dema ku rewş ev be çıma kese ku pırpır d ke ne jın bın, yen leptoyî ye ku bawerî ji peyven wan nabe..? Pela duyem di salen ku li Tırkıyeye femînîzm mezin dıbû û dı fûara yekemîn a pırtûkan de em jî wekî jınan beşdar bıbûn. Me afîşen xwe yen arşîve daleqandıbûn. Li vır jinek gırtî dema ku ji ber afîşa me derbas bû ji ya ba xwe re got ku"bınere nîşaneya hece danîne" Dı sembola ku em wekî nîşaneya jınan dıbînın de sembola hece dıdîtın. Dı we deme de jı bo jınen îslamî dema îmîhalan dest pe kırıbû. Ji lixwekirine heya rûnıştıne, jı zewicandıne heya mezınkırına zarokan nezîktedayîna îslamî dihate bıkaranîn û jıyana van jınan bi vî klavûzî dihate bırekûpekkirin Jı bo jınen feminîst ku bi feleke re şer dıkirin jıyan evqas ne bı "hizûr" bû. E wan ew ne bızewac bûn, ger ku bizewicin jî kaîdeyan xera kırın. Bı heskiriyen xwe re di maıen cuda de jıyan kırin. Bi hev re zarok mezin kırın. Zore dan meran, zore dan xezûren xwe, zore dan xwe, zore dan rexıstınen tevlıhev, zore dan kampanyayen polîtîk, zore dan hıkûmetan. Jınen dı nava tevgera Kurd de jî dı van salan de zûde ji bo qedera xwe, qedera gele xwe û qedera gelen hereme b guherînın derketıbûn riya çıyayan. Sedsala çûyî, Yurî Gagarîn ku yekemîn caran derket fezaye, di bedengiyen odeyan de- dema ku li ronahıya roja ku bi çend qatan ji cîhane bırıqandîtır bû dınehert, ji xeyala mırovahıye ku ber bi şadbûna bı hev re ve dıçû, hez girtıbû herhal. Malûm, dema salen ku mirovahî dıçû heyve, pela duyem a feminîzme jî mezin dıbû Jınan ve deme sutyenen xwe şewıtandın. Peşeroja ku civak dabû wan şewitandın û ji bo jıyana xwe rast e rast biguherînin li hemû cîhane rabûn serhildane. Edî ne li dû mafen jinan bûn, veqetînek mezın û guherîn dixwestın. Bı dayiken xwe, bave xwe, meren xwe û zaroken xwe re rû bı rû bûn Di qedera xwe de guherînek wisa kırın ku hınek dınejî herın de çerxa feleke bış kandana. Le li hemberî baye şoreşger serdest jî vala nesekinîn û xwe nû kırin. Dema ku kovara Pazartesiye dı sala 1995'an de dest bı weşana xwe kir, Tevgera Rızgariya Jınen Tırkıyeye demen xwe yen herî bandorker nedijıya. Le gelek jin ji tecrûbeyek mezın û tevlıhev a tekoşîne derbas bıbûn, deng dabûn û bandor li ser jınan kırıbûn... Jınen ku dı nava ve tevgere de bûn ji bo ku jıyane biguherînın jıyana xwe guhertıbûn. Jı bo femınîstan kare îspatkırına ruşta xwe ji wan rojan ma heya îro Paşverûyen-nû yen îro, tekoşîna wekheviye ya jınan lı gorî ya xwezayî ya xwedavendî wekî serhıldaneke dıbînın... Le edî kesek lı hemberî rastiya ledana male, erîşa zayendî, çewsandina jı hela meriven xwe re nikare çaven xwe bıgıre. Ev dıbi xwezayî û mala mûmîn de ji van pırsgrekan re bıbe çareserî? Medya mezın a meren serdest jı şahîdıya jine ku çekek femınîst e pere bıdest dıxe. Dıxwaze ku kesen zılûm dıbînin bıke artîste xwe. Le femınîst jî vala nasekinın. Rast e cinayeten toreye jî naqedın le jın kujeran teqîb dıkin. Darbesten xwîşken xwe radıkin. Rast e hem em dixwazin orgazm bıbin hem dıxwazin bi ucretek wekhev, perwerdehıyek lı gorî

afırîneriya xwe, hem civaka wekhevan, hem heqe keda ku naye dîtın a jınan dıxwazin, hem dixwazin kesen ku heqe bindestan dıxun bıqedînın. Em şevan jî rojan jî dıxwazin. Heke ku xweda hebe, nakeve sere mın ku meran j. bo jınen wan lı male ji wan re îteate bıke, zılm bıbîne anîbe dıne. Jı bo ku çerxa feleke biçıre bijî femînîzm.

ÇEVİRİ

Yelda Yücel

Bitch Dergisi'nin kurucusu nesiller arası ayrımı reddediyor

üçüncü dalga feminizmin sonu

Bitch: bir ad, bir fiil, bir dergi." Bitch Dergisi'nin sloganı bu. Neden? Çünkü Bitch, kaltak ve aynı zamanda yakınmanın küfür hali demek. Yani, açık sözlü, kendilerini bilen kadınların konuşma tarzı, "onlara yakıştırılan sıfat"tır. Dergi sayesinde, genelde kadınları aşağılamak için kullanılan bir kelime, bazı feministlerce insanı gururlandıran bir sıfat haline geldi. 1996 yılından beri ABD'de yayınlanan Bitch Dergisi, kendini "pop kültüre feminist bir cevap" olarak nitelendiriyor. Ve inanın ki, cevabı iyi yapıştırıyor. Günümüz dünyasında popüler medyanın gücünün farkında olanların medyadaki kadın imgelerini takip edip, feministçe eleştirildiği Bitch Dergisi takip edilmesi gereken dergilerden.
Ne diyelim; "Yakınmaya" devam...

"Sen uçüncü dalgadan mısın?", "Bu uçuncu dalga ne zaman başladı?", "Uçuncü dalga feministleri için en önemli mesele nedir?" Bu sorularla üniversitede verdiğim derslerde, radyo programlarında ve yayınevlerinin duzenlediği konferanslarda pek çok kez karşılaştım. Bu sorulardan nefret edıyorum. Bunlara pek çok açıdan cevap verilebilir ama hıçbiri tam olarak tatmin edici olmaz. Bunların yerine muhatabıma şu soruları yağdırmak ısterim: Kendimi nasıl tanımladığımı ya da başkalarının beni nasıl nitelendirdiğını bılmek ister misiniz? Kavramın ilk ne zaman ortaya atıldığını mı soruyorsunuz? Üçüncü dalgadan olduğu duşunulen ılk feminıstler ne zaman polıtize oldu? İlk "ısyancı kzzlar" (riot grrl) fanzını ne zaman yayınlandı? Burada uçüncu dalganın hangi tanımından bahsediyoruz, kronolojık olan mı, yoksa ıdeolojik olan mı? İçımden geçeni yapmamam benim laçka olmamdan ya da zor sorulardan kaçınmamdan kaynaklanmıyor. Gerçek şu. uçüncu dalga terminolojisinin faydası artık bitmıştir. Başlangıçta, tek bir metaforla feminizmın tarıhını, bugununü ve gelecekte taşıyabileceği potansıyelleri bır çırpıda anlatabıldığımız bu kullanışlı yol, gıderek entelektuel tembelliğe yol açan bir kestırmeye, temel inançlarla kulturel sonuçları ayırma gıbı guç bir ışin zahmetinden kurtulmamızı sağlayan bır araca donüştu. En basıt ve en doğrudan ifadesiyle, ben su göturmez bir şekilde üçuncu dalganın bır uyesiyim: 1972'de doğdum; yani, tam da üçuncü dalga dendiğinde insanların aklına gelen nufusun içindeyim. Fakat bu dalga tartışmaları sözde demografi meselesiyle ilgılı. Aslında bu metafor, yaş, ıdeoloji, taktik ve biçım farklılıklarını bir guzel saklarken, bunları ayırt etmekle uğraşmanın önemsız olduğu kanısını uyandırır. Uçuncu dalga feministleriyle ilgili en incelikli tartışmalarda bile, bu kadınların ya seksle kafayı bozmuş, yakın tarihlerine karşı hıçbir ilgi duymayan gençler olduğu ya da kendilerinden önceki feminist kadınların modası geçmiş davalarının ötesine geçen usta kimlik siyasetçileri olduğu ıması vardır. Dalgalarla ılgılı oluşturulan söylemin bölucu olması ve zıtlıklara yol açması bır gizem değıl. Yazarlar ve kuramcılar karşıt kategorilere bayılırlar – bunlar bır konunun üzerinde konuşmayı çok kolaylaştıran şeylerdır. Benzerlikler ise çok daha zordur. Bu yüzden, doğal olarak, ıkinci ve uçüncü dalga feminıstler arasında yaşanan anlaşmazlıklar, zıtlıklar, farklılıklar ve husumetler uzerine çok şey söylenmiştir de, benzerliklerimiz ve surekliliğimizle ılgılı hemen hemen *hiçbır şey* söylenmemiştir.

Bu konudaki söylem aşağı yukarı şunları ileri surer: Büyukler hareketlerinin cınsellik tarafını kuruttular; gençler ise hıç eleştırmeden cınselleştıler. Buyukler pop-kulturün önemini anlamadılar; gençler ise kafayı medyada temsil ile bozdular. Buyuklerin feminist konulardan anladığı çok dar tanımlamalardı; gençler ise dağılmış ve neyin önemli olduğundan habersizler.

Bu sayılanların hıçbiri aslında doğru değıl - fakat bu sözum ona buyük nesiller arası ayrışma fikrinin dayanakları çok zayıf olsa da, ne yazık ki, bu duşunceler halihazırda kolayca bulunan malzemeden oluşturulduğu için varlığını hala surdurebılıyor, tam aksi yönde kanıtlar olduğu halde.

(. .)

Kendinden menkul üçuncu dalgacıların sıkça telaffuz ettiği, ümitsız ıkıncı dalga diye tabir ettikleri kadınların mızahı, modayı seksi ve eğlenceli olabilecek her şeyi reddettiği fikri, aslında cınsiyetçi kulturun ürettiği ve muhafazakâr, anti-feminist ve/veya hıçbır fikre sahıp olmayan muhabir ve allamelerin yaydığı şu "taş suratlı, kıllı bacaklı, erkek duşmanı" mıtının sadece bıraz farklı ve kıbar versiyonu olmuyor mu? Hoppa ve genç sahte-feminist imajının da kokeni aynı. Örneğin, ***Time***'ın şu rezil 29 Hazıran 1998 sayısının "Feminizm Öldu Mü?" kapak hıkâyesini alın. Yazar Ginia Bellafante, genç kadınların, ücret farklılıkları yerine şöhretle ılgilendiğini, protestolar yerine vıbratörleri daha önemli gorduğunu eleştırirken, elbette, dikkatli bır şekilde o zamanlar kampuslerde yayılan terleme atölyeleri protestolarını ya da, 1970 ve sonrasında doğan kadınlar tarafından kurulan ve yönetılen , , SOUL, Home Alıve ya da benzer pek çok eylemci örgutu görmezden gelmek zorundaydı. Bız feminıstler bu tıp incelikten yoksun, yaş ve ıdeoloji yakıştırmalarına kapıldığımız zaman, artık gözden duşmuş olan "her zaman bırbirimizle anlaşmalıyız" fikrının yeniden kaydını duşmekten öte çok az şey yapıyoruz..

Hepımızin bildiği gıbi, feminizm her zaman ıçinde bır ıdeolojiler, taktikler ve öncelikler yığını taşıdı. Hareketin bugunkü ıkı nesli yekpare birer butunmuş gıbi resmedıldı fakat bunların her bırı de, tıpkı feminizmin kendisi gıbi, felsefi olarak çeşıtlilik barındırıyor– öyle de olmalılar; *bunlar* feminizmin ta kendisi. Her ikısının de eğlenceli olduğu ve pop-kulturü kendi ortamları olarak görup dert ettığine dair unsurlar var. 1968 Bayan Amerika guzellik yarışması protestoları ıkıncı dalganın başlangıcını oluşturdu ve bır sonraki nesil 1980'lerdeki Ladies Against Women (Kadınlara Karşı Bayanlar) ve bugunkü (Radıkal Ponpon Kızlar) gibi gerılla tiyatrolarına uzandı. Her ikısı de

amansızca -ve uygun bir biçimde- ciddiydi· Tecavuzle ve ev içi şiddetle mucadele otuz beş yıl önce temel davalardan biriydi ve önemi hiçbir zaman azalmadı. Maliyetleri karşılanabilir ve ulaşılabilir çocuk bakımı konusu bugun hıç de 1970'lerdekine göre daha önemsiz bir sorun olarak görulmüyor. Üçuncu dalganın yayınlarından nın pornografi ve seks işçiliği konusundaki fikirleri Catharine MacKinnon and Andrea Dworkın'inkiler ile benzerlik gosterır. 1990'larda çoğalan "ısyancı kzzlar" gruplarının açık bir şekılde bılınç yukseltme gruplarıyla ilişkisi var. Geçen Nisan ayında gerçekleştirilen çok başarılı ve ılham verıcı *Kadınların Hayatı İçin Yuruyun* eylemi planlama ve katılım açısından nesiller arası eylemlılığe bır örnek. Öte yandan, feminizm içinde kuçuk ya da buyuk anlaşmazlık sıkıntısı çekilmediği de bır gerçek.

(...)

Kimileri, toplumumuzun belırleyıcı özelliği olarak, "kadınsı" değerlerın "erkeksı" değerlerın yerini aldığını görmek ıster; kimileri ise bu kavramların toplumsal cinsiyetle, cinsiyetçi kulturun atfettikleri dışında, hıçbir ilişkısı bulunmadığı için onları reddeder. Kimileri kadınların ezilmesinin temel nedenının toplumsal cinsiyet olduğunu söyler; kimileri asgari ucretlerın yukseltılmesinin bir taşla pek çok feminist amaca hızmet etmek olacağını ve başka hiçbir anlaşmanın bunu bır kerede sağlamayacağını ıddıa eder. Her ne kadar bır nesil bazı goruşler uzerinde dığerıne göre daha fazla ortaklaşsa da, kökeninde bunlar ideolojık anlaşmazlıklar – fakat bunlar nesiller arası dıye nıtelendırılen konuların içinde kılık değıştırmiş halde bulunduğu için, uretken bir bıçımde tartışılamıyorlar. Bu kılık değişimi, bugün aklımızı hareketın önunde duran gerçek ışe değil, başka şeylere yöneltıyor. Bundan sonra ılerleyebilmemiz için teslim etmemiz gereken şeyler şunlar· 20'li ve 30'lu yaşlarında olup da, buyuklerin feminizminin kendı ılgılendikleri konuları yansıtmadığını duşunenler tamamen tarafsız bihaberdır; 50'lerinde ve daha buyuk olup da genç kadınların siyasi olarak etkin –yeterince etkin ya da doğru konular üzerinde- olmadığını duşunenler, nereye bakacaklarını bılmiyorlar. Hepimiz aynı şeyi istıyoruz: bell hooks'un bir sözunden alıntı yapacak olursam, biz cinsiyet adaleti istıyoruz. Bunun tam olarak neye benzediği ya da onu nasıl elde edebileceğimiz konusunda anlaşamayabılırız Anlaşmayı asla beklememeliyız zaten. Feminizm her zaman içsel tartışma ve anlaşmazlıklardan beslendi ve bunlarla buyüdü. Pek çok farklı ve çoğu zaman karşıt perspektifler bızı ileriye ıtti, kuramlarımızı bıledi, taktıklerimizi inceltti ve (yıne bell hook'stan bir alıntı yaparsam) beyaz-ustunlukçu kapitalist patrıyarkayı butunluklu bir biçimde sokmeye yöneltti. Bu içsel anlaşmazlıkların surmesini istiyorum. Bunlar üzerinde olabıldığınce çekişme olsun istıyorum. Ama yeter ki, bunlar açıkça ifade edilsın. Ancak, bu şekilde nesiller arası bolunmenın ne olduğu anlaşılacak – bır illuzyon

Lisa Jervıs, dergısının kurucularından bırı ve yayıncısı. Aynı zamanda dergısının de editoru. Yukarıdaki yazı, Ms Dergısi'nden alınmıştır. 2004 yılında tarafından duzenlenen konferanstaki konuşmanın kısa bir özetidir.

'töre' cinayetleri bitmiyor

Bursa'da "töre" kararıyla öldürülmesine karar verilen F.E. şans eseri ölmedi. Olayla ilgili davanın görülmesine başlandı. Bursa Günyüzü Kadın Kooperatifi'nden dört kadın, davaya müdahil olmak için mahkemeye başvurdular ve ilk kez talep reddedilmedi.

Bugune dek "töre" cinayetlerinde çok kadın hayatını kaybetti. Birçoğunun davası hâlâ sonuçsuz. Yasalar hâlâ bu konuda yetersiz, kadınlar, kadın kurumları çaresiz Kadınlar kurban edılıyor, en ıyımser ihtimalle bir suçlu bulunuyor ama bu vahşetın kararını alanlar yargılanmıyor, bu vahşi kararların onu kesılemiyor. Mahkemelerde kadın kurumlarının bu davalara mudahil olmaları, "suçtan kadınların direkt etkılenmediği" goruşuyle kabul edılmıyor. Oysa ki, bu ülkede bu gerekçeyle bir tek kadının bile öldurülmesi, öldurulme ıhtımalı, tum kadınları direkt olarak etkilemektedir. Bu ulkede milyonlarca kadın buvahşetın tehditi altında

"töre" cinayetlerinde kadın kuruluşlarının müdahil olabilmesine cılız bir ışık

On yedi yaşındaki F.E., 17 Aralık 2004 tarıhında Bursa'da, akşam saat sekiz sıralarında sokak ortasında kurşun yağmuruna tutuldu. F.E.'nın hikâyesi, istemediği biriyle, kendi aılesinden zengin, güçlü olan bir akrabasıyla Çetin Eryılmaz'la evlendırılmek istenmesiyle başlamıştı. F.E., kaçmak ya da evlenmek ıkilemi içerısinde ikisının de sonunun ölum olduğuna karar vererek kaçmaya karar verdi. F.E bır kadındı. Reddetme hakkı, kendi hayatı üzerıne söz sahıbi olma hakkı yoktu. Araya aracılar

girdi, kan dökulecekti ve F.E.'nın babası on beş yaşındaki M.E.'yi F.'nın yerıne Çetın Eryılmaz'a verdi. Böylelıkle kan dokulmesini önleyeceğını duşundu. Evet hayatı kararan ikinci bir kadın. On beş yaşında M E. imam nıkâhıyla Çetin Eryılmaz'a, Dıyarbakır'a gönderildi. Olayın kapandığı duşunulurken, kurşunlar F.E.'yi Bursa'da buldu. F.E.'nin öldurulmeye çalışılmasıyla ilgılı davanın duruşması 22 Şubat 2005 gunu Bursa 2. Ağır Ceza Mahkemesinde yapıldı. Duruşmaya F.E. ve daha onceki ifadelerden teşhil edılen Cetın Eryılmaz'ın tutuklu kardeşi Rıza Eryılmaz ve aılesi de katıldı. Duruşmaya ayrıca Bursa Gunyuzu Kadın Dayanışma Kooperatifi adına da Ayşe Batumlu, Ayla Yıldırım, Aslı Altıntepe ve Gulay Soğan mudahil olmak için dilekçe verdi. Duruşmada daha önceki tanıklar gibi, F E.'de yaşadığı baskı ve kardeşının hayatından duyduğu endişe ile vuranı görmedığını beyan etti. Mahkeme heyetinin Gunyuzü Kadın Dayanışma Kooperatifi adına mudahıllık talebinde bulunan bizleri dınlemeye uygun bulması sonucu bizlere tek tek söz verildi. Av. Ayşe Batumlu ve Ayla Yıldırım daha öncekı surecte yaptıkları özel goruşmelerde kendılerıne aktarılan bılgilerın farklı olduğunu ve şu an baskı sonucu beyan değıştırildığıne inandıklarını belırttıler. Dava 22 Mart'a ertelenirken, Rıza Eryılmaz'ın tutukluluk halının devamına ve Günyüzü Kadın Dayanışma Kooperatifi adına mudahıllık talebinde bulunanların da bir sonraki celseye, kuruluşta yetkılı olduklarına dair belgelerını ibraz etmelerıne karar verdi. Şımdiye dek bu tıp davalara mudahil olmak için çaba harcayan birçok kadının ve kadın örgutunun talebi daha ilk celsede reddelıyordu. Bu davayla bir ilk gerçekleştı ve mahkeme yetkı belgelerinin ıbraz edılmesini istedi. Umut ediyoruz ki, 22 Mart'ta bır başka ilk gerçekleşecek ve Gunyuzu'ne mudahıllık tanınmış olacak. Böylelıkle töre vahşetine karşı mucadelede, vuran erkeğin arkasından yargının desteğinin çekılmesinin de adımı atılabılecek ..

Ayla Yıldırım
Bursa Günyüzu Kadın Dayanışma Kooperatifi

10.yıl 100. sayı
gurur duyuyoruz

Başarılar diliyoruz

Pazartesi Gazetesi, basın dunyasında yeni bir bakış açısını ifade ediyor. Kadın basıncılığının gelişmesi anlamında oldukça önemli bır adım Dünyayı kadın bakış açısıyla yorumlama, olay ve olguları ele alırken kendı farkını koyma, kadının duygu ve duşüncelerini yansıtma açısından kadının kendini ifade etme gucünu açığa çıkarmıştır.
İçerık olarak çok sade olmasına rağmen, gerek röportajları gerek yazıları, gerekse de ele aldığı konular açısından oldukça zengin bir içeriğe sahip. Ama her kadının kendısını içınde bulabileceği ve kendini ifade edebileceği bır ufka ulaşması da önemli. Kadının sıyasal, sosyal, ekonomik vb. bir çok açıdan sistem tarafından ezılme ve baskı görme durumu var. Bu nedenle ele alınan konuların içerik olarak tumunu kapsaması daha fazla bır derınlığı, tamamlayıcılığı yaratacaktır. Alternatıf medyacılığın gelişmesinde cıddi bır rol oynayabileceğini duşünuyoruz. Ustün başarılar dılıyoruz
Jina Serbilind

Fatma Mefkure, yayıncı, 44

Pazartesi Dergisi'ni duydunuz mu?
Tabii. Evet. Kadınlara mahsus gazete

Ne kadar zamandır takip ediyorsunuz?
Başlangıcından bu yana takıp edıyorum Çunku ben de kadın hareketi içerısınde olan bır kadınım. Mor Çatı gönullusuyum. Dayağa Karşı Kampanya'nın biraz öncesinde kadın hareketıyle kontak kurmuştum. Hâlâ devam ediyorum. Dolayısıyla kadın hareketinde olup da Pazartesi'yı bılmememe imkân yok.

Dergiyi nasıl değerlendiriyorsunuz? Mart sayısı Pazartesi'nin 100. sayısı olacak...
Kadın hareketınden bir kadın olduğum için, ihtıyaçlarım ıtıbarıyle, konular feminist perspektif açısından bıraz daha geniş seçilebilir gibi geliyor bana.

Pazartesi'den benım hiç bılmediğim kadın duruşunu ve fıkrını öğreniyorum. Bunu çok seviyorum ama, benım ıhtiyaçlarım açısından biraz yetersiz. Okuyunca bana ufuk açsın, tartışacağım istediğım yazıların özlemini duyuyorum. Farklı duruşlardaki kadın haberlerını okumak benım farkındalığımı çok güçlendırıyor ama bu söylediğim başka bir şey Bır taraftan da kadın kurtuluş hareketi içerısınde olduğunu duşunen bir feminist olarak, feminist teorıye daır bir şeyler olsa, ya da bir platform oluşturulsa dergide çok iyı olur bence.

Nice 100 sayılara...

Derginın ılk çıktığı doksanlı yılların heyecanı unutulmazdı. Dergiyi ilk çıktığı gun almak şarttı. Gundeme dair 'feministler neler demiş' Pazartesi'den takıp ederdık. Turkiye'de seksenli yıllar feminist hareketının kıymetlı urunü ve hareketın nabzını tutabılen bir dergi olan Pazartesi'nın 100. sayısı kutlu olsun. Yeniden ilk yılların heyecanını ve daha nice 100 sayıları görmeyi dıliyorum.
Melek Özman
Filmmor Kadın Kooperatifi

Bahar Kadar, 29, Gazeteci

Pazartesi Dergisi'ni duydunuz mu hiç?
Evet. Bılıyorum, okuyorum.

Mart ayında derginin 100. sayısını çıkarıyoruz. Ne düşünüyorsunuz dergiyle ilgili?
Okuyucu olarak ben bilıyorum derginin içeriğini. Ama kadınların buyuk çoğunluğu tarafından dergının çok fazla bılınmedığını duşunuyorum. Çok kuçuk bır kadın kesımi tarafından bılıyor dergi. Yanı 100. sayıya bence etkılı bir şey yapmanız lazım. Bır şey önermek benim haddım değıl ama, çok kadının katıldığı bir 100. sayı kadın platformu oluşturulabilir Daha çok medyayı bu yönde zorlamak da mümkün Yanı Pazartesi'nin daha fazla kadın tarafından tanınması için. Okuyan, yazan, gunluk hayatta belli bır politik duruşu, tavrı olan, çalışan kadınların tanıdığı bir dergi çunku.

Derginin 100. sayı kutlaması için bir yemeği olacak. Gelmeyi düşünür müsünüz?
Tabii, memnuniyetle gelmek ısterim.

Yurdanur, 51, Ev kadını

Pazartesi Dergisi kadın sorunlarını görünür kılmaya çalışan, bir kadın dergisi. Hiç okudunuz mu?
Hayır. İlk kez sizden duyuyorum adını.

Pazartesi Cosmopolitan ya da Elele gibi dergilerden farklı. Güzellik ya da moda ya da magazin değil bizim derdimiz. Böyle bir derginin varlığı, kadınların sorunlarının sahiplenildiği bir derginin varlığı konusunda ne düşünüyorsunuz?

Dergınızı bılmıyorum ama çok iyi bir şey tabii.

Neler olmasını istersiniz bir kadın dergisinde?
Sorunlarımızın dile gelmesini, yaşadıklarımızın duyurulmasını isterım. Çunkü çok önemli.

Bir ev kadını olarak, sizin yaşadığınız sorunlar neler?
Çocuklarıma iyi eğıtım vermek, onları iyı yetiştırmek isterım. Çocukları ruh sağlıkları düzgun yetiştirmek çok onemli. Dergilerde bu tur şeylere yer verılse çok iyı olur.

Bir ev kadınının sizce yaşadığı en büyük sorun nedir?
Ev içindeki geçımsizlik...

Burcu Bergen, 28, Avukat

Daha önce Pazartesi okudunuz mu?
Bır arkadaşım okuyordu. O nedenle bılıyorum nasıl bır dergı olduğunu.

Nasıl buluyorsun dergiyi?
Aslında tekrar bakmam lazım

Kadınların sorunlarından bahseden, kadınların

Fotoğraflar Nigün Yurdalan

Çalışmalarınızda büyük başarılar dilerim

Kadınlara mahsus gazete, 100. sayısını çıkartıyor. Yani bize mahsus, yani sadece kadınlara ait ve kadınların sorunlarını ve çözümlerini kadınlarla birlikte tartışan bizim dergimiz. Bizim coğrafyamızda, kadın olmak da, kadın örgütü olmak da, kadın yayın organı olmak da aslında aynı anlama geliyor. Her turlu sosyal, ekonomik ve siyasal kuşatmaya rağmen ayakta durmak, yeni bir söz uretmek, ustelik bunu butun kadınların anlayabileceği ve hissedebileceği bir yerden söylemek, yani kadın tarzını ortaya çıkartmak, direnmenin kadıncasını söylemek yani... Pazartesi Dergisi, bu direnmenin kadın dilini bir yayın olarak 100 sayıya ulaştırdı. Dergiye emek veren bütun kadınların çabalarıyla 200. sayıda daha fazla kadına ulaşılması dileğiyle... Sevgilerimle...

Amargi Kadın Akademisi'nden
Ayşe

ikinci sınıflığını görünür kılmaya ve değiştirmeye çalışan bir derginin varlığı size ne düşündürüyor?
Yazılan şeylerin yuzeysel kalmaması gerekiyor. O yüzden gerçekten iyi araştırmacıların yer alması ve yazı yazması gerekıyor dergide. Şiddetin, töre cinayetlerinin arkasında, altında neler olduğuna bakmak gerekıyor. Sebeplerine, ekonomık ya da sosyal sebeplerinin incelenmesi gerekiyor. Herkesin de bir şeyler duşünmesi yapması gerektiğini duşunuyorum bu konularda. Herkesın özgurluğü kendısinden başlayacaktır.

Kadınların kendilerini güçlendirebilmesi için neler yapılabilir sizce?
Ben bir kadın olarak kendimi özgur goruyorum. Kadının her zaman beden ve fıkır olarak özgur olması gerektığıne de inanıyorum. Fakat bunun söylemde kalmaması için de çok okumak gerekıyor.

Aslı Odman, 32, Akademisyen

Pazartesi Dergisi okudunuz mu daha önce?
Okudum evet. Uzun zamandır da uzak kalmıştım. Tekrar bu sayıyla geri doneceğim herhalde.

Ne düşünüyorsunuz böyle bir derginin varlığı konusunda?
Çok önemli buluyorum Sosyal şiddet populerize eden bir derdinin olmasını çok önemli buluyorum

Sizce kadınların en önemli sorunu nedir?
Emek dunyasıyla kadın sorununun ilişkilendirilmesi gerektiğini duşunuyorum. Çalışma hayatıyla ilişkili sosyal meseleler çok önemli. Bunlardan kopuk, elit bir soylem içinde kalınmamalı diye duşunuyorum. Bu konuda duşunenlerin kendilerini ve sınıfsal yapılarını da sorgulayarak bu konuda duşunmelerinin önemli olduğunu duşunuyorum. Yani emekten kastım sadece kamusal alanda değil, evin içinde harcanan emeğin de aynı şekilde değerlendirilmesi gerektiğini soyluyorum. Geniş anlamda emekle ilişkili haberlerın yoğunluğunu gormek istıyorum. Uzun zamandır okumuyorum, belki yersiz bir şey söyluyorumdur. Gerçi son sayınızda Gulnur Savran'la kıtabı uzerine röportaj yapmışsınız, Sonuçta elitist bir soyleme duşmek rıski her zaman var ama, dergı çıkaran insanların kendıne dönuk bu tur sorgulama ve eleştırı yapması önemli.

....., 32, müzisyen

Daha önce Pazartesi Dergisi okudunuz mu?
Okumadım.

Kadınların sorunlarından bahseden bir dergının varlığı konusunda ne duşunuyorsunuz?
Bence böyle bir dergı olmalı. Çunkü Turkıye'de kadınlar inanılmaz ezılıyor. Özellikle Anadolu'da böyle yetiştığı için kadınlar, bir şekilde bize duşuyor kadınları bu durumdan çekip çıkarmak. Ezdirmemek bize duşuyor. Ama yeterince duyarlı değil insanlar bu konuda. Belki de kadınların yeterince gelişmesini istemiyorlardır. Kadınlar bence çok daha zekı, beyinleri çok daha gırıft ve daha öne çıkacak zihne sahıpler aslında, guç kazanırlarsa, çok şey değişecek. Ama öyle kalıplar içerısinde tıkanıp kalmış kı herkes, namus cinayetleri filan hayvanca şeyler. Kadınlar guçlenince ondan sonrası çok değişecek. Ama bunu yapmak da bız kadınlara duşuyor. Kadınların bırbırlerine kenetlenerek sorunlarına sahıp çıkmaları gerekır

Kadınların en önemli sorunu ne?
Yani mesela eşit değılız erkeklerle. Kadınlarda surekli, "o ne der, bu ne der," gibi kaygılar var. Öne çıkamamak gıbı bır sorun var. Fıkrını soyleyememek. Bır de evlılıklerde, mesela erkek aldatıyor, kadının aldatma hakkı yok. Niye yok? Aslında var. aldatmak hak değ'l, o anlamda demiyorum. Ama böyle bır şey varsa kadın için de var. ne demek kadın yapmaz, erkek yapar. Kadın her yerde taciz edılıyor. Ben mını etekle rahat sokağa çıkamıyorum mesela. Değişmesı gereken çok şey var aslında. Kad nların özgurleşmesi için öncu kadınların olması lazım bence

Ücretli çalışan kadınların sorunlarına daha fazla yer verilmeli

Pazartesi, kadın kurtuluş mucadelesinde önemli bır yere sahıp bana göre. Kadının "varlık" olarak durumunu Feminist açıdan ırdeleyen ve cins olarak ezılişını özellıkle patrıarka açısından iyi tanımlayan bir gazete. Gazeteyi uzun zamandır okuyan biri olsam da özellıkle son dönem çıkışıyla birlikte daha duzenli takıp ediyorum. Pazartesi'nin Turkiye'de Feminizmin bakış açısı (ları)nı tartıştırma ve mucadeleyi yukseltecek duruşlar alabilme açısından onemli bır odak olabıleceğini duşunuyorum. Ancak Kapıtalist uretım içinde ucretli olarak çalışan kadınların sorunlarına pek değinilmedığını duşunuyorum. işçi sınıfı içindeki kadınların dunyasında Feminızm yok. Örneğin ben kamu emekçisiyim ve bır feminist olduğum için sendıkada "öcu" olarak goruluyorum Pazartesi, işyerlerinde, sendıkalarda ve fabrıkalardaki sömuruyü, cins ve kadın emeğı açısından ele almalı dıye duşunuyorum.

Filiz Çay/Eğitim-Sen

İstanbul 5 Nolu Şube Kadın Sekreteri

Aslı Davaz
Kadın Eserleri Kütüphanesi kurucularından

kadınlar kendileri için dergi çıkarıyor

görünmezlikten görünürlüğe

Pazartesi Dergisi 100. sayısına ulaştı. İlk sayısı Nisan 1995'te çıktı. Neredeyse aralıksız on yıllık bir yayın hayatını doldurdu. Kadın konulu dergicilikte, on yılı dolduran çok az dergi mevcut. Hele de arkasında kadın emeğinden başka bir dayanağı yoksa dergicilik tarihinde bir köşe taşı oluşturmaktadır.

1998 yılında Pazartesi dergisinde Filiz Koçali ile yaptığım bir söyleşide 1928'den beri çıkan kadın dergilerini çok şematik olma pahasına iki buyuk kategoriye ayırmıştım. Bir tanesi kadınlar için çıkarılan dergiler, diğeri ise kadınların kendileri için çıkard kları dergiler Kadınlar için çıkarılan dergiler, Kadınlar açısından belirli bir statukoyu devam ettirme görevini yürüten dergiler iken kadınların kendileri için çıkarttıkları dergilerde gerçekten kadın sorunları ele alınıyor. Pazartesi Dergisi 100. sayısına ulaştı. İlk sayısı Nisan 1995'te çıktı. Neredeyse aralıksız on yıllık bir yayın hayatını doldurdu. Kadın konulu dergicilikte, on yılı dolduran çok az dergi mevcut. Hele de arkasında kadın emeğinden başka bir dayanağı yoksa dergicilik tarihinde bir köşe taşı oluşturmaktadır. Yayın hayatı en uzun olan dergi otuz ikı yılla ***Kadın Gazetesi***'dır (1947-1979). Bu sayı için özellikle ikinci kategorideki dergilere kadınların kendileri için çıkardıkları dergiler-

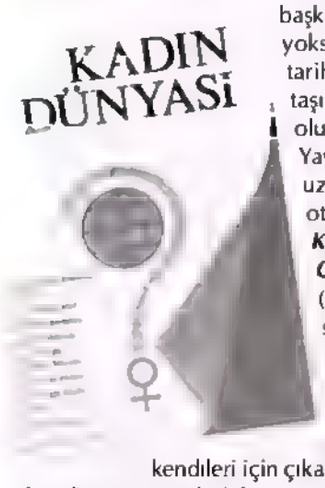

kendi yazı ve sesleriyle yer vermek istedim. Tabii kı tum dergilere yer vermek olanaksız. Bu kesitte bile 1947 ile 1996 arasında farklı amaçlarla çıkan ama ekseni "kadın" olan bu seslerin kısa bir tarihçesinin ortaya çıkmasına tanık oluyoruz. Bu dergilerin sahip ve yayın sorumlularına baktığımız zaman 1947 yılına kadar kadın adlarına rastlamıyoruz. Ancak 1940 yılında "Adana Kız Lisesi talebe yazıları"nı toplayan ve bir okul kesimine seslenen Sesimiz dergisinde Umumi Neşriyat Muduru olarak ilk kez bir kadının, **Belkıs Zincirkıran**'ın adına rastlıyoruz. Ankara'da 1943 yılında çıkan Kadın-Ev dergisinin de, adları belirtilmemiş olsa bile kadınlar tarafından hazırlandığı anlaşılmaktadır (Kız Sanat Enstituleri ve Akşam Kız Sanat Okulları Öğretmen ve Öğrencileri). Bu iki derginin dışında tum dergilerin sahipleri ve yayın sorumluları 1947 yılına kadar erkektir. İlk kez 1947 yılında, hem sahibi hem de yayın sorumlusu kadın olan ikı dergı yayın hayatına gırmektedir. Bırı Cumartesi 8 Mart tarihinde Istanbul'da çıkan ve kendini "Cumartesı gunleri çıkar haftalık ıçtımaı sıyasi kadın gazetesıdir" olarak tanıtan Kadın Gazetesi"dır; Gazetenın sahıbı ve yazı ışlerını fiilen idare eden (Başyazar) İffet Halım Oruz'dur. Dığeri ise Cumartesi 15 Mart 1947 tarihinde Istanbul'da çıkan ve "Sosyal aile gazetesi" olarak kendini tanıtan G ng r Gazetesi'dır. Sahibi ve Yazışleri Mudurü **Nezihe Saim Güngör**'dur.

Kadın Gazetesi 1947

"Cumhurıyet İnkılabı kadınlarımıza ileri dunya kadınlığı arasındaki yerını vermiş bulunuyor Turk kadınındaki kan ve ruh vasıfları bu hamlenin hem hızla hem de başarıyla vücud bulmasını desteklemıştır. Bundan dolayı ... Turk kadınlığının geçmişteki mevzularıyla ılgilenmek ıstemeyerek, kısaca kadın erkek eşitlik davası uzerinde fıkır yurutmek luzumunu duymayacaktır.... Memlekete ve aıleye yararlı görulen ve kadınlığımızın tekamulune yardım edecek, ılım, sanat, fikir hareketlerıne ve kadınla ılg lı aktualiteye kucağımızı açmış bulunuyoruz... Böylece kadınlığımızın duşunce, görüş, duyuş ve isteklerine hızmet etmek için çıkıyoruz."

Demokrat Kadın 1954

"... Kadının faal politikada vazıfe ve mesulıyet alması parti mucadelelerının daha duygulu, daha insani, daha seviyeli olmasına da yardım eder. Çunku, fazilet denılen yuksek duygu, her ıklımden evvel kadın ruh ve kalbında gelişebilir... Hem Turk kadınları hangı mucadelede muvaffak olmamışlard.r kı, demokrasi hamlesinde başarı elde etmesinler? Milli kıyamda, savaş cephelerinde Türk bahadırlarıyla vuruşan kahraman anaların kızları demokrasi savaşında nıçın erkeklerden geri kalsınlar? madem ki milli iradenin yoğuruluşunda oyların en az yarısı bizdedir, madem ki Ataturk'un ruh ve zıhnıyet inkılabı erkekle kadını aynı medeni seviyeye çıkarıp, musavi haklara sahip kılmıştır ve madem ki biz de erkek kardeşlerimiz gibi aynı ıman ve heyecan aşkiyle yanmaktayız, o halde bu vatan ve memleket vazifesini derhal benimseyerek mucadeleye gırmemiş icab eder..."

Kadın Sesi 1957

"Buyük iddialarımız, yerine getiremeyeceğımız yaldızlı vaatlerımız yok. Sonu gelmez arzularda bulunmayacağız. Kadınlığın haklarını ıstemek ıddıasında değiliz. Bız hakkımızı butun dunya kadınlığından daha kolaylıkla aldık. Bugünku hurriyetimizi Azız Atamız, haykırmadan, çırpınmadan bize verdi. O kadının kıymetini en çok bılen insandı. Turk kadınına analık değerlerının en yuksek derecelerını layık gordu Hür analardan, hur başlar doğacağını herkesten çok takdır ettı.... Kadınlığı bekleyen davalar sayılmayacak kadar fazladır. İşte işsiz kadınlar, kimsesiz çocuklar, yoksul duşkun kadınlar, aydınlatılması gereken köy kadını... Bız de aydın kadın buhranı değıl, memleket işlerıne feragatle sarılacak kadın buhranı var..."

Anne 1963 (Türk Kadınlar Birliği Zonguldak Merkez Şubesi)

"Bugun memleketımızde kutlanan Anneler gununde azız Turk Annelerının şahsında butun dunya Annelerını selamlamakla bahtıyarız... Kadırşinas Milletımızın Anne gununu layık olduğu ehemmiyetle benımseyıp vazıfesini yapacağı muhakkaktır. Butun hayatını evi, aılesi ve evlatları için bıt›p tukenmek bılmeyen dıdınmeler içinde geçıren Anneye yılın bu bır

tek gununde ihtimam göstermek borçtur..."

Türk Kadını 1966

"Turk milletinin, tarihinden doğan değişmez özellikleri vardır... Turk Kadını, bir masal kahramanı gibi, bu harabelerin ortasında yukseldi. Imanı hiç sarsılmamıştı. Sungülerden, hastalıklardan, güllerden arka kalan çocuklarını topladı. Yangın yerine dönen Anadolu'da, çamurdan yoğurduğu kerpiçlerle yuvasını yeniden yaptı... Ataturk, göz yaşartan bu emekleri değerlendirmiş, Turk Kadınına medeni dunyada layık olan yeri vermiştir... Ataturk'un ölumunden bu yana, ne kadar zaman geçti... Bu haktan en az faydalanan Anadolumuzda, hâlâ karanlıkta, hâlâ cahil; hâlâ çocuğu doktorsuz, ilâçsız, okulsuz; hâlâ bın bir mahrumiyet içinde yaşayan kadınlarımız var... bu mubarek kadınlara hizmet için çıkıyor... imkânları en hucra köylere ulaşmak isteyenlere yardım için çıkıyor... milli varlığımızı tehlikeye sokan ideolojilerin de karşısında olacak, onlarla mucadele edecek, Milletimizin bağımsızlığı ve huzuru için çalışacaktır..."

Kadın 1970

"... Turk Kadını şayanı şukrandır ki, bu asil ve lâyık olduğu hakkına, hemen hiçbir mucadeleye girmeden kavuşmuştur... Yuce Ataturk, Turk kadınına siyasi ruştunu 38 yıl önce sunarken; bu necip varlığın bu hurriyet kapısından diğer alanlara rahatlıkla geçebileceğını de görmuştu. Nitekim öyle oldu, Turk kadını elinde bu hurriyet erkeğinin yanında cesaretle ve başarı ile yer aldı, ilimde, kursü sahibi oldu, eser verdi, tıp sahasında, değerli doktorlar, idarede amirler, adalet cihazında mumtaz hakimler ve avukatlar, devlet sektörunde başarılı memurlar kadın olarak dikkatı çekti. Hattâ özel sektörde ciddi iş sahibi muzaffer kadınlarımız goruldu. Bu sevindirici tabloya rağmen, kök gene zayıf kaldı. Kadının en geri kaldığı saha siyasi yönu oldu... İşte kadın kollarımızın varoluşunun hakıkı sebebını burada aramak lâzımdır."

Kadınların Sesi 1975

"... Gunumuzde kadınlar, toplumsal üretime ve yaşama her zamankinden çok katılmakta, içinde yaşadıkları sömürü düzenının acısını, çilesini ve sorunlarını tum ağırlığıyla duyup anlamaktadır... toplumdaki geri, eşitsiz durumlarını daha zor kabullenmekte, daha çok nedenlerini bılmek ve değiştırmek eğilimini taşımaktadırlar... az eğitılmış kadınların ucuz ve kolay yonetılir emeğinden milyarlar kazanmakta olan sömurucu hakim sınıfların hiç de işine gelmemekte, hoşuna gitmemektedır... Hakim sömurücü kesimler bu verimli kâr ve oy kaynağı kitleyi elden kaçırmamak için ellerinden geleni yapmaktadırlar..."

Ka-de-fe Dergisi 1977

"... 1975'in Kadın Yılı olarak ilânındaki esas amaç, Dunya nufusunun yarısını oluşturan kadının her alanda erkekle birlikte, tam bir eşitlik içinde hak ve sorumluluklara sahip olarak çalışmasını sağlamak suretıyle dunya ekonomisindeki eşitsizliği kaldırmaktır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 1975 Ekim donemında onaylanan 10 yıllık eylem plânında amacın gerçekleşmesi için gönullu kuruluşlara bır çok gorevler verilmiştir... Öte yandan, 50 yılı aşan bir sureden beri yasal yönden eşit haklara sahip olan Türk kadının n kırsal bölgelerde haklarından habersiz yaşamalarını surdurdukleri, ıstısmar edilmekte oldukları acı bir gerçektır. 5 milyonluk bu kocaman kitleyi bilinçlendırmek Turk Devlet kadar, eğitim görmuş her kışının ve ozellikle Turk kadınının gorevıdır... aydın Turk kadını çoğunlukla kendisini yalnız işinden ve ailesine karşı olan gorevlerinden sorumlu tutmamaktadır Bu gorevlerının yanında sosyal alana çıkarak derneklerde gönullu çalışmak suretıyle hemcinsini bılınçlı ve her duzeyde butun sosyal olanaklara sahip kılma çabasındadır..."

Demokrat Kadın 1980

"Demokrat Kadın Turkıye'de çıkmakta olan bırçok kadın dergısinden farklı bir yayın. Bızım butun dığer kadın yayınlarından farklı yanımız işçi ve emekçi kadınların gur sesını, yığ t mucadelelerını duyurmak işçi ve emekçi kadınların haklarını kararlılıkla savunmak olacak. Turkiye'de çıkmakta olan kadın dergilerini ıkıye ayırmak mumkun. Birinci grup guzel kâğ tlara basılmış, çok renkli, pahalı kadın dergıleri

Mektup 1985

"... Dedık kı: Kadınların Rabbisi var... Kadınlarda şehit olabılırler. Kadınlarda İslam duşmanlarına karşı gelebılırler. Kadınlarda mert olurlar... Kadınlarda erkekçe davasının sahıbi olabılırler... Ve... Kadınlarda bir İslami Yayın Çıkarabılırler... Sadece hanımların çıkardığı bir Islâmi neşriyat yok. İslâmi mesulıyet taşıyan hanım kardeşlerimız dini eğitim sahası bulamadıklarından ev köşelerinde çiçek işi, pasta işi ve nakış işleri ile zamanlarını öldurmektedırler. Işte bız bu neşrıyatla o kardeşlerimizi bu lüzumsuz işlerden kurtarıp, Allah'ın nasıl bir "kul" istedığını öğrenmeye ve öğretmeye çalışacağız..

Feminist 1987

"... Grubun çoğunluğu derg'ye bir başyazı ya da çıkarken yazısı koymaya karşıydı. Ama yine de bu konu uzun uzun tartışıldı. Dergıyi hazırlarken, karıştırdığınız butun muhalif dergilerde "ırtıca" konusu vardı. Bu yuzden bir ara, derg nın başına "Bu derg de irtıca konusu yok" dıye bir ıbare koymayı duşunduk. Çunku gruptan bazıları bu "Bu dergıde ya turban olur ya ben" dıyerek kesin tavırlarını ifade etmişlerdi... Grup gevezelik etmekten o kadar keyif alıyordu ki, sonunda derg'nin çıkması başkaları kadar bizi de şaşırttı. Zaten her şey bır gun bırısi "Hadi bir dergi çıkaralım" diye onerince başlamıştı."

Kaktüs 1988

"Neden Dergi Çıkarıyoruz" Ilk önce kadın olduğumuz için. Kadın sorunlarının daha sıkça tartışıldığı, toplumdaki erkek egemenlığının sorgulanmaya başladığı, dahası, bu sorgulamanın cınsıyetçi bır sisteme karşı mucadelenın ipuçlarını gundeme getirdığı bir donemdeyiz. Dergimiz, toplumda kadın olmaktan doğan sorunları için mucadele etmek isteyen kadınların çıkardığı bir dergi olacak... Çıkış nedeni ne olursa olsun, ... Bağımsız Kadın Hareketının oluşturulmasında kendi payına duşeni gerçekleştırmeyi amaçlıyor..."

Sesimiz 1989 (Demokratik Kadın Derneği Merkez Yayın Organı)

"... Turkiye'de kadın hareketine damgasını vuracak bır orgutluluk ve gundem sunmak oldukça zor ve ozverili bir çalışma gerektırıyor. Buna bir de dernekler uzerindeki yasalardan kaynaklanan baskı ve sınırlamalar eklendığınde hareket alanımız gıderek darlaşıyor. Fakat mucadele gerçeği ve inancımız bu engelleri yenmek için yeterli gucu veriyor bizlere. Ama

ya içimizdeki engeller? Kadınların ayrı örgutlenmesine gerek yoktur, hatta boluculuktur sizin yaptığınız" diyenlerle, "Sosyalist sistem işçilerin sistemidir, kadınların değil" diyenlerin neresindeyiz? Tümünde ve hiçbirinde. Bu sağ ve sol uçlara karşıyız: onları da değiştirip kendi mucadele bayrağımız altına çekmek istiyor ve aynı zamanda da onları reddediyoruz. Kadın hareket'nde yer alan her tur eğilimlerin tumunu kavramak ve kavratmak zorundayız. Sorun anlamak değil değiştirmek elbette, ama değiştermek anlamamız gerekiyor. Bu butunluğü yaşamın her alanında yakalamak zorundayız. Sokaklar, işyerleri, mahalleler, okullar, evler her yer örgutlenme alanlarımız bizim. Kadının kurtuluşu için mucadele veren tum kadınlar hareket'mizin önculeri ve onların yeşerttiği, geliştirdiği birimler derneğimizin güç kaynakları..."

Yeter 1990

"İntihar ve ölumle sonuçlanan bekâret kontrolu vakaları kadınlara yakından tanıdıkları bir korkuyu, bir yaşamışlığı belki de bir öfkeyi hatırlattı: Bakirelik, bekâretini "yitirmek", bekâret kontrolü, "iffetlilik"le "iffetsizlik" arasındaki çizgide hangi noktada durduğumuza dair endişeler, en az bir kez hepimizin kapısını çalmıştır. Son olaylarla gelen somutluk ve guncellik, kadınlar olarak, bekâret kontrolunu hedef alan ve daha genel olarak bakirelik ve diğer dolayımlarla bedenimiz üzerinde oluşturulan denetime, cinsellığımizin kamu ahlakının en hassas konusu halıne getirilmesine karşı "bedenımız bızımdır" seslerini yukselten eylemler örgutlememize önayak oldu..."

Emekçi Kadınlar Bülteni 1992

"... Bulten, Emekçi Kadınların Kurultayı'nı toplama çalışmasıyla bağıntılı, bu çalışmanın hizmetinde ve bu çalışmanın başarıya ulaştırılmasının bir aracı... Adından da anlaşılacağı gibi, Emekçi Kadınlar Kurultayı, "kadın sorunu" bağlamında proleter ve emekçi kadınların sınıfsal konumundan açık bir tavır alışı ifade ediyor... Kadın sorunundan ve kadınların kurtuluş mucadelesinden özellikle de son yıllarda çokça sözedildiği ve hatta bunun bir ölçude moda halıne geldiği bir gerçektir. Bununla birlikte, geniş işçi ve emekçi kadınlar yığınına gitmek, onların inisiyatif ve etkinliğini geliştirmek için çok az şey yapıldığı da çıplak bir gerçektir. Onlardan çok söz edılıyor, ama hikâyenin gerçek kahramanının kendi davasını omuzlayabılmesi için gereken yardımı sunmak uzere ciddi, kapsamlı ve sistemli çabalar yok denecek denli az."

Dolaşan Mavi Çorap 1993

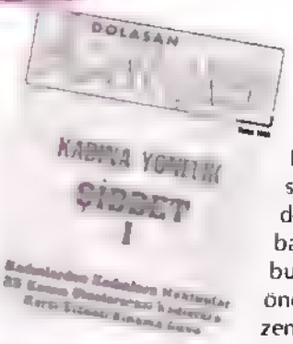

"... Biz bir grup feminist kadınız. Bir suredir toplanıyor, hayatlarımızı tartışıyor bir mıktar okuyor, fırsat buldukça başka kadınlarla da bilgi görgu alışverişi ve ortak çalışmalar yapıyoruz. Butun bunları, daha çok sayıda kadına ulaşabilmek için yazmaya ve ... dolaştırmaya karar verdik... Yalnız olmadığımızı bılıyoruz.. Derdimiz iletişim!..."

Özgür Kadın 1993

"Bir ucu uygarlığa, bir ucu kölelığe, bır ucu uretıme, bır ucu tuketime, bir ucu analığa, karılığa, bır ucu kraliçelığe, bir ucu da fahişeliğe dayalı bir varlık... Yuzyıllardır üreten, doğuran, yaratan Kadın Insan... yani işçi, emekçi, öğrenci, aydın olarak kadın sorununu sistemin kendi iç çelişkileriyle birlikte çözmenın bir anahtarı olmaya çalışacağız... fabrikada, okulda, burolarda, sokakta, evlerde, Kadın Kurtuluş Mucadelesinde edılgen değil etken olalım ve Kurtuluşumuzun önkoşulu olan zeminde hep birlikte örgutlu mucadeleye gırelım!"

Cımbız 1994

"... Artık benim de bir dergim var. Benim derken kadınların dergisi... sadece kadınlara aıt... Artık bağımsız kadın hareketinin içinde yer alalım. Feminist kelimesi bizleri urkutmesın, feminist sözcuğunun benımsenmesi kadın sorunlarına köktencı bır bakış açısını simgeliyor. Amaç kadın-erkek eşitliğinden öte kadınların kendi değer yargıları ile seçecekleri bir dunya yaratmak".

Eksik Etek 1994

"pekçok erkeğe ve kadına derdimi anlattığımda bana hak veriyor, görüşlerimi paylaşıyorlar, ama sonunda "yine de sen feminist olma" dıye bitiriyorlar... dıger insanlar feminizmden ne anlıyor bılmiyorum ama yaşadıklarımıza karşı duyarlı olabılen, tepki veren, sesini yukseltmek isteyen ve yukselten her kadın bence feminizmi bilerek ya da bilmeyerek yaşıyor..."

Sosyalist Kadın 1994

"Kadın sorunun çözumu, binlerce yıllık kölelik zincirlerinin parçalanması, kölelığın kaynağında yatan özel mulkiyetin tumuyle ortadan kald rılabilmesi için, işçi sınıfı ve dıger emekçilerle birlikte proletarya devleti yolundan insanın insan tarafından sömurusüne ve insanın insan üzerinde egemenlik kurmasına son vermesi, kadınla erkek arasındaki farkların silinmesi ve iş bolumunun köleleştırıcı özelliğinin son bulması, toplumsal üretımden gereksinmesine göre pay aldığı, herkesin toplumsal zenginlik kaynaklarının gurul gurul aktığı insanlığın altın çağı komunist topluma ulaşması gerekiyor... Sosyalist Kadın, demokratık kadın hareketının sorunlarıyla da ilgilenecek; bu mucadeleye de sosyalızm mucadelesi perspektifinden bakarak yol gösterecektir... Sosyalist Kadın bu sıraladıklarımız yanında haber, yorum, öneri sunan okur yazılarımızla zenginleşecek, kolektif ürune fotoğraf, röportaj, çizim, karıkatur, şiir ve hatta öyku katkılarını bekledığ mizi belırtelım."

Pazartesi 1995

"... Artık seveceğimiz bir Pazartesi var. Pazartesi feminist bir dergi... Kırmaktan, kızdırmaktan korktuğumuz kimse de yok, tek kuralımız ise kadınlardan yana olan her şeyi destekleyip, zararına olan her şeyın karşısında olmak. Gönlumuzde, kadınları ılgılendıren haberleri en doğru yansıtan, öfkemizi, sevincimizi, ısyanımızı, uzuntumuzu, heyecanımızı paylaşacağımız bir dergı yatıyor. Bize aıt her şeyi, çekinmeden, urkmeden, aktarıp tartışmak istıyoruz.."

Roza 1996

"... 8 Mart'a yetiştireceğimiz bır bulten fikrinden dergiye dönuşen proje bızı zorlamadı değil... Kurt kadınlarıyd k. Iki kımlığimizin uğradığı ezılme, bızde ortak o kadar çok şey yaratmıştı ki, bırıken duşuncelerimizi ifade edecek araç ıhtıyacı net olarak ortaya çıkmıştı. Tanıdığımız veya tanımadığımız daha bır dolu Kurt kadının da benzer şeyler yaşadığını biliyorduk. Özel olmaktan çoktan çıkmış istemlerimiz, hedeflerimiz vardı... Kurt kadınları olarak yaşadıklarımızı en iyi ancak kendimiz ifade edebilirdık. Kımlığ mizden dolayı maruz kaldığımız cinsiyetçi ve ırkçı ayrımcılıkla sınırlı da değildı ustelik yaşadıklarımız. Aramızda bu kimliklere ek olarak sınıf ve mezhep ayrımcılığına uğrayanlarımız da vardı. Temel noktalardaki benzerliklerimizin yanında farklılıklarımızı da görmezlikten gelmiyorduk. Kadın kurtuluşu meselesine aynı pencereden bakmıyorduk; sosyalist, sosyalıst feminist, mılliyetçi feminist, ulusal merkezli feminist anlayışlara sahip kadınlardık. Ayrıca, kendını hiçbir bıçımde tanımlamayan da vardı aramızda. Bununla birlikte, hepımızın Kurt ve kadın olmak noktasında ortaklaşmamız benzen yakın duygu ve duşunceler doğurmuştu.... Kuzeyli Kurt kadınlarının çıkardığı ilk Kurt kadın dergis. oluyoruz... Turk kadın hareketiyle yaşadığımız sorunlar da bizi cıddi bir bıçımde etkılemişti... çoğumuzun bır zamanlar ıçınden geldiği, bir dolu fedakarlıklarla sürdurmeye çalıştığımız politik kurumlarda yaşadıkları sorunlar da vardı. Oralarda Kurt kimliğimiz için varken, kadınlığımız gume gıdıyordu.... Turk kadınları Kurtluğumuzu unutmamızı ısterken Kurt erkekler de kadınlığımızı. Oysa, bizim iki kimlığ mizi de unutmaya hıç niyetimız yoktu. Hıç kimse, hiçbır şey adına bunu bızden isteyemezdi.... Bedenlerıne, kımlıklerıne, emeklerine bin yıllar boyu el konulduğunu duşunen ve kader olarak yutturulmak istenen yaşamı, ters yuz etmek isteyen tum Kurt kadınlarının dergısıdır..."

Emek Ergün

Atsineğinden Nobel Barış Ödülü'ne

kenya'nın Wangari Maathai'si

Üç yıl once sadece ve sadece hükümetin ağaç kesmesini protesto etttiği için tutuklanan Wangari Maathai bugün kabinede. Wangari Maathai, "benim ülkemdeki kadınların çoğu kendilerini benim hikâyemde buluyor, çünkü onlara kendi hikâyelerini anımsatıyorum," diyor.

Çok değil, uç yıl önce, Wangari Maathai (1940), Kenya'nın tanınmış kadın hakları savunucusu ve çevrecisi, eski Başkan Daniel arap Moi yönetımı tarafından yine hapıs cezasına çarptırılmıştı. 2001 yılında, Dunya Kadınlar Gunü'nde, Maathai bir hucrede açtı gozlerını. Otekı kadınlarla birlikte ağaç dıkmek üzere seyahat ettığı için ve hukumetin yasadışı ağaç kesımını durdurmasını talep ettığı için tutuklanmıştı. Bunlar, Yeşil Kuşak Hareketı'nin (YKH) kurucusu olan Maathai'nin yıllardır yurutttuğu ve uğruna tacize uğradığı, dayak yedığı, ve hapse girdığı eylemlere birkaç ornek. Tabii zaman değişiyor. 2002 yılının sonunda, Kenya uzun zamandan sonra ulkenin ılk adil seçımlerine sahne oldu. Maathai, Yeşil Parti'den mılletvekili adaylığını koydu ve büyuk çoğunlukla seçilerek öteki on yedi kadınla birlikte 222 kişilik meclıste yerini aldı. 2003'de, Kenya'nın yeni başkanı, Mwai Kibaki, Maathai'yi Çevre, Doğal Kaynaklar ve Vahşi Yaşam'dan sorumlu Bakan Yardımcısı olarak kabinesine atadı. Daha da önemlisi, 10 Aralık'ta, Maathai'ye Nobel Barış Ödulu verildi. Böylece Maathai, bu ödulu alan ılk Afrikalı kadın ve ılk çevreci oldu. Uzun zaman Nairobi Universitesi'nde profesör olarak çalışan Maathai, Doğu Afrika'da doktora yapan ilk kadın oldu. Maathai, YKH'yi 1977'de, Sahara Çölü'nun guneye doğru Kenya'nın çorak kırsal bölgelerine yayılmasını durdurmak üzere kurdu. O zamandan beri, YKH, köylerde yaşayan ve çoğu kadın olan Kenyalıların, yaklaşık 30 milyon tane ağaç dıkmesine yardım ettı. Bu ağaçlar köylulere meyve, yakacak ve gölge sağlıyor. YKH'nın çevrebilimi, insan haklarını ve kişisel sorumluluğu bir ilişkı içerisinde goren halkı eğitme programları, bınlerce kadının kendi hayatları üzerinde daha buyuk kontrol talep etmesini sağladı. Maathai şöyle diyor, "Programın en harika şeylerinden bırı sıradan insanların fıde ureticileri, 'dıplomasız ormancılar' olmasını sağlamasıydı. Biz, sadece çevreyi kurtarmaya çalışan bir hareket değil, aynı zamanda kendı kendısını vatandaş olarak daha iyi bır yönetim talep etme sorumluluğumuz olduğu konusunda eğiten bır hareket yarattık." Maathai, çalışmalarında cınsiyetının çok önemli bir rol oynadığına ınanıyor; hem olumlu hem olumsuz. "Başlangıçta, erkekler hiç yakınlık göstermediler, çünkü bunun kadınlar için uygun bır yer olmadığını duşunuyorlardı. Uygun yerde durduğun surece, iyi olduğunu duşunuyorlar. Ama dışarıya çıktığında da ellerinde olmadan seni takdir ediyorlar. Bu yuzden şu anda toplum bizi kabul ediyor. Benim ulkemdeki kadınların çoğu kendilerını benim hıkâyemde buluyor, çunkü onlara kendi hıkâyelerını anımsatıyorum." Bakanlıkta Maathai, orman sektorundekı yozlaşmadan kurtulmaya ve plastık uretımını yumuşak plastıkten sert plastığe değiştirmeye çalışıyor (yumuşak plastık geri dönuşturulemıyor). Aynı zamanda seçmenlerinin urettığı kahve ve çay için yeni pıyasalar arıyor ve ulkenin kaynaklarının idare edılmesinde daha çok Kenyalının yer alması ıçin uğraşıyor. Şu anda Kenya'nın orman örtusu dunya standartlarının çok altında. Maathai'nın buna getırdığı çozumse (Paskalya haftasonunda yıllık ağaç dıkme kampanyası), pratık ve kışkırtıcı: "Burada halk dın, İsa ve çarmıha gerılme konusunda deliriyor. Ben de şunu duşundum: Insanların haç alabılmesi için, birısının ormana gıdıp ağaç kesmesi gerekiyor Hırıstıyanlar için ağaç dikerek bir yaşamı geri getirmekten (kesilen bır ağacın yerine başka bir ağaç dıkmek) daha iyi bır şey olamaz. Kaç tane ağaç dıkebileceğınızi bır duşunun!" diyor Maathai, yuzunde kocaman bir gulumsemeyle Maathai bazen yeni hukumet rolunu sorgulasa da şunları soyluyor: "Bazen mecliste otururken kendi kendime hatırlatıyorum, 'Burada gerçekten yasalar çıkarıyorsun! Bu, dışarıda yapabileceğinden daha iyi. Burada gelecek nesilleri etkileyebilme fırsatın var!'"

MS Dergisi Kış 2004/5 sayısında, Mia MacDonald'ın yazısından çevrilmiştir

500 bin askere karşı bir kadın

Aung San Suu Kyi, dünyanın en ünlü şiddet karşıtlarından birisi ve dünyada Nobel Barış Ödülü alıp da hâlâ hapiste olan tek kişi. Birçok kişinin "Burma'nın Nelson Mandela'sı" olarak gördügü Kyi, bır Guneydogu Asya ülkesi olan Burma'da, özgürlük adına destansı bir mücadele veriyor.

500 000 askerli acımasız bır cunta tarafından yonetılen Burma, dunyanın en çok baskı yaşanan ulkelerınden bırı. 1962'den beri askeri yönetimlerle idare edılen ulkede 1988'de yönetımı kanlı bır darbeyle General Than Shwe başkanlığındakı cunta ele geçırdı. Burmalıların "The Lady" (Hanımefendi) diye adlandırdığı Kyi, sadece bır eylemcı degil, aynı zamanda halkın seçtığı bir lider. Burma'nın 1990 da yapılan son demokratık seçımlerınde Kyi'nin partısi (Ulusal Birlik Partisi), meclisteki koltukların yuzde 82'sını kazandı. Ancak cunta yönetımı seçim sonuçlarını iptal etti, çok sayıda parti uyesi ve milletvekilini tutukladı ve Aung San Suu Kyi'yi on beş yıl hapis cezasına çarptırdı. Bu yüzden Paul McCartney, Pearl Jam, Sting, Ani DiFranco, R.E.M., Bonnie Raitt, U2, Eric Clapton, Peter Gabriel, Coldplay, Avril Lavigne, Mana, matchbox twenty, Damien Rice, İndigo Girls, Mun Awng, Travis, Better Than Ezra, Talıb Kweli, Lili Haydn, The Nightwatchman, Guster, Ben Harper, Hour Cast, Rebecca Fanya, Bright Eyes ve Natalie Merchant, Kyi'nin serbest bırakılmasını talep etmek uzere bir araya geliyor. Sanatçıların her biri iki CD'lik muzik albumune bır şark armağan edecek. Albümun adı, "For The Lady" (Leydi İçin). Albumün geliri, Burma'nın askeri yonetimi uzerinde baskı oluşturmak için duzenlenen uluslararası kampanyalar için kullanılacak.
Daha fazla bılgi için: www.uscampaignforburma.org.

MS Dergisi Kış 2004/5 sayısından

Gözde Akgüngör

Nurseli İdiz: kimseye aldırmıyorum

Nurseli Idız, Salıncakta
Profilo Alışveriş
Merkezi'nde Tiyatro
ardından oyunu

"Neden soyundu?" denildi, "Kilo vermesi lazım" denildi, "İçiyor" denildi. Her fırsatta yargılandı. Ama söylenenlere pek aldırmadı, işini yaptı. Hem içindeydi o camianın, hem de dışında. Kendi deyişiyle "Çarkın işlediği biçimde hareket etmediği için" oldu bunlar. Yine de televizyonda, sahnede ve perdede görüyoruz onu. Şimdi, Tiyatro Kedi'nin sahnelediği "Salıncakta İki Kişi" adlı oyunda Can Gurzap'la birlikte oynuyor. Bu vesileyle Nurseli Idız'le kuliste görüştük

Metropolün yabancılaştıran atmosferinde bir adam ve bir kadın birbirine aşkla tutunuyorlar. Ama aslında Gitta'nın yaptığı yaraya kabuk olmak değil mi?

Adam baştan söyluyor şartlarını, "Evliyim, yeni bir düzen kurmaya çalışıyorum. Bilmiyorum işine yarar mıyım?" diyor. Gitta biraz da bile bile bu aşkın içinde buluyor kendisini. Adamda erkek bencilliği var tabii, sonuçta hem karısını hem Gitta'yı kullanmış oluyor bir yerde. Zaten, "Ben hayatımın yarısını bir şeyler talep ederek geçirmişim. Hep bir şeyler istemişim ama vermemişim," diyor. Genelde tabii kadının daha fazla verici olduğu bilinen bir gerçek. Çünkü çok fazla görevi var kadının; annelik, çalışma, eş olma vs... Ama erkeğin yalnız karıyeri var. Aile hayatı, çoluk çocuk ikinci planda geliyor. Tabii ki genellemek pek söz konusu değil, bunun dışındaki durumlar da var. Ama bu, kadınların tarafında olan bir oyun bence.

Kadını mutsuz etti ama

Kadın mutsuz mu olacak, sonrasını bilemiyoruz. Çünkü her ayrılıkta bir parça hatta bayağı mutsuzluk yaşanır. Hangi bakış açısında olursanız olun, sonuçta duygularla yaşanan bir şey. Dolayısıyla karşınızdaki kim olursa olsun, ne kadar bencil olursa olsun o ayrılık mutlaka uzuntü verecektir. Sevinç veren bir ayrılık düşünemiyorum.

Gitta kendi başına ayakta durabilen güçlü bir karakterken aşk içinde ehlileşti...

Yanlış bakıyorsunuz. Neden yanlış bakıyorsunuz? Gitta herşeyin de çok farkında aslında. İlk perdenin sonlarına doğru diyor ki, "Burası New York, burada avazım çıktığı kadar bağırsam kımın haberi olur? Kendimden başka kime guvenebilirim?" Çok da bel bağlamıyor adama. "Ta başından beri farkındayım; karına zaafın var," diyor. Belki benim olur, belki kazanırım diye zorluyor, kazanamıyor ama bir

yerde de biliyor, gerçeklerin farkında yanı. Tabii boşanmasını saklayacağını, ya da bu kadar bencil olacağını tahmin etmese de adamın durumunun farkında, çunku surekli karısından bahsediyor. Dolayısıyla o da onun yuzleşmesini istiyor bu meseleyle ilgili ki kafasını temizlesin, yeni bir hayata başlayabilsin. Dolayısıyla New York'un ortasında tek başına yaşamaya çalışan, kimseden fayda görmeyen, yanında yöresinde ona destek olabilecek kimse olmayan bir kadın, belli bir yaşa da gelmış, dolayısıyla çok yalnız bir kadın. Yalnız başladığı oyunu yalnız da bitiriyor zaten.

Bir yandan şehrin boğuculuğundan şikâyet edip, aşkı bir sığınak olarak görüyoruz. Bir yandan da oradaki kalp kırıklıklarını sarmak için şehrin temposuyla avunuyoruz. Buna rağmen aşkın sağaltıcı olduğunu söyleyebilir miyiz?
E tabii aşk, insanlık varolduğundan bu yana insanın en temel yaşama nedenlerinden biri. Sevgi, aşk bunlar çok insanca duygular, hatta günümüzde bunların biraz kaybolduğunu söylemek mumkün. Çunkü daha gundelik ve çıkar uzerine kurulu ilişkiler var gunumuzde. Daha doğrusu 80 sonrasında bu böyle oldu. Dostluk, arkadaşlık, sevgi kavramları kalmadı. Gunubirlik zevklerden bahsedilıyor, daha tensel ilişkiler gunumuzde geçerli. Dolayısıyla aşkı anlatan bir oyunu seçmek çok doğruydu diye duşunuyorum. Unutulmuş bir hissiyatı yeniden gundeme getirmek çok önemli aslında. Çunku bazı şeyler belki de çok az yaşanıyor

Siz aşık mısınız?
Sevgi var ama aşk... Aklımı kaçıracak kadar değil ama sevdiğim için beraber oluyorum. Bir de zamanla tutkulu aşklar yerine başka şeyler arar oluyorsunuz

Kendinizden bir şeyler buldunuz mu?
Bulmamama imkân var mı?
Oyunda ağlamanız, profesyonellik dışında kendinizden birşey buluyor olmanızla ilgili mi?
Profesyonellik gereği, tabii ki birçok oyunda ağlıyoruz. 19. yüzyılda geçen bir oyunda da, böyle bir oyunda da olabiliyor. Ama tabii çağdaş ve yaşayan karakterleri oynamak bana çok yakın, çok sıcak geliyor. Ama kendi hayatınızdan da, etrafınızdaki insanların hayatından da çok şeyler bulduğunuz, çok guzel yoğurabileceğiniz bir malzeme. Tabii ki yaşanmışlık çok önemli bir oyunda. Belki on sene önce olsa bu kadar iyi oynayamazdım bu rolde. Ya da bu kadar doğal olamazdım. Metne baktığınızda kadın 30'lu yaşlardadır aslında, ama belki de belirli bir deneyimden sonra bu rolu oynamak çok önemli. Nasıl operada belirli bir ses olgunluğuna ulaştıktan sonra söylenecek bazı ağır parçalar vardır, onları 35-40'dan önce söyleyemezsiniz Bazı roller de öyledir. O yuzden belli bir yaşanmışlığın gerektirdiği birikimle daha iyi oynuyorum tabii ki.

Bu oyun daha önce de oynandı değil mi?
Yıldız - Muşfik Kenter, Can Gurzap- Işık Yenersu tarafından ve daha sonra Ankara Devlet Tiyatrosu'nda oynandı. Şimdi dördüncuyu biz oynuyoruz. Ama arada oynanmış olabilir bizim bilmediğimiz tabii. 60'lardan bu yana güncelliğ'ni kaybetmemiş. ***Tahteravallide İki Kişi*** aslında ama biz salıncak demişiz.

Oyunla ilgili nasıl tepkiler aldınız?
Tepkiler çok iyi, garip ama gerçek, basın da gerçekten ilgilendi. Çok gerçek bir oyun izlediklerini söyluyorlar, o beni çok mutlu ediyor. Tiyatro izleyicisi için popularlik falan da önemli değil biliyorsunuz. Kulak gazetesi vardır, o fısıltıyla yayılır ve insanlar gelir. Tiyatro seyircisi apayrıdır ve dolayısıyla tiyatroda iyi olmak zorundasınız. İyi oyuna da koşa koşa gelirler ve dolar. Ben hayatımda hiç boş salona oynamadım mesela. Biraz övunmek gibi oldu ama... Bir gun Emirgan'da bir bakkala girmiştim, bakkal Karadenizliymiş, "Turneye geldiğinizde ben sizi izlemiştim," dedi. Öpesim geldi. Bunlar çok hoş şeyler, keşke toplumda daha yaygın olsa.

Tıpkı oyundaki gibi, genç ve güzel kadın dayatmasıyla çok sık karşılaşıyoruz.
Kadın biraz da şundan huzursuz; bir dansçı sonuçta, hâlâ dans dersleri veriyor, bir stüdyo açıyor. Dolayısıyla sağlık sebebiyle de kiloları engel, bir dansçının böyle bir kiloda olduğunu duşunebilir misiniz? Çok dramatik bir durum. Aslında çok da fızığıne takık bir kadın değil, çok şık şıkırdım gezmiyor. Orta sınıfın altında bir gelıri olan bir kız, doğal görunumlu, çok da suse puse duşkun bir kadın değil. Güzel, çekıcı bir kadın olduğunun farkında ama kilosu dansçı olmasını engelliyor. Artık yaşının geçtiğini ve dans edemeyeceğini de biliyor ve bu durum yaralayıcı Gitta için. Yani erkeğe kendini beğendirmekle ilgili bir şeyden dolayı değil, zayıf olması biraz mesleğiyle ilgili bir zorunluluk onun için.

Siz de bir ara kilo aldınız, verdiniz...
Çok verdim, aldım sonra, yine verdım, bıraz daha vereceğım.

Mesleki bir gereklilik mi?
Evet gerçekten öyle, performansınız çok artabılıyor. Bazen soluk soluğa kalıyorum sahnede. Bundan on kılo daha zayıf olsam böyle bir şey olmuyor. Bır sporcu g bi duşunun, aynen o formu korumanız gerekıyor, özellıkle sahne için. Tabıi televizyonda da kameranın fazla göstermesi sözkonusu.

Gündelik hayatta bir sakıncası var mı?
Çok da onu umursayan biri değ lım, vucuduma kafayı takmadım. Fızığıme çok takılmış bir oyuncu olmadım hiçbır zaman. Sonuçta seneler geçiyor, yaşlanıyorsunuz, yerınize gençler geliyor. Hep genç görunmenız gerekiyor. Muzik sistemi, sinema sıstemı gibi, en son modelı alın, ıki ay sonra yeni modelı çıkıyor. Buna kafayı taktığınız zaman yaşamanız ve ışınızi yapmanıza ımkân yok.

Bu camiada kadın olmak zor mu?
Kadının ışi her zaman, her kesimde, her meslekte çok daha zor. Toplum ve özellıkle bizim medyamız kadını genelde meta olarak gördüğu için tabii ki onu kışiliğiyle, kimlığiyle, kafasıyla değerlendırmekten öte daha yuzeysel şeylerle değerlendırmeyı tercıh edıyor, Dolayısıyla bir kışılığı oturtmak, o kışılikte ısrarcı olmak, duşunduğunu, doğru bıldığını söylemek ve onda dırenmek ve yıllarını öyle geçırip ayakta kalabılmek çok zor bir iş.
Ben bu konularda ısrarcı olmuş bır insanım, duzene uygun biçimde hareket etmedim şımdıye kadar, bu yuzden basın tarafından çok sevildığımi söyleyemeyeceğım.

Bu nedenle sizi yıpratmaya çalıştıklarını düşündüğünüz oldu mu?
Yani çok sevimli bulunmadım. Sevimlı olmak ıçın onların talep ettığı şekilde davranmanız gerekıyor. Sızın kışiliğinizi bir tarafa ıtıp, çarkın ışlediği yönde hareket etmenız gerekıyor. Bu da bılınçlı bir insan için sözkonusu değil ve dolayısıyla çok yıpranıyorsunuz

Bu yıpranmaya karşı geliştirdiğiniz bir savunma mekanizmanız var mı?
Acı çeke çeke, belırli taktıkler gelıştırıyorsunuz Bır defa kendi psikolojınizi korumaya özen gösterıyorsunuz. Çok fazla etkılenmemek için kendi özbenlığınizi korumaya yönelık birtakım savunma mekanızmaları geliştırıp ister istemez kendi dunyanıza sokmamaya çalışıyorsunuz. Ondan sonra da daha doğru tavırlarla, daha doğru bıçımde kendınızi anlatma yoluna gıdiyorsunuz. Daha tepkısel değıl de akılcı davranmayı öğrenıyorsunuz. Yaşla, olgunlukla deneyimlerle ılgılı bir şey.

Medyada çok afişe edilen bir olay yaşamıştınız, alkollü görüntüleriniz yayınlandı. Bir kadın sarhoş olamaz mı?
Içki içemez, sarhoş olamaz, bunalım geçiremez, depresyon geçiremez. Hep cici durmak zorundadır, hıç açık vermemek lazım tabii bu konularda. Bir kere açığınızı yakaladıkları zaman, onu hayatınıza maledebilıyorlar

Ne yaşamıştınız?
Babamın ölümunden bır hafta önceydi, zor bir dönemdı. Yırmi dört yıldır profesyonel hayattayım, on yıldır bu söylemler var. Onlara da artık aldırmamayı çok güzel öğrendım. Bu yaştan sonra da kendımi değıştırecek değılım herhalde

8 mart yaklaşıyor. Dünya Kadınlar Günü sizi ne kadar ilgilendiriyor?
Dunya Kadınlar Gunu guzel bır şey fakat ben meselelere daha global bakan bır ınsanım. Feminist olduğumu söyleyemeyeceğım, belki sosyalist olduğumu söyleyebilırım. Tabıi sol bakış açısıyla baktığınız zaman dunyaya, tabii kı kadın daha ezılen bır sınıftır, ezılen bır cinstir Tabii kı onu bıliyoruz. Erica Jong'ları da başkalarını da okuduk ama ben genel dunya polıtıkası içınde değerlendirmeyi tercıh edıyorum, daha siyasi bır bakış açım var.

Politik bulmuyor musunuz kadın hareketini?
Feminist hareketi tek başına polıtık bulmuyorum. Feminizm çok önemlı bir akım dunyada ve birçok gerçeği ortaya çıkartan bir akım. Ama tek başına feminizm yeterlı gelmiyor bana.
Tek başına yeterli olabilen nedir sizce?
Sosyalizm.

Sosyalist toplumda erkek egemen iktidarın ortadan kalkacağına inanmıyorum. Sizin aklınızda da bir şüphe yaratır mı bu?
Yok böyle bır şüphem. O, kadının kendi kişiliği ve tavrıyla da ılgılı bir şey dıye duşunuyorum. Bugun Hındistan gibi bir yerde İndıra Gandhı gıbi bırı başbakan olabildı. Yani biraz kadınların ne yaptığıyla da ılgılı bir şey. Kadının, kadınların, kadın hareketının kendini kabul ettırmesiyle ilgili. Ama dedığım g bi butün toplumdan soyutlayıp yalnız kadına yuklemek çok yanlış birşey. Avrupa'da feminist bır kadının kıtapçı dukkânına kuçük bir erkek çocuğunun alınmamasına kadar vardı bu işler. Fanatıkler çok aşırı şeyler de uyguluyorlar bu konuda Dediğım gıbi ben daha genel dünya polıtıkasıyla yakından ilgileniyorum. Tabii ki kadın hakları önemlı ama kımsesiz çocukların, sakat erkeklerin ezılmesi de, korunmaya muhtaç, bakımevlerinde kalan insanların dramı da benı çok ilg lendırıyor. Topluma sadece kadın meselesi olarak bakmak çok yanlış.
Gözde Akgüngör

Neda Algan

yaşamak için anlatılan öyküler

Şehrazat'ın öyküleri, tüm kültürlerin eski öyküleri gibi yaşamın kutsallığını gösteren bir rehberdir. Bu öyküler yaşam sevinci, yaşam deneyimi, acı, şiddet, kötülük, sevgi, aşk, erotizm ve barış doludur. Hayatı, kendimizi, kadın ve erkek olarak kımlığimizi anlamamız için derin bir kaynaktır.

Şehrazat'ın hayatta kalmak için geceler boyu anlattığı masallar, Hind ve Çin diyarlarının zalim padişahı Şehriyar'ın cinayetlerini engeller, onu iyileştirir, adam eder....
Çunku *öykuler ilaçtır.** Şehrazat'ın hayatta kalmak için seçtiği bu yol da onu zafere göturur. Hayatta kalmayı başarmıştır, ve Şehriyar, bundan sonra hıçbır kadını öldurmeyecektir. Çunkü Şehrazat'ın öykuleri, tüm kultürlerin eski öyküleri gibi yaşamın kutsallığını gösteren bir rehberdir. Bu oykuler yaşam sevinci, yaşam deneyimi, acı ,şiddet, kötuluk, sevgi, aşk, erotizm ve barış doludur. Hayatı, kendımizi, kadın ve erkek olarak kimlığımızi anlamamız için derin bir kaynaktır. Hasan ùl Basri'nın seruvenleri ise içlerinde, öykü anlatıcısı Şehrazat'ın kadınlık konumuyla en çok örtuşen bir aşk öykusudur. Ama bu öykü bır aşk oykusu olduğu kadar bır yıtırme oykusudur. Bu öykunun kadını Gorkem, bır aşka kavuşurken onu sonsuz özgurluk sağlayan tuylu mantosunu, yani kanatlarını kaybeder. Masalların günümuze gelene kadar, kulturel değişımlerle birlikte yeniden,yeniden yazıldığını bılıyoruz. B r peri masalı olan Hasan'ın serüvenlerinde, kadının ruhsal potansıyeli, tutkularının peşinde koşabılme iradesi ve isteği, özgürluk ve bağımsızlık taleplerının dışa vurumu olan bu tuylu manto; öyku her ne kadar kavuşma ve özgurluğün kaybını kabulleniş, veya "aşkın zaferi"yle bitse bile, çok güçlü bir imge olarak anlatıyı yarıyor... Yurekte bır yerı delıyor. Böyle güçlu bır ımgeyi, peri masalı formunu yenıden yenıden üreten kultur endustrisinin fılmleri ve dizlerının çoğunda arayın kı bulasınız...
Şehrazat'ın tuylu manto imgesi daha güçlü çıkar.
Bin yılların derınlıklerınden gelen , insanlığın ortak bilinçaltına ait bir paradokstur bu. Gene bin yıllardır huküm suren ataerkil kulturun korkuyla marjınalleştirdiği anaerkil bır dönem yaşanmış olmalıdır kı , Anadolu mıtolojisinden doğan Amazon kadınları, her coğrafyada tum mitolojılerde yer almıştır ve insanlığın ortak belleğine kazınmıştır. Hasan ul Basri'nın sevg li karısı Görkem de kanatlarını teslım edip kocasının evine yerleşir, ıkı çocuk doğurur. Eve kapatılmıştır. Özgürce uçması, gönlunce dans edip eğlenmesi engellenmıştır.
Ruhunu kaybeden, teslım eden bır çok kadın gıbi. Ama Görkem, bir yolunu bulup mantosunu ele geçırdığinde, Yedi Denızlerdeki Amazonların yanına kaçmakta hiç tereddut etmez. Aşkı ve çocuklarını geride bırakarak. Hasan, Görkem'ın ona bıraktığı küçuk umudun peşinde, yollara duşer...Tehlıkelı bır maceradan sonra Görkem'ini bulur. Onu evine geri getırır. Peki ya TUYLU MANTO? Kadınların yaratıcı esın dolu iç dunyası, tutkularının peşinden koşma özgurluğu, başıboş ve bağımsız uçma isteği ne olacaktır ?
"Bir kadın yanlış nedenlerle evlenır hayatından kopar. Bır kadın buyük biri olmak , buyuk bır ış yapmak , buyuk bır yolculuğa çıkmak ister, ama bunun yerıne evde kalır. Bir kadın kendi olmak ister ama karşısına çıkan her aşığa bir kolunu, bır bacağını ya da göz kuresını verır."
*

Bu durum genel ve çağdaş bir durumdur.Aynı zamanda çok eski bir hıkâyedır.
Oyuncular Tiyatro grubu uyeleri, bu paradoksal durumu, kadın olmanın, kadın olarak hayata, bakmanın bılıncinde olarak ustalıkla belirginleştırmişler. Selma Köksal'ın yonetiminde "Hasan ul Basri'nın Seruvenleri"ni "Görkem'in Kanatları" eksenine ustalıkla kaydırmışlar. Bunun yanında, gerilim, fantezi, coşku, aşk, acı ayrılık gibi, masalsı anlatımın tum renklı öğelerini muzıklı, danslı, gözalıcı kostumlerle bezeyerek, sahneye taşımışlar.
Yorumun en başarılı yanlarından biri de hem masal izleğini korurken, kimi zaman ironık, kimi zaman grotesk, kimi zaman da dramatik bir anlayışla metni çok seslı, tartışmaya açık bir yapıya kavuşturmuşlar.

**Clarıssa P. Estes'in "Kurtlarla Koşan Kadınlar" kitabından alınmıştır*

Oyun Mart ve Nısan ayları boyunca Cuma ve Cumartesi gunleri oynanıyor
Yer: Oyuncular Tıyatro Kahve. Cem Safran Sahnesi. İstıklal Caddesi. Rumeli İş Hanı. 88/4. Beyoğlu. İstanbul
(Rebul Eczanesinin Ustu)
Tel: 0212 2451314

Kadınlar günü reçetesi

Bugunu kendıne önemsıyorum. Yapman gereken işlerin vardır elbet, işe gıtmek gıbi, çocuğunu okula göturmek gıbi, eşini yolcu etmek gıbi, ya da yemek yapmak gıbi... bu fasılları atlattıktan sonra belki de uzun zamandır uzak olduğun kendınle buluşmak için vakit ayırabilirsin. Kendınle bir sabah kahvesıne ne dersin? Şöyle okkalısından. Yavaş yavaş kahveni yudumlarken rahatça arkana yaslanarak bır kâğıt ve tutulmadan yazabılen bır de kalem bul evın bir yerlerınden. Kahveni içmeye devam ederek, dığer taraftan da kendınle olan problemlerını, çevrenle, hayatla seçip ayıklamadan duşunup çala kalem yazmalısın bu kâğıda. Kendıne nasıl olmak istedığını sor ilk önce. Halınden memnun musun? Yani kendını ne kadar çok seviyorsun? Kendınle konuş bu arada. Her ne kadar olur mu canım öyle şey desen de bence bir dene. Çok guleceksın sonunda. Farkında olmadan edındığın ve rahat olduğun huylarından kurtulmak mı yoksa beraber yaşamaya devam etmek mi? Istedığının muhakemesını istedığın gibi yap. Önemli olan iç hesaplaşmanı korkmadan yapıyor olman. Kendinden de korkuyorsan eğer, ya bu işe hıç kalkışma ya da hepsınden once ıstersen bunu sorgula. Mesela, kendıme yabancıyım çunkü... dıye başla yazmaya. Bakalım nereye gıdecek cumle? Veya kendıme yabancıyım ve yazmayacağım yaz, olsun bitsın. Belki başka bir gün devam edersin, kâğıdın boş kalan kısımlarına. İçinle yuzleşebıldığin kadar kabuğunla da yüz yuze gelebilir mısın acaba? Yabancılaştığın "dış" kendinle ne kadar karşılıklı kaldın kı baş başa bu zamana dek? Sonra gardırobuna gıt ve giyeceğin giysini seç. Sonra alışverişe gıt ve mutlu olacağım sanıp para harca demeyeceğim tabii. Zaten bunu yapınca insan eve döndüğünde nasıl uzuluyor değil mi? Ben diyorum ki, kendını önemse, değerını sen bıl önce. Bugün her şeyle savaşmak için guç topla. Unutma ki nereye gıdersen gıt, sorunların gene seninledır. Aynanın karşısına geç ve kend'ni merkez alarak duşun. Her şey senın için var. dostluklar, arkadaşlıklar... Sen bölunebilen mukemmel, guzel bır varlıksın. Kım bılır belki bugun saçlarını daha uzun tararsın, değışık toplarsın belki. Surme çekip gözlerıne, eskıden alıp da kullanmayı aklından geçirmed ğin kupelerini takarsın belkı. Haydi artık en sevd ğın eteğini, bluzunu, pantolonunu giyinmişken sokağa, sokaktakı kadınların yanına. Sana bencilce gelmesın, son dıyeceğim, önce kendı mutluluğunu duşün, bugun ve her gun. Etrafındakiler için de en iyisi bu. Yaşadığın kötülukleri, haksızlıkları dığer kadınlarla eıele yenebılırsin bence. Mutluluklar paylaştıkça çoğalır, zorluklar paylaştıkça azalır ya. Guç birlığı için, tum kadınlar el ele, yuksek sesle: kadınlar gunumüz kutlu olsun!

Gül Pamuk

Ayşegül Oğuz

bir iç seyrin peşinde

'kendine ait bir fotoğraf'

Laleper Aytek'in, "Kendine Ait Fotoğraf" adındaki ilk kitabı geçtiğimiz günlerde Bileşim Yayınları'ndan çıktı. Yirmi yıldır fotoğraf çeken; on yıldır fotoğraf üzerine yazılar yazan Laleper Aytek'le fotoğrafı, yazıyı, kadınları, feminizmi konuştuk.

Yirmi yıl önce başlayan fotoğraf serüveninden başlayalım mı?
Fotoğrafla ilgilenmeye üniversitenin ilk yıllarında okuldan satın aldığım ikinci el bir karanlık odada aileden kalma, objektifi değişmeyen bir Wöigtlander ile çektiğim s/b fotoğrafları basmaya da başladığımda, bu ilginin amatörden daha çok bir ilgi olduğunu ve olacağını da fark ettim. Üniversite sonrasında ekonomi yüksek lisansı yapmak üzere Oslo Üniversitesi'ne gittim. İsteğim ve niyetim ve kendi üniversiteme akademisyen olarak dönmekti. Oslo'da Türkiye'den dört fotoğrafçının katılımıyla açtığımız iki sergiinin ardından anladım ki, ben aslında akademisyen olmak değil, fotoğrafçı olmak istiyordum. İşte her şey ondan sonra başladı.

Kendi objektifinden Laleper Aytek

Neden fotoğraf peki?
İtalyan fotoğrafçı Mario Giacomelli, "Eğer söyleyecek bir şeyiniz varsa, kimse dinlemese bile bir yolunu bulup söylersiniz," diyor. Ben bunu fotoğrafla ve fotoğraf üzerine yazdıklarımla yapmayı çok seviyor ve kendime çok yakın buluyorum. Fotoğraf benim dünyaya tuttuğum, dünyanın da bana tuttuğu bir ayna.

Fotoğraf hayatının onuncu yılına geldiğinde yazı da giriyor hayatına, fotoğraf üzerine yazı yazmaya nasıl karar verirdin?
Fotoğraf çektikçe içimde büyüyen karışıklıklar, sorular oldu, kimilerine cevaplar buldum ama her bulduğumdan sonra bir başkası daha oldu. Bir gün bu düşüncelerimi, sorularımı yazarken buldum kendimi. Fotoğrafı açıklamak niyetiyle değil. Daha çok fotoğrafı nasıl düşünmek gerekir sorusunu hem kendime, hem de fotoğrafla ilgilenenlere ve fotoğrafı seven herkese sormak niyetiyle. Bir de yazarken daha iyi düşünüyorum, düşüncelerimi yazarak izlemek bilmediğim, o güne kadar kurmadığım cümlelere, sormadığım sorulara, tanımadığım düşüncelere götürebiliyor. İçimdekileri görüntüyle olduğu kadar sözle buluşturmaya çalışmayı seviyorum. Yazmaya önce, fotoğraf dünyamıza 90'lı yılların ortasında oldukça yabancı ve uzak olan dijital fotoğraf üzerine teknik yazılar yazarak başladım. Bir 8 Mart'ta "Fotoğraf ve Kadın" başlıklı bir panele katıldım. Panelde konuşmacıların hepsi kendilerine yönelttiğim, "fotoğrafta bir kadın bakış açısından söz edebilir miyiz?" sorumu topyekün ve hızla; "fotoğraf evrensel bir dildir, kadını erkeği olmaz!" diye cevapladılar. Bu kadar düşünülmeden verilmiş ortak bir hazır cevaba duyduğum tepkiyi ifade ettiğim ve kadın bakış açısının varlığını sorguladığım ilk yazım ise; "Fotoğrafın Cinsiyeti" başlıklı yazım oldu Sonrasında ise kendimi yazarken buldum hep.

Kitabının adı: "Kendine Ait Bir Fotoğraf".
Fark ettim ki, kendi fotoğrafımın, kendime ait bir fotoğrafımın olabilmesi yani uzakları yakınlaştırmak ancak ve ancak bir iç-bakış ve/veya iç-karşılaşma zamanından sonra ya da o süreçte mümkün. Kendine, içine bak(a)madığın zaman, bir karşı-laşmada kalmadığında çektiğin fotoğraflar başkalarına, onların yaptıklarına bakıyor ve göremez oluyorsun hayatın fotoğraflarını, hayattaki fotoğrafları. Görduklerin ve çektiklerinin aslında başkalarına ait olduğunu anlamadan çektiklerinin fotoğraf olduğunu düşünebiliyorsun Ama o fotoğraflar aslında kimsesiz ve özell kle/en çok da deklanşöre basan kim ise onsuz, içsiz, katmansız ve iki boyutlu görüntüler olarak unutulup gidiyor. Bu kitapta yer alan fotoğrafa dair sözlerim ve kimi görüntülerim kendimi böyle bensiz, benden uzak bırakmamaya dair açık bir çaba aslında. Kendimde fark ettiklerimin, fotoğraftan/fotoğrafa dair sözlerden bir ifadesi. Yazdıklarım bazen karmaşık, zor anlaşılır olabiliyor. Demek ki diyorum. henuz yeterince azal(t)mamışım kendimi, eteklerimdeki taşları dökup, fazlalıklarımdan kurtulamamışım. Buna ömrüm yetecek mi bilemiyorum ama yaşadığım muddetçe Murathan Mungan'ın deyimiyle, ömrümü hayat yapabilmek için kendime ait böylesi bir izlemenin hep peşinde olacağım .

"Fotoğrafın Cinsiyeti" adlı yazının ardından bambaşka bir dil gelişiyor... Yazı yazma serüvenin on yılına baktığında nasıl bir fotoğraf çıkıyor karşına?
On yıl sonra daha kendine ve kendinden bakabilen, kendindekini görmeden çekeceği fotoğrafların başkalarının olacağının farkında olan, duygularından kaçmamaya, korkularıyla ve sorularıyla yüzleşmeye çalışan biri çıkıyor. Yeni sayıklamaların peşinde, "başka" olanları görmeye ve çekmeye çalışan biri. Dışarıda olan'a kendini fazla kaptırmamaya çalışan, kendi ıç-seyrinin peşinde, az olanın çok olduğuna inanan ve eteklerindeki taşları dökmeye çalışarak, fazlalıklarından uzaklaşmaya çalışan, Lisette Model'ın söylediği gibi yapıp; "tutkuyla bağlı olmadığı hiçbir fotoğrafı çekmeyen" biri.

Kadınlar hayatın içinde edilgen varlıklar. Resimlerin, fotoğrafların, sinemanın, romanın, şiirin görülen "güzel"leri kadınlar...Fotoğrafın 150 yıllık tarihine baktığımızda da kadınlar yine vizörün önündeler... Peki ya vizörün arkasındaki kaç kadından bahsedebiliriz?
Kadınların bugun hâlâ erkekler tarafından hak ettikleri iddiasıyla dövulduğü, tecavuze uğradığı, namus cinayetlerine kurban gittiği inanılmaz gerçeğini tabii ki ve ne yazık ki değiştırmıyor. Ancak kadınlar kamusal alanda yapmaya başladıklarıyla ruhlarındaki, düşüncelerindeki pencereyi her gun biraz daha aralayarak, gorunur olmaktan geri durmuyorlar ve giderek daha yüksek bir sesle "artık/bundan sonra ben de varım" diyebiliyorlar. Bu küçük adımlara çok ihtiyacımız var.
Hayatın her alanında olmasa da fotoğrafa baktığımızda, "kadınlar hayatın içinde edilgen varlıklar" cumlesi bana artık butunuyle doğru gelmiyor. Fotoğrafın ilk yıllarında sayıları bir elin parmaklarıyla sayılacak kadar az olsa da, fotoğrafçı kadınların ortaya koyduğu ve çoğu

bugune de kalmış olan işlerine baktığımızda hiç de azımsanmayacak ve göz ardı edilmeyecek fotoğrafların sahipleri olduklarını görüyoruz. Kadınlar, doğru çok uzun yıllar evlerinin içinde, kendi küçük dunyalarında yaşadılar. Dışarısı, yapılan iş her ne olursa olsun bütunuyle erkeklerin oyun alanıydı, erkeklere aitti ve kadınlar özellikle dış dunyadaki hayatın butunuyle dışında, uzağındaydılar. Fotoğrafın ilk yıllarından bu yana "görunurluk" anlamında kadın fotoğrafçı sayısı giderek arttı ve kadınlar sadece bakılan, izlenen, seyredilen cıns-i latif bir obje olmaktan, kendisi de izleyen, seyreden ve çeken de olmaya da başladılar.
İlk fotoğrafını 1864'de fotoğrafın bulunuşundan yirmi beş yıl gibi kısa sayılacak bir süre sonra çeken ilk kadın fotoğrafçılardan **Juliet Margaret Cameron** çekimlerini evinde, evinin arka bölumundeki stúdyosunda yapmış ve daha çok aile üyeleriyle, arkadaş, dostlarının fotoğrafları çekmiş olsa da kendine ait fotoğrafın peşinden gitmiş, fotoğraf tarihinin önemli ve iz bırakmış kadın fotoğrafçılarından biridir.
Kısa süren yaşamı boyunca toplam 400 fotoğraf çeken, 1920'li yılların önemli kadın fotoğrafçılarından **Tina Modotti** ise, fotoğrafa Edward Weston'un modeli olarak başlamış, fotoğrafı ondan öğrenmiş olsa da sonradan gerçekleştirdiği çalışmalarıyla Meksikalı fotoğrafçıları ve dunya fotoğrafını etkileyen bir fotoğrafçı olmuştur. Örnekler belki çok değil ama varolan kadın fotoğrafçıların fotoğrafa katkıları ve fotoğrafları çok önemli. Bu sayının giderek arttığını, kadınların artık daha dışarıda, daha cesaretli olduklarını ve fotoğrafçı olmak gibi özunde izlemeyi gerektiren bir işi yapmaktan geri durmadıklarını duşunuyorum.

Peki ya Türkiye?

Genış Açı fotoğraf dergısının 2004 yılında düzenlediği "Genç Soluklar II" projesinde yer alan fotoğrafçıların yarısının kadın olması ve işlerin tumunun oldukça farklı, yeni bakışları taşıyor olması beni, hem fotoğraf, hem de kadın fotoğrafçılar adına çok heyecanlandırmıştı.

"Fotoğrafın Cinsiyeti 1"i aklında sorularla, Fatmagül Berktay'ın şu sözleriyle bitiriyorsun: "Cinsiyetin keskin bıçağıyla bölünmüş bu toplumda kadın ya da erkek olarak yaşamak birbirinden çok farklı deneyimler ve farklılık –biz istesek de istemesek de- fark yaratıyor." İlk yazıyı yazmanın beş yıl sonrasında "Fotoğrafın Cinsiyeti 2"yazıyorsun. Yazı şöyle bitiyor: "Ve kadınlar cesaretlendikçe yapıyorlar

ve bu kendini çoğaltan döngüde artık onların daha "kendilerine ait odaları" olmaya başlıyor. Bugün kim bu zamanın "kendine ait fotoğrafı" olan kadın fotoğrafçıları daha da çoğaltacağını söyleyebilir?" Beş yıl içinde neler oldu?

Tabii ki her şey beş yıl içinde olmadı. Ama Turkiye'de işleri sergilenen, çalışmalarına dergı ve kitaplarda yer verilen kadın fotoğrafçı sayısında yıllar içinde ciddi bır artış oldu. Yukar da da söylediğim gibi, 2004'de Genış Açı'nın duzenlediği **Genç Soluklar II** sergi ve kitabında yer alan/verilen fotoğrafçıların yüzde 50'sinin kadın olması bır tesaduf olabilir mi? Bence olamaz. Yapılan işlere baktığımda ise daha kuvvetle ve kesinlikle yuzde 50 oranının bir tesaduf olmadığını, yaptıklarıyla, işleriyle yarattıkları farkın sonucunda sergi salonlarında ve yayınlardaki haklı yerlerini almaya başladıklarını düşünuyorum. Bu bence azımsanmayacak önemli bir değış'm ve gelişme. Fatmagul Berktay'ın söylediği gibi bugun hâlâ; "Biyolojik olmaktan çok kulturel olarak uretilen kadınlık ya da erkeklik kımlığı kişinin varoluşunu ve bu arada yaratım surecini tıpkı şu ya da bu sınıftan olması gibi etkılıyor"sa da, fotoğrafçı kadınlar yaşadıkları farklı deneyimlerle çektikleri fotoğraflarla fark yaratmaya bence başladılar

Aslında bir sorunun peşine düşüyorsun, "fotoğrafın cinsiyeti var mı yok mu" bir cevap bulabildin mi?

Dunyaya kadınlar ve erkekler olarak doğar, öyle büyütulur ve yaşarlarken, böyle bır ayrım, böyle bır durum hayatın kend'sinde ve ılk baştan beri zaten varken, bunun yaptığımız şeylere, işlerımıze yansımaması mumkün mudur? Hiç sanmıyorum ama hep bu farklılığı tanımlama, açıklama, ıfade etme noktasında gelıp tıkandığımızı duşunuyorum. Cevapsız sorular ve eksik duşunceler etrafında dolanıp, bır karşıl k bulamayınca ve sanki hayatta her sorunun net, tam bir cevabı varmış gıbi, bakışımızda, gözumuzde gözardı edilemeyecek kadınlık payını, bize fotoğraf çektıren, şeyleri başka turlu değıl de öyle algılatan, duygularımızı, korkularımızı öyle harekete geçiren ayırt edici bir faktör, bır durum olduğunu gormuyor, yadsıyor ve fotoğrafın cınsıyetsız (ya da cinsiyetler ustu) olduğunu ve öyle uretıldığını söyleyebılıyoruz. Oysa bir fotoğrafı yapan fotoğrafçıdır ve yaparken de cinsiyetsiz değil; kadındır, erkektır ya da kendını hissettığıdır. Fotoğraf eğer ve ancak fotoğrafçının duygularının, kalbındeki ve aklındaki tıtreşimlerle kesiştiği yerde oluşuyorsa o zaman, fotoğrafın fotoğrafçının cinsiyetinden butunüyle ayrı, ilgisiz, uzak bir şey olması zordur. Bu duşunceden hareketle, kadın olmamızın çektiğimiz fotoğraflara, yazdıklarımıza olan etkisini sorgulamamanın ya da uzerine duşunmeyi reddetmenın bizleri gecikmenın gerçek nedenlerını gormekten uzaklaştıracağını duşundurtuyor.

Son soru, Laleper Aytek için feminizm nedir?

Benim feminizmımde kadınların hem kendıleri olarak hem de yaptıkları ışler anlamında gorunurluklerinin çoğalması ve hayatın her alanında daha eşit bir temsılle var olabılmeleri onemlı

Hülya Uğur Tanrıöver

diziler ne söyler?

Fasıl gecelerimizde severek mırıldandığımız bir şarkı vardır hani (bestecisini anımsayamadım affola!) "Şarkılar seni söyler, dillerde nağme adın !" Takıntının romantik ifadesi! İşte biz de düşünüp dururuz, diziler neyi söyler, kimi söyler ? Nedir dizilerin genel söylemi ve içinde yer aldıkları TV-medya söylemi?

Öncelikle bir özürle başlamalıyım. Diziler üzerine yazı dizimin geçen sayıdaki bölümünü aktaramamış olduğumdan dolayı. Bu dizıler beni hasta etti desem? Hem doğru/hem yanlış. Dizı izlemekten TV kulturuyle butunleşmiş, yazı yazmayı unutmuşum desem... O da olmadı Ben ne yazayım dizıler hakkında, zaten maşallah herkes "dizi dizı" dizi yazıyor, her hafta sonu Radikal'inden Birgun'une Vatan'ın Çıkolata, Matan'ın şeker-bonbon Cumartesi Pazar eklerine kadar necip Turk basınının her köşesinde bir "dizı" yazısı desem ... Doğru da, yetmez. Sadece kendi teknik sorunlarım nedeniyle yazamamış oldum geçen ay. Tekrar affınızı dilerim. Ancak şu yukarıda yazdıklarımın her bırı de, genel gerçekler duzeyinde bakacak olursak doğrudur. Bunu populer kulturu anlamak isteyen herkesin bılmesinde yarar vardır

Türk televizyon dizilerinin genel, özel ve hatta "çok özel" söylem(ler)i

Şımdi: Bu bır yazı dızısı değil de, bır TV dizisi olsaydı; teknık nedenlerle bu haftanın bolumu yet'şmedı mi? Hoop... bir "kolaj" yapılırdı. "Dizi dizi inciyiz'in en sevdığ niz bolumlerinden çok özel kolaj! Sakın kaçırmayın!" bıçiminde ekranın altından şerıt biçiminde akar, gazetelerin TV ekleri ve sayfalarında da, "ah o en heyecanlı sahneler bır arada," şeklınde allanıp pullanıp satılır, hepimizi ekran başına oturturdu! O da mı olmadı? Ne gam? Hemen son bölumun tekrarı gırerdi. Herkes, çayını, çekırdeğını alır, oturur izlerdi. Zaten dizi sonrası yayına gırecek "özel hat/televole " programında, dızımızin baş karakterini canlandıran kızımız ya da oğlumuzun son sevgılısi, hangi bar-pavyonda takıldığı, araba modeli, donuyla gömleğinin bir arada ne kadar rukuş ya da şık olduğu konuşulacağı için, biz de onu kaçırmayacağımızdan aradaki vakit boşa gitmezdı! Ben de böyle yazı yazacağıma yazsam ya bır dızı?

Fasıl gecelerimizde severek mırıldandığımız bır şarkı vardır hani (bestecisini anımsayamadım affola!) "Şarkılar senı söyler, dıllerde nağme adın !" Takıntının romantık ifadesi! Işte biz de duşunup dururuz, dızıler neyı söyler, kimi söyler ? Nedır dızılerın genel soylemi ve içinde yer aldıkları TV-medya söylemi?

Dizıler üç tur şey söyler: toplumda egemen olan ıktıdarın ve onun ıdeolojısinin değerlerını (tabii bunların değişik versıyonlarını, kımı zaman karşıtlarını da kullanarak), yani ulkedekı genel toplumsal-kultürel-sıyasal söylemı yansıtırlar Ikıncısı o dizıleri ureten endustrinin kendısıne en çok para kazandıracağını umduğu şeyleri söyler, ama bunu dizi hikâyesini tasarlayan ve onu gerçekleştıren senarist/yönetmenın kişisel yetenekleri ve hayal gucunden yararlanarak söyler

Bu dizi emekçilerinin hayal gucu/yeteneği y değ ldır ama ikı engel karşı karşıyadır. Hem zaten onlar da toplum parçası olarak genel söylemden etkılenirle hem de daha önemlis endustrıye kâr sağlamayacak şeyi zat öneremezler/yapamaz Yanı ciddi bir oto-sans uygularlar. Zıra başka memleket yoktur ki b dızının senar'st ya da yönetmeni, "eyvah ya hafta reyting duşer de dizi yayından kalkars endişesi taşısın. Dizile söylediği uçuncu şey ise; izleyicinin duyduğ duymak ıstedığıdır. Çunku her ızleyıcının sevd dıziyle ilgısı, ilişkisi kendi öznel (hem bıreys hem kolektıf) deneyimler butunu, gereksınıml ve hazlarıyla bağıntılıdır.

Bu yılın en gözde Türk dizileri neler söylüyo

Kurtlar Vadisi; ıktıdar her şeydir, vatan uğru ölunur, bol bol da öldurulur. Hem zaten "erke dediğın vurur, kırar, deli gıbi araba sürer, yetmedi helıkopter vb. ile gucunu ıspatlar; gi ışler çevirir, vatanı-mılleti kurtarır dıyor mese Kadınlar, bu erkek dunyasında aksesuardır. bırının karısı, ya kızı, veyahut da sevgılısidi dıyor. Hatta "sevgılı" olmak, ömur boyu bek baba bekle, adamın "cıddi ışleri" bıtınce be beni "alır" manasına gelır de dıyor. Dolayısıy ilgınç bir biçimde, aslında vuran-kıran-vata mıllet kurtaran en esas kahramanların karı-k aşk-meşk ve de seksle hıç ışi olmaz dıyor!

Bir İstanbul Masalı; kahraman kadın, kısa yoldan sınıf atlamak için kapısında kul olar doğduğu adamın oğlunu, mumkunse oğulları ıkisini bırden tavlar. Böylece biriyle ıyi gıtmez yedeği hazır olur. Yoksullar çok onurlu ve mut zengınler ise ciddı "işadamı" sorumluluklarından dolayı mutsuz olur, dıy demesine de yoksullar zaten yoksul olmadı ve el hak sizin, benim yırmi katım iyi oldukl için, olmuyor. Bır yerlerde tıklıyor. Ayrıca, a dediğın çocuklu olur. Iş hayatı dediğın entrik olur. Zengin işadamı dediğın metresli de ol dıyor. Ayy... off. İçim daraldı, hem zaten dız rakıpleri karşısında sancılandığı için artık n diyeceğini de pek bılmıyor, ne dese oluyor

Aliye; onurlu iyi, bıraz da aklı başında aile kadını, kocası tarafından şıddete maruz kal aldatıldığında, alır başını gider diyor... Ama bı'dakka nereye gidiyor? Akraba yanına ve

tercihen orada zengin koca evine karşılık orta halli ama "mutlu" aile/komşuluk ortamına... Sonra da başladığı işte aniden accayıp parlar, bir yıldız olur Bir de, ki bu d zının sloganı "çocuklarım olmadan asla," derken, öte yanda gaddar kocalar/babalar da karılarını aslında çok sever, çocukları olmadan asla'ya onlar da takılır diyor... Yaşı-başı ne olursa olsun, insanlar bekâr/yalnız olmaz İtinayla birilerine yamalanmalılar; daha boşanmamış kadın, otuz iki bölümden beri yakın markajda olduğu yakışıklı, tatlı hem de doktor sevgili adayına asla çok yüz vermez. Zira, "boşanmamış candan umut kesilmez," diyor. Ay bir de, bu sorunları yaşayan kadın sürekli mazlum, ağlamaklı bır surat, belertılmış gözlerle dolaşır, her an, "ben şımdı intihar edeceğim," ses tonuyla konuşur, yemez, içmez, eğlenmez, gulmez, hatta kızmaz... O ses tonu, Allah rızası için bir aşağı bır yuka

oynamaz. Hep "ben bitmişim, ben bı gıdıp intıhar edeyim," stilini asla bırakmaz

Haziran Gecesi; erkek dediğin çokeşlıdır ve fakat çocuklarına da tapar, yuvası, vb. diyor. Sus bebeği, eskort-tele kız, vb.'leri de sever ve sevilir. Hadı bunu bılıyorduk, aynı zamanda da entelimsi-dantelımsı kuçuk cafe sahıplerıyle falan ahbaplık yapar dıyor. Polıtıkacının aile hayatı muhımdır diyor. Ha, pardon aralara bir tutam "Kurt" ve de Hıristıyan adı/kışısı serpıştırerek, "ay ben ne kadar çok kulturlü..." diyor. Asıl dediği de, "bana ne abi ben koymuşum oraya taş gıbı Özcan Deniz'i, rakipler duşunsün," aslında

Çemberimde Gül Oya; ey ahali, bu memlekette otuz yıl önce bi şeyler oldu haberınız var mı? Gelin ben size bunu iki aşk hikâyesi, bır ana-kız çatışması, ortaya bır karışık problemlı sevgılıyle başa çıkmaya çalışan kız, ana-babası tarafından zorla evlendırıl(mek ısten)en kız, aynı evı paylaşan çok endışelı ama dayanışan insanlar attırarak yapayım, dıyor. Sınema

belleğinizi tazeleyin.. Munir Özkul'lu falan aynı kohne konakta yaşayan yoksul sokak şarkıcıları, ya da Piyano Piyano Bacaksız... Ayrıca sürü sepet 70'li yıllar TRT ve 90 başları genel TV dızileri ile yorulmuş anılarınıza başvurarak beni bir yerlerden hatırlayın dıyor.

Başka ne diyor? Erkekler kahramanca doğrudan siyasete bulaşırken, kadınlar her tur cefayı cephe gerisinde çekıverırler anacım, olsun ben belgesel nitelıklı bır şey yapıp "solcular iyidır" dıyorum ya, muhim olan budur, diyor.

Avrupa Yakası; daha önceki T V programında çok komık-esprili (olduğunu zannettiği) laflar kullanan bir hatunun senaryosunu alır, onu da baş oyuncu yapar, şöyle "lıfe style", "hafta sonu nereye gidelım", "hangı restoran daha şık" programlarından hareketle bir sit-com'umsu bır dizi uydursam seyırcı sever mı, dıyor en başında. Sonra, bu böyle olmayacak araya seyircinin zaten çok sevdığı bır komedyeni alalım. Buyrun Ata Demırer Show'a, arada da zaten yılların ıyi oyuncuları ana-baba rolunde ve başka TV programlarında ılgi çekmış bir kızımız var diyor. Ama asıl, insanlar kırkında bıle ana-baba sözünden çıkmaz, mutlu aileyi yaşar, magandalık çok şirin, son derece eğlencelıd r, sus bebekliği daha da harıkadır, dıyor. Bır şırkete office-boy girip "creatıve" olabılırsınız, hem olmasanız ne yazar, bazı şirketlerde herkes kesınlıkle eşittır, dıyor. Eşıt olmasa ne olacak, o şirketlerde iş yapılmıyor kı. Tabıı böyle Türk dılıne iki yeni-necıp terım kazandırmakla iş b tmiyor. Dizim z kekelemeye başlıyor.

Korkmayın, geri kalan kırk kusur dızının her bırıne bu muameleyi uygulamayacağım. Ne yer yeter, ne de benim halım kalır. Zaten bılıyorsunuz, benim bu yazım yayınlanana kadar TV'lerden beş dizi kalkar, yerıne yedi yenı dızı başlar!

Ayrıca, bırıleriniz bu benım özetledığım dızı söylemlerını beğenmemiş olabilir, "şu yönü eksık kalmış," ya da, "saçmalama, dızinin asıl hıkâyesini atlamışsın," dıyebılır. Sızler, hiç mı dizi izlemiyorsunuz? İlle de her hafta ekrana yapışmanız da gerekmez. Haydi buyrun şu çok moda deyimle "interaktıf" bir ortam yaratalım önümüzdekı sayıya. Bana gönlunuzce dızı yorumlarınızı yazın: ılle eleştırel olmaları da gerekmiyor, sevdiğiniz şeyleri, farklı bulduğunuz kahraman ya da hıkâyeleri, benım ıhmal ettığim konuları yazın lutfen. Yazın kı; önumuzdekı sayıda "dızılerde neleri seviyoruz"la başlayıp, sonra da "dıziler nasıl okunuyor"la devam edelım.

Lambda'da Pazar toplantıları

6 Mart 2005 Pazar, 17.00
1.Kendine açılma Eşcınselım demek... Diyebılmek... Eşcinselim diyebilmemizin önundekı engeller... Eşcınselım demek yeterlı mı? Eşcınselım demek şart mı?

13 Mart 2005 Pazar, 17.00
2. Aileye Açılma Aile sofrada oturmaktadır. Sırdan bır akşam yemeğ dır. Ya da bize öyle geliyordur. Bırazdan ıçlerınden biri kalkacak ve eşcinsel olduğunu söyleyecektir çünkü.

20 Mart 2005 Pazar, 17.00
3. Başkalarına açılma Marjinal tıyatro hocanız, Zekı Muren hayranı anneannenız, aşık olduğunuz ama eşcınsel olup olmadığını bilmediğiniz sınıf arkadaşınız, muhafazakar komşunuz, mektup arkadaşınız, posbıyıklı mahalle kasabınız... Bır şey soracağım, acaba içlerınden hang sıne açılırınız?

27 Mart 2005 Pazar, 17.00
4. Sadece Eşcinseller mi açılır? Sadece eşcinseller mi açılır? Ya sakatlar, gayrimuslimler, farklı etnık kokenden gelenler, alevıler... Ya dıgerleri? Sıstemın dışladıkları, yok sayıp görmezden geldıkleri...
"Araba Aldım Kadın Oldum" kitabı yazarı Nazmiye Güçlü ile sakat olma hali ve bir sakat olarak açılma/açılmama deneyimi ve "Anneannem" adlı kıtabında yıllar sonra kendısıne Ermenı olduğunu açıklayan anneannesinin öykusunu anlatan Fethıye Çetin ile anneannesi ve açılma seruveni üzerine bir söyleşi.

3 Nisan 2005 Pazar, 17.00
5. Açılmalı mı Açılmamalı mı? Acaba?
-Açılmalı mı, açılmamalı mı?
-Ne olur kı açılırsak?
-Peki ya açılmazsak?
-Ne kadar çok soru var.
Belki tum soruları bır kenara bırakıp ıstop oynamak lazım...
-Istop mu?
-Olamaz mı? Açılma konusu ıstop oynayarak da tartışılamaz mı?

10 Nisan 2005 Pazar, 17.00
6. Açılmanın Diğer Yüzü Peki ya tam tersi olursa: Bır gun biri gelip bize eşcinsel olduğunu söylerse... O zaman ne yapmalıyız?

17 Nisan 2005 Pazar, 17.00
7. Açılmanın sonrası
Açılınca her şey bıter mi? Hep açılmaktan konuşuyoruz? Ya sonrası? Ya da açılamamanın sonrası? Açılınca her şey bıtıyor mu? Yoksa akla gelmeyen bınlerce dert, binlerce guzellik, binlerce deneyim mi geliyor açılmanın ardından. Bırer hikâye yazmaya ne dersınız? Uç cumle bizden gerisini hep beraber yazacağız.

24 Nisan 2005 Pazar, 17.00
8. Açılma Rehberi
Yedı toplantının özeti. Ve toplantılara katılan gönullulerden oluşan bir grubun toplantı notlarına dayanan sunumu... Açılmanın puf noktaları, stratejık hatalar ya da başarılar, başarıya gıden yolda karşımıza çıkabılecek engeller... Hep beraber oluşturacağımız bır metin olacak bu rehber.

Lambdaistanbul Eşcinsel Sivil Toplum Girişimi
Tel: +90 (0) 212 245 70 68

Amy Spengler

Şebnem İşigüzel

benimkaçışım yazı

100. sayımızın bir konuğu da Şebnem İşigüzel. Son kitabı Çöplük oldukça ilgi çekti. Şebnem İşigüzel'in ilk kitabı Hanene ay Doğacak'ın on iki yıl sonra sansürsüz yeniden yayınlanması da Mart ayına denk geliyor. Amy Spangler kendisiyle romanını, yazar olmayı konuştu...

Söyleşimiz Pazartesi Dergisi'nin 100. sayısında yayınlanacak. Ne tesadüftür ki, bu tarih, senin ilk kitabın, *Hanene Ay Doğacak'ın*, yayınlanmasından on iki yıl sonra ilk kez sansürlenmemiş haliyle yayınlanacağı Mart 2005'e denk geliyor. O kitap ilk çıktığında oldukça ses getirmişti. Sen dönüp o kitabı tekrar okuyor musun? O yaşta bu eseri nasıl yazdığını merak ederek...

Tekrar yayına hazırlandığı için okumak zorunda kaldım. Genellikle kitaplarıma sonradan dönüp bakmayı pek sevmem. Öyle ki kitabın ilk öykusunun başındaki tashih yıllarca kalmıştır. Yabancılaşırım onlara karşı. ***Hanene Ay Doğacak*** uzerinde Everest'ten yayınlanan baskısında bazı kuçuk değ şıklıkler yapmıştım. Bır kere onları duzelttim. Kıtap ilk yazdığım haliyle çıkacak. O yaşta o kıtabı nasıl yazmış olmaktan öte, kapalı ve baskıcı bır çevrede bu kitabı ıçimde nasıl yaşattığımdır beni duşunduren. Ben, ***Hanene Ay Doğacak***'ı butün kalbimle yazdım. Onu ayakta tutan bu oldu. Ayrıca onun kahramanları her şartta ayakta kalırlar, ayakta kalmaya gayret ederler

Evet, söylediklerin *Hanene Ay Doğacak* kitabın için geçerli, ama okuduğum diğer kitapların için pek geçerli değil diye düşünüyorum, özellikle *Sarmaşık* ve *Çöplük*'teki kadın kahramanları için. Bunu da Çöplük ile ilgili ilk soruma bağlayabiliriz. Sonuçta Çöplük'te kadın kahramanlar ön planda. İki paralel hikâye anlatılıyor, birinin kahramanı Leyla, öbürününki Yıldız. Kitap başlığını asıl Leyla'nın hikâyesinden alıyor. Leyla Rusya'da büyümüş bir Türk, kendisi de satranç konusunda bir deha. Ancak Leyla, sokaklara "düşüyor". Tırnak içinde diyorum çünkü o, kendi iradesiyle sokaklara düşüyor, öyle değil mi? Ya da, Leyla böyle bir seçime zorlanmış mı zorlanmamış mı?

Aslında bir yerde, "sokaklara yukselmek" der ve ben bir anlatıcı olarak araya girip meseleyi açıklarım; sokaklarda yaşayan insanlar aslında hayatta kalmayı çok istiyorlar. Yaşamak istiyorlar. Yoksa şehrin butun kopruleri, araba altları, çatıları onların. Leyla, "En derinimizden başka hiç bır yerde cennet yoktur,"un tezahuru. O içindeki cennete ındi sokaklara duşerek. Kötu bir çocukluktan çıkmıştı, Moskova'da satranç okulunda erkeklerin dunyasındaydı, İstanbul'a donuşunde bir kere daha dağıldı, kötu bır evlılık yaptı, faşist kayınpederi canına okudu. Anlayış görmedi Leyla. Kendını kaybetti ve gözunu sokaklarda açtı. Onun sokağa duşmesının okuyucuyu ıkna eden inandırıcı nedenleri vardı. Bu nedenleri çevresi hazırladı ama tercıhı Leyla yaptı

Sonuçta kısmen zorlanma, çünkü kendi kişiliğiyle zaten var olan hayatla barışık olamadığı için öyle bir seçim yaptı...

Evet. Leyla çok özel yeteneklerle, zekâyla ve ıyılıkle donanıp bu hayata karışmıştı. Sadece sevılmek istıyordu. Ona dayatılan hayata uygun değildi. Moskova dönuşü onu komunist "parçası" olarak gorup eve almadı amca ve yengesi. Bır otele yerleştırıldı. O otelin sokaklardan ne farkı vardı? Evlendi ve pol tikayla atılan asker bozuntusu kayınpederi için kayınvalıdesiyle bir gazetenın kadın ekine yemek tarıfı verdi. Leyla o değildi. Erkekler dunyasından çıkıp gelmişti çunku bir satranç oyuncusuydu. Kaldı ki o dunyada da epey hırpalanmıştı. Sokakta yaşadıklarından aşağı kalır yanı yok butun bunların. Ayrıca Çöplük Kraliçelığı bır erkek tarafından ona verildi. Am o ıktıdar sahıbi erkeği kaybettıkten sonra da iktıdarını korumayı bir yere kadar başardı. Garıptır, baktı ıktidar elden gidiyor yine bir erkeğe ihtıyaç duydu. Oğullarını tahta hazırlaya sultan anneler gıbı davrandı. Kadının ıktıdarı kullanma ve ele geçirme biçiminin temsilidir Leyla. Bizimkisi gibi hayatında bır iktıdarı yokt oysa.

Sen öyle söyleyince *Sarmaşık* romanındaki Sedef karakteri geliyor aklıma. Zaten o karakte o kadar etkileyici bir biçimde çizmişsin ki kendimi onu sık sık düşünürken buluyorum. Ve o aslında tam ters bir kader çizdi kendin Yani sokaklara düşmedi, ama evinden kaçmıştı evinde çok mutsuzdu, ama en sonunda evin döndü. O, seçenekleri çok kısıtlı olan bir kadındı, ama kaçmak fırsatı varken yine de so derece mutsuz olduğu evine dönmeyi tercih etti.

Sedef çok mutsuzdu. Butun kadınlar da onu çok sevdi. Çunku o bir evlıl ğın, duzenin ve kocanın dağıttığı kadınları temsil ediyordu. İ yavaş yavaş oyulan mutsuzluk dolu mağaracıkla gıbıdır bu kadınlar. Anne olacak ve bebeğine bakacak kadar sağlıklıydı. Bu sebeple Leyla gıbı delilığın eşığında, şuursuzca hareket edemezdi. ***Sarmaşık***'taki Sedef'i herkesin için işleyecek kadar iyi çıkartmamın tek nedeni hayatımın bir doneminde kendimi ona yakın hissetmemdir. Kızımı doğurduğum ve buyuttuğum donem hiç yazamayacağımı duşunduğum oldu. Açıkçası yazmak bile gelmiyordu ıçımden. Bebeğim kucağımda yaşayıp gıdiyordum ve etrafımda bana ağ r gelen, beni mutsuz eden pek çok şey vardı. O zaman romanlarımda kulland ğım bir gucu hayata uyarladım; her şeyi yeniden yarattım, duzenledim. Kötu bır karakteri yavaş yavaş olumluya çevirmek gıbi, bir kahramanı bır felaketin eşiğinden dondurmek gıbi. Sedef de ***Sarmaşık***'ta bu kadarını beceremedi.

Yoksa Sedef de bir dehaydı müzik konusunda O anlamda Leyla'yla bir paralelik taşıyordu

Evet, özel yetenekleri vardı. Ama romanda Arnolfını diye aşağılad ğım koca canına okuyordu. Ustelik hiçbir şey yapmayarak yapıyordu bunu. Beni etkileyen bir örnek; ***Saatler*** filminde Virginia Woolf dışarı çıkmak uzereyken kocasıyla karşılaşır. Bildiğimiz gib

kocası onun yazmasını sağlayan, kitaplarını basan adamdır. "Nereye?" diye sorar karısına, onun hava almaya çıkacağını öğrenince, "Keşke benim de böyle bir şey için vaktim olsa," der En iyi koca örneği bunu yapıyor. Neyse, Sedef kocasının yuzunden kapandı, yeteneklerinden uzaklaştı.

Bir dönem hiç yazamadığını söyledin. Gücünü nasıl toparladın yeniden? Nasıl oldu da sonradan yazabildin peki?
Kızımı buyuturken içime kapanmak bana iyi geldi. O da tıpkı yazmak gibi bir şeydi. Ben hep içimde varolduğunu duşunduğum bir yetenekle yazıyorum. Bu yeteneği damardan edeb'yat yapabilmek için eğitmek, disipline etmek gerekirdi. Yazmadığım dönem bunu başardım. Belkı de butun yazacaklarımı yazdım bitirdim farkında olmadan

***Çöplük* ve Leyla'ya dönersek, Leyla, senin dediğin gibi sokaklarda ve çöplükteyken bir tür iktidara sahipti. Yani kendi ayaklarında duruyordu, ama yine de ilk başta Kama vardı, sonra Kafa Koparan. Romanın bir yerinde şöyle geçiyor, "Herkese güce tapar. Herkes güce Leyla kadar tapar. Hele güçsüzler, hayat karşısında Leyla gibi beceriksizler bir gücün arkasına siner." (146) Oya Baydar, *Erguvan Kapısı* kitabında kitabının kadın kahramanlarının biriyle ilgili buna çok benzer bir ifadede bulundu, ama o, güce tapınmanın özellikle kendileri aynı güce sahip olamadıkları için daha çok kadınlara has bir davranış olarak yorumlamıştı. Sence böyle bir gerçek var mı?**
Ben aslında kadınla erkeğin guce tapma durumlarını eşit goruyorum. Leyla'nın cinsiyetinden dolayı *Çöplük*'te ıktidara daha fazla ihtiyacı vardı. Bunun için Leyla'yı yeremeyiz çunkú bizimkisi gibi hayatında kırlı bir ıktıdarı reddetti o. Hayatını pol tikacı çocuğu kar.sı olarak da surdurebilirdi. Sokaklarda bıraz daha fazla guce tapması daha doğal.

Belki erkeklerin o güce ulaşma ihtimalleri daha yüksek olduğu için...
Evet, kadın için o daha zorlu o sureç

Ben kendim ulaşamadım bari ona sahip olan birini...
Bulayım ve işim kolaylaşsın duşuncesi hâkim.

Yani Leyla'nın durumu biraz böyle.
Elinden iktadarını almak isteyen Fehmi'den çok daha yeteneklıydi komunú yonetme konusunda Ustelık gidıp de donmeyen Kama tarafından ona bırakılmış bir iktıdar vardı. Cinsiyetinin dezavantajını yaşadı. Her yerde olabıldığı ve olabileceği gibi bu durum çoplukte de var oldu Yani o kadın olduğu için o kamyon şoförleri, o atış talımı yapanlar ona öyle davrandılar. Dolayısıyla evet, oradaki herkesten daha fazla guce tapması anlaşılır bır şey. Hayata bunu uyarladığınızda da öyle bir tablo çıkabılır.

Leyla'dan farklı olarak, *Çöplük*'teki başka bir karakter olan Fesat oldukça güçlü bir figür olarak ortaya çıkıyor. Evsizler dünyasında, bir lağım faresini dirilttiğinden itibaren bu sihirli gücü nedeniyle bir ayrıcalığa sahip. Ancak onun büyücü faaliyetlerinin yanı sıra, birlikte kaldığı Jivago ve Horoz, organ ticareti yapıyor. Kadın olan büyücülük yaparak diriltiyor, erkek ise biraz vahşi yöntemler kullanarak insanları tıbbi bir biçimde "deşiyor." Tarihsel olarak da, büyücülük daima kadınlara yakıştırılır, erkeklere bilimsellik. Acaba kitapta Fesat erkek olsaydı da Jivago ve Horoz kadın olsaydı diye düşünüyorum ve tuhafıma gidiyor. Sen bu rolleri neden bu şekilde paylaştırdın? Tersi olabilir miydi sence?
Çok güzel bir şey yakalamışsın. Doğru, hiç farklılaştıramazdım. Ancak böyle anlatılırsa inandırıcı olurdu. Orada insanların organlarını söken bır kadın olamazdı Annelik, doğurmak, birisine can vermek, aslında kadına çok başka bır şey veriyor. Sadece bu da değil cinsiyetiniz sebebiyle hayatta pek çok baskıya ve kötuluğe, ayrıma maruz kalınca bunu yapamazsınız. Elıniz birinin ciğerini sökmeye gıtmez. Fesat karakterini daha duygusal, daha hissi şeylerle besleyebılırdım. Şehrin butun lağım farelerının emrıne gırmesi gibi bır sıhır yakışırdı ona. Kald. ki yerin dıbinde o ıki erkek arasında da mesela Jivago'nun daha naif, daha duygusal bır hali var. Çocuklara ve kadınlara bır şey yapamıyor, böyle bir ayrımı var. Kadınlığa daha yakın bır durumu var aslında. O kadar buyuk kötulukleri kadın kahramanlarıma yukleyemem. Bu kurduğum mantık daha doğru.

Halbuki kitapta da "kim kötülük yapar" sorusu çok soruluyor ve özellikle de Yıldız'da gördüğümüz gibi kadınlar da oldukça ciddi kötülükler yapabiliyor. Yani, kitapta birçok durumda bir kadının kötülük yapmasını sağlıyorsunuz.
Yıldız'ın kötüluğu onun maruz kaldığı kötulukleri açığa çıkarır. Tıpkı Leyla'nın iktıdar karşısındaki tutumu gibi. Kadın kahramanlarımda buna çok dıkkat ederım. Zor bır deneyi gerçekleştırmeme yardımcı olurlar; kotuluğu anlaşır kılarlar ve asla onlara kızamayız.

Senin gibi Fesat da zamanında sıkı bir Flaubert okuyucusuydu. Flaubert'in başyapıtı *Madame Bovary'de* cinsiyetinden dolayı sürekli mutsuzluğa mahkûmmuş gibi yaşayan bir kadının hikâyesini okuyoruz. *Çöplük*'te de, *Sarmaşık*'taki kadın kahramanlarıyla da olduğu gibi, insanların, ama özellikle kadınların trajik olarak nitelendirilebilecek öykülerini okuyoruz. Örneğin bence özellikle Yıldız'ın hikâyesi son derece trajik. Bu fikrime katılıyor musun? Katılıyorsan bu kahramanların mutsuz olmaya mahkûmiyetini neye yoruyorsun?
Iyımser bir şey yazabileceğimi sanmıyorum. Başka türlusu elımden gelmiyor. Kahramanlarım mutsuz, çunku cemaat adamı değiller. Benım kaçışım romanlarım, yazı. Onların kaçacak delığı yok. Mutsuzluk ve huzursuzlukarıyla başbaşa kalıyorlar böylece. Ama ben kahramanlarımdan farklı olarak kendimi avutmasını bılırım. Dolayısıyla onlar gibi çuvallamam. Doğru, erkek kahramanlarımda kımi zaman ironi devreye girer. Ama kadın kahramanlarım hep trajedileriyle başbaşa kalır Onları ben bile kurtaramam. Bılmem neden Içimden geldiği gibi yazıyorum belkı sadece ondan.

Leyla'nın hikayesiyle paralel olarak Yıldız'ın hikâyesini anlatıyorsun *Çöplük*'te. Yıldız, zalim bir annenin çocuğudur. Kitabın bir yerinde bunu şöyle tanımlıyorsun: "Hitler'in ordusu, annesinin Yıldız'ı vardı. Bir faşist, hayatta bir ordu, kanla yıkacak bir ülke bulamazsa zavallı bir insan bulurdu." (98) Kitabın başka bir yerinde ise, Yıldız çok büyük bir kötülük yaptıktan sonra şöyle yazmışsın, "Yıldız hayatta

bir çocuğa sahip olsa muhtemelen annesi gibi bir anne olacaktı. Kızlar hep anneleri gibi bir anne olurlar. Eğitim, yetenek ve statünün ele geçiremediği tek mevki anneden kıza geçen annelik biçimidir." (182) Sen buna gerçekten inanıyor musun? Bu sözler çok ağır...
Evet, ona çok inanıyorum. İnsan gördüğü gibi annelik ediyor. Hem gördüğünüz gibi bir anne olursunuz, hem de gördüğünüz şeye itiraz ederek bir anne oluyorsunuz. Ama bunlar hep son dakika itirazları oluyor. Tıpkı özür diler gibi.

Bu çok karamsar bir şey olarak yorumlanabilir, özellikle Yıldız gibi insanları gördüğümüz zaman. Yani bundan hiç mi kaçış yok?
Çocukluğunu bir kere de kendi çocuğuyla yaşamak isteyenler için kaçış var. Ama Yıldız'ın böyle bir seçeneği yoktu. Annesi onu kötü dağıtmıştı.

Burada tabii ki Yıldız'ın akıl sağlığı da sorgulanabilir.
Elbette. Kafası normal işlemiyordu. Bize trajedisini çok iyi anlattı. Kaldı ki annesiyle çok iyi ilişkiler içindeki kadınlardan tırsarım. Belki de kıskanırım bilmiyorum Yine de birbirine çok bağlı anne kızlar bana daha sağlıksız gelir.

Ki genelde bunu aslında daha çok erkek çocuklarında görüyoruz. Annelerine bağlılık her zaman sağlanıyor tabii ki, ama yine anne ve çocuk arasındaki o bağlılık daha farklı. Onlara bir yandan özgürlüklerini bağışlarken bir yandan yanında tutmaya çalışıyor. Ama...
Kızlar genelde çatışırlar anneleriyle. Erkekler de belli bir yaştan sonra işbirliği yapıyorlar benim bildiğim. Karılarına karşı işlerine geldiklerinde ittifak kuruyorlar anneleriyle. Sanırım bir ana-oğul beraberliğinde en acıklısı eş olarak aileye giren kadının kimi zaman bir yabancı gibi bu sevgi çemberinin(!) dışında kalması

"Kim kötülük yapar?" sorusu çok önemli bir soru kitapta, aynen iktidarın sorgulanması gibi. Yıldız'la Profesör arasında geçen diyalog bunun iyi bir örneği. Olay şöyle: Yıldız ona Şef'i öldürdüğünü söyler. Profesör ona inanmıyor, diyor ki, "Eğitimli bir kadın, eğitimli bir insan böyle şeyler yapamaz." Yıldız: "Kötülük yapamaz mı? ... Benim, Wagner'in Rienzi operasının alışılmadık uzunlukta bir unvertürle başlamasını bilmem, içimdeki kötülüğü ortaya koyuş biçimimi değiştir mi?" Profesör'ün "Bilgi insanı kötülükten uzak tutar" cevabına Yıldız, "Kitaplar gibi konuştunuz, ne güzel. Ama hayat daha başka şeyler söyler. Kötülük sahip olduğumuz bilgiye göre değişmez. Hepimiz birbirimizin gözünü oyabiliriz." (187) der.
Hepımızın içinde eşit oranda kotuluk vardır. Bu kotuluk saatının zemberiğini çoğu zaman kişi kendi ruh halıyle kurmaz. Yanındaki ya da toplum kurar. Eğitim bir yere kadar kışiyi kanlı bır kotulukten ve şiddetten "belki" uzak tutabilir. Yine de kötuluk tamamen bir ruh halıdır.

Bunu özellikle birçok insan ve kurum ev içi şiddeti eğitimsizliğe bağladığı için soruyorum. Sence böyle bir alaka var mı gerçekten?
Kocasını kendısine ve çocuklarına dayak attığı için ölduren bır kadının kötuluğu öldurduğu kocanınkisinden fazla değıldır. Belkı eğitimlı olsa maruz kaldığı kotuluğu çözmenin daha farklı yollarını arayacaktı ama en hıssi şeyi yapmış oldu.

Şimdi yeni bir kitap yazıyormuşsun. Bu sefer de aşk romanı yazıdğını duyduk...
Evet. Çok kuçuk bir çevrede yaşayan bir kadın kahramanım var. Tolstoy'un bir sözünu epıgraf yapıyorum, "İçim nefretle dolu, öcümu alacağım." Gerisini siz duşunün artık... Toplumsal ve sıyasi bır meseleye de uzanan vantuzları var romanın. Ama asıl anlattığım bir aşk hikâyesi, bir kadının hikâyesi.

Bu yıl üçüncüsü düzenlenecek olan Filmmor Kadın Filmleri Festivali 11-18 Mart 2005'te İstanbul'da başlayacak. Geçen yıllarda olduğu gibi festival, Diyarbakır gezici gösterimı ile sürecek.

3. Filmmor Kadın Filmleri Festivali başlıyor

kadınlara mahsus sinema

Festival, İstanbul'da, Fransız Kultur Merkezi, Goethe Enstitusu, Kartal-Hasan Alı Yucel Kultur Merkezi'nde; Dıyarbakır'da DSM Avrupa Sineması ve Batman'da İl Kültur Merkezi'nde 1-12 Nısan tarihleri arasında izlenebılecek. Tum gösterımler Turkçe altyazılı, ayrıca Batman'daki gösterimler 4-5 Nisan tarıhlerınde ve Kurtçe simultane çeviri ile yapılacak. Festivalde film gösterımlerının yanı sıra, atolyeler ve söyleşiler yer alacak. Festivalın onur konukları Laura Mulvey ve Helma Sanders- Brahms'ın yanı sıra, Iris Harma, çok sayıda kadın sınemacı da festivale konuk olacak.

Herkes İçin Sinema / Herkes İçin Festival

Kadınların sınemasının daha çok izleyiciye ulaşması, daha fazla izleyıcının, ozellikle sınemaya ulaşma olanakları sınırlı kadınların sinemaya erişimini hedefleyen Filmmor Kadın Fılmleri Festıvalı'nde tum gösterımler ucretsız.... Filmmor Kadın Kooperatifi festival duzenlemekteki amaçlarını şöyle açıklıyor: "Tum yaşam deneyimleriyle kadınların ve kadınların sinema urunlerının gorunurluğunu artırmak. Kadınların sinema / medyaya katılımını/ulaşımını kolaylaştırmak, bu alanda kendilerini ifade edebilme olanaklarını, etkınlık ve guçlerini artırmak. Sınemada ve nıhayet her alanda cinsiyet eşitsizlikleri içermeyen, demokratik katılım koşullarına ulaşmak.

Festival Etkinlikleri / Bölümleri

1 Kadınların Sineması

- Sırtlarındaki Hayat / Yeşım Ustaoğlu / Turkıye
- Hanımlar / Mahnaz Afsali / Iran
- İçeriden Hikayeler / Guadalupe Miranda / Meksıka
- Yarının Hatıraları / Jiris Harma / Fınlandıya
- Bilinmeyen Ev / Andree Julıka Tavares / İsviçre
- Ağlayan / Yolanda Mazkıaran / İspanya

2 Toplu Gösterim: Helma Sanders-Brahms

Feminist sinemaya kulteserler katan, filmleriyle dunyanın pek çok yerinde çok sayıda ödul kazanan, Altın İstırıdye ödulü alan tek kadın sınemacı olmasına rağmen ulkemizde sineması pek bilınmeyen Helma Sanders-Brahms'ın da bızlerle olacağı toplu gösterım programında şu filmler yer alacak:

- Şirin'ın Duğunü
- Merhamet Yok Gelecek Yok
- Almanya, Soluk Ana

3 Toplu Gösterim: Hindistan'da Kadınların Sineması
- Hınt Kabaresi / Mıra Nair
- Ateş / Deepa Mehta
- Rani Hindustani / Prıtı Chandriani
- Feda Ettiğimiz Çocuklar / Grace Poore

4 Türkiye'de Kadınların Sinema Belleği-
Beklenen Şarkı / Cahide Sonku
- Kaşık Duşmanı / Bilge Olgaç
- Dönüş / Türkan Şoray
- Benım Sinemalarım / Furuzan -Gülsun Karamustafa
- Dunden Sonra Yarından Önce / Nisan Akman

Özel Bölümler

Feminist Film Eleştirisi / Laura Mulvey

Sınemada ve feminist sinema eleştirısinde çığır açan 'Görsel Haz Ve Öykulü Sınema' makalesiyle de tanıdığımız Laura Mulvey'ın, bir söyleşiyle bızlerle olacağı programda, Mulvey'ın uç filmi de gösterılecek. Filmler şunlar:
-AMY!
-Frıda Kahlo&Tina Modotti
-Devrilen Anıtlar

Atölyemor 2004 Filmleri
- Görunmeyen Emek
- Atolyemor 2004
- Seyahat
- Dona Kalan

Diğer Festival Etkinlikleri
- Film Okuma Atölyesi
- Söyleşiler
- Açılış: 10 Mart saat:20:30'da Beyoğlu Sineması'nda yapılacak galada Mıra Nair'in Hınt Kabaresi filmi gosterılecek. Festivalı Furuzan ve Gulsun Karamustafa açacak.

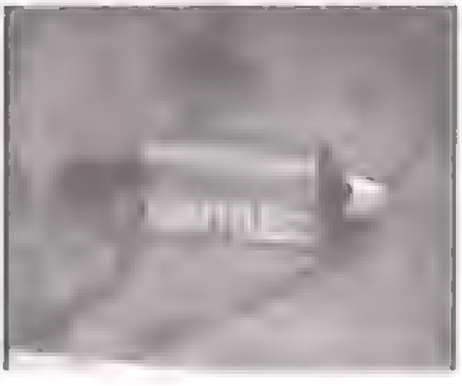

Mürüvvet Yılmaz

annelerimizin kaderini paylaşmamak için

Annelerimizin sızlanmalarından, hastalıklarından kaçarız. Bir taraftan da onları suç ortağı, dert ortağı olarak da görmeye ve davranmaya başlarız. Eve geç gelinecekse anneye söyleriz, o babayı idare eder. Baba ile karşı karşıya gelmekte zorlandığımız yerlerde onu devreye sokarız. Çok tanıdık değil mi? A.'nın ve S'nin hikâyesiyle başlayan, kendi hikâyemle devam eden bir anne kız deneyimi aktarmak istedim bütün kadınlara...

A.'nın annesi kararı açıkladı...

A ilk eşinden babasının isteği ile ayrılır. Zamanla küçük ve dar bir çevrede dul bir kadın olarak yaşamak çekilmez hal alır. Ve evin tek, yaşlı ve kekeme oğluna eş dost aracılığı ile verilir. Eşinin baskılarına dayanamayan A. urganı alır ve dağın yolunu tutar, canına kıyamaz, ana-baba ocağına geri gelir. Kızını elinde ip ile gören ana bir şey demez alır içeri kızını. Ama gun geçtikçe ne yapılması gerektiği tartışılmaya başlar evde. Sonuçta, anne tüm konuşmalardan çıkan kararı özetler kızına. Kocasının evine geri dönmesi gerektiğini söyler A.'ya. Başka çare yoktur. A ölmek üzere çıktığı eve geri döner.

S.'nin annesi sustu...

S., ruh ve sinir hastalıkları hastanesinde yaklaşık on dokuz yaşında bir kız. Sık sık travma geçirir ve duzelmesi zordur. S., küçük yaşta yaşadığı tacız ve tecavuzun sürekliliği sureklılığı sonucu hastanededır. Küçuk yaşta babası tarafından tacız ve tecavüze maruz kalır. Buyüyünce kurtulmak için çaba sarfeder ama başaramaz Babasının istediği bir adamla evlenmek zorunda kalır. Ondan sonra da kendine gelemez. Tüm bunlar yaşanırken S.'nın annesi sessiz, izleyici durumunda kalır. Görür, bilir, ama konuşmaz. Konuşsa, itiraz ettse iyi ihtimalle kapı önüne konacaktır, kötü ihtimal ise ölumdur hep.

anneler ve kızları...

A.'nın ve S.'nin yaşadıkları bizi, çoğu zaman en yakınımızda olan, sırdaşımız, bizi dünyaya getiren ve dunyaya gelenler olarak anne kız ilişkileri üzerinde duşunmeye itiyor. Çünkü genelde yapılan şey, uzağımızda olan olguları tahlil etmek, onları değiştirmeye kalkmak. Ama kendimizi çözemediğimiz noktada bir şeyleri değiştirmekten öte, hep aynı kısır döngu içine girebiliyoruz. Kısacası iş, aynayı kendimize tutmaya geldiğinde kadınlar olarak, kişiliğimizin, kimliğimizin ilk oluşumundaki en onemli kişi olan annelerimizle olan ilişkiyi çözumlemekte zorlanıyoruz. Değerlendirmeye kalktığımızda da ya cepheden karşı çıkıyor ya da toplumun bize bıçtığı rolü oynamaya devam ederiz.

Ne redci yaklaşarak ne de bize rağmen bize biçilen rolu kabul etmeden acaba anne-kız ilişkilerini nasıl tartışabiliriz? Bir anneye yaşam verdiği kızını, dönmemek için çıktığı koca evine gönderen nasıl bir cenderedir? Ya daha çocuk yaşta kızının babası tarafından tacize uğraması karşısında susmak zorunda kalan annenin içinde bulunduğu evin durumu? Hepsi dokunulmazlığı olan tüm ezme ezilmelerin şefkat sözcüğü ile örtüldüğü evlerde yaşanıyor. Kadınlar n zamanlarının çoğunu geçirdikleri, son sözu söyleyenin, erke olduğu, onun çıkarları ve istemleri etrafında ilişkilerin duzenlendiği, dokunulmazlığı ola evler... Evlerde kadınlar kendi isteklerine ulaşabılmek için gücü ikna etmenin binbir turlu yolunu öğrenmek zorunda kalır. Bazer bu ince örulmuş çabalar da işe yaramaz. Erkeğin baskısı aynı yollarla devam eder. Yar erkeğin tam insan, kadının yarım olduğu v bunların yeniden yeniden uretildiği bir ortam Kuşatılmış bir yaşam, çaresizlik ve yıtkl k ortamı.

Bu kuşatılmışlık, yitik olma durumu, kaderlerimizin birbirine benzeşmesi, anaya çekme durumu evin dışına çıktığımızda da devam eder. Anlamı üzerine düşunmeden b ortamın yarattığı dili kullanırız, çoğu zaman uzerine düşunme ihtıyacı bile hissetmeyiz. Ne çok atasözü var anneler ve kızlarıyla ılgil Anasına bak kızını al, kızını dövmeyen dizir döver, ananın yazısı kıza yazılır ılk akla gelenler. Kızlardan annenin rolunu devam ettirmesi, anneden de, kızını evde önce babanın ve ağabeyinin sonra da kocanın istedığı gıbı yetiştirmesi istenir. Hem de

gurultusuz patırtısız. Bır de analarla kızlar arasında her şeyın iyi gıttığı duşunulur. Annelerle kızları arasında ne kavgalar, çatışmalar, sessız duşmanlıklar olur. Kımsenin ruhunun duymadığı. Ve hepımız, ılk bağımlılıklarımızı aşıp, cinsiyetimizi keşfederken, kendımızle ılgılı soruları sormaya başladığ mızda içimızde kabaran öfkeyi nereye koyacağımızı bılemeyız. Toplumsal cınsıyetçilığe dayalı rollerle örülü ortamda baştan cezalandırılmış görürüz kendimizi. Benliğimizi ilk algılamamız; eksık olan bir kadının eksık kalan kızı şeklinde oluyor sonuçta da.

Kız çocuklarının babalarına duşkün olduğu söylemi içgudusel bır olgu g bı görunse de cinslerin yaşamdaki rollerinin çocuk beynınde oluşturduğu çerçeveyi ortaya koymaktadır.

Bu aslında bir itirazdır, isyandır

Isyan ederiz bızı doğuran kadının çaresizlığıne. Bazen açık, bazen gizlı "ben öyle olmak istemiyorum, onunki gıbı bır yaşam istemiyorum." deriz. Yaşamın her karesinde karşımıza çıkan eksık eteklığımızın tum suçunu onlara yukleyerek hızla uzaklaşmak isteriz ondan. Uzaklaştıkça kurtulacağımızı zannederiz. Erkeğın ustunluğunu, ayrıcalığını onlara aıt özgurlukleri, evde gucü elınde tutan babaya yakınlaşarak tadarız. "Babasının kızı" olmaya çalışır, yaşama onun gözlukleri ıle bakarız. Hata yapsa da kızılmayan, eksık olmayan, insan olanın kanatları altında olmanın dayanılmaz guvenılğını yaşarız. Hele evde hıç erkek çocuk yoksa, baba, kendine yakın gorduğunu kızını kanatları altına alır. Erkek oğlu olmamasının tüm ezıkliğini, kızını "erkek" gıbi yetiştırmeye çaba sarf ederek kapatmaya çalışır. Bu avantajlı duruma ımrenen dığer kız çocukları içinse ıçin varlığı ile yokluğu bir olan anneleri ile yaşamı surdurme çilesi başlar. Kişilikleri analarının çaresizlığinin ezgileri ile oluşur. Okullar okunup gençlik yıllarına gelındığında, genç kızların isyanı, "annem gıbı olmayacağım,"dır. Babasının kanatları altında olan kızlar ise genç kadın olmayla birlikte, tavırları değişen babayı anlayamaz ve hem babanın tavrına hem de anneye ısyan eder. **Bu hayırlar kimini sistemi sorgulamaya, kimini aileden ve bu çaresizlikten kurtulma adına başka bir erkeğin kollarına götürür. Ve kendi yaşamımızda da farkında olmadan kaçtığımız şeyleri yapmaya başlarız. Bunu iki boyutlu yaşarız. Kimimiz kurtulmak istediğimiz şeylere daha acımasızca sarılır, itaat eder, boyun eğeriz, kimimiz tepkisel olur korktuğumuz çarka düşmemek için yaşamı doyasıya yaşayamayız. Hep bir boşluğu doldurmaya, bizde eksik bırakılan şeyleri tamamlamaya çalışırız.** Annelerimizin sızlanmalarından, hastalıklarından kaçarız. Bır taraftan da onları suç ortağı, dert ortağı olarak da gormeye ve davranmaya başlarız. Eve geç gelinecekse anneye soyleriz, o babayı idare eder. Baba ile karşı karşıya gelmekte zorlandığımız yerlerde onu devreye sokarız.

Kızlarının dert ortağı anneler olduğu gıbi, kızlarında kendi ezilmişliğini goren, kızını dışlayan, nasıl olsa bır gun ele g'decek diyerek kızlarına yaşamı zehir eden anneıer de var

Ben de uç kız kardeş ve annemle birlikte beş kadından oluşan bir evde buyudum. Babamızı tam tanımazdık. O korkulması, saygı duyulması gereken bıriydi. Neye sevinir, neye üzulur bilmezdik. Ama o, başında erkeği olmayan kadınların tehlikede olduğu duşunulen bır toplumda bizim koruyucumuzdu. Annem, "kötü ama, başımızdan gölgesi eksık olmasın," derdi. Kı bu adam bir zamanlar d.ri dırı kesmeye bıle yatırmıştı onu. Politika ile uğraşan kızına soz geçıremeyince, "bunu nereden buldun?" demeye kadar da vardırmıştı işi. Ben kendimi gerçekleştirmek, ayaklarım uzerinde durmak istiyordum. Ve de kendı kararlarımı kendim verebilmek. Okumak için evden kaçmayı bile duşunmuştum. Ama, arkamda hep annemin sıcak desteğini hissederdim. Daha sonraları onun acizliğine tepkı duydum, onun benimle dertleşme isteklerini kulak arkası ettim. Belki de yaşamında "tutunacak dalım" dediği kişi olarak, kendı yaşamım adına bunları gormezlikten geldim. Onun, dort duvar arasındaki halıne, babam karşısındaki

çaresizliğine öfkeliydim. Saçlarımı okşamak istese, aramıza duvarlar orerdım. Bu sure içinde o da bana tepki duymuş, davranışlarımı onaylamamıştı Hayallerimin onun çerçevelerini aştığını hissettiğinde artık arkamda olmadığını hissetmiştim. Kızının gelecekle ilgili hayallerini algılamakta zorlandığı gıbi urkuyordu da. Ve artık birbirine karşı öfkelenen yabancı iki kadın olmuştuk. Onun bana yapabıldığı en fazla ah etmekti. Bense ailemden, annemden kaçabileceğim kadar uzağa kaçıyordum. Tabii ki annemin yaşadıklarını, sadece onun değil tum kadınların yaşadıklarını anlamam kadınlık denen şeyin ne olduğunu fark edene kadar surdu. Aramızda ufak tefek farklar olsa da aynı çemberın ıçindeydık aslında. Ve ben annemden, onun gerçeklıği ile yuzleşmekten kaçtıkça, tekrar çarpıyordum sınırları kalın çızgilerle çizilmiş erkek egemenlığine. Annemle kadınca buluşmamız bır hastane odasında oldu. Tüm çektıklerine rağmen sevgı ve şefkat doluydu. "Herkes anarşıst dese de sen benim kızımsın ve umut olarak senın yolunu gozledim yıllarca," dedı. Yaşamak isteyip de yaşamadığı ozlemlerini hayallerini bırakıyordu bana. Hastane odasında sonsuz uykuya dalışından birkaç gun once, hiç tepkı vermeden oyle kaldı. Oda hep kadınlardan oluşuyordu ve hepsi, "babanı çağır," dedi. Nedenını sorduğumda, "annenin ruhu babandan çekinir, daha kolay can verir," dediler

O zaman anladım ki, ruhlarımız bile bizim değil. Daha iyi anladım A.'yı, S.'yi, annelerını, toplumsal cinsıyetçılığın derınliğini ve kendimi... Annelerimizin kaderini surdurmemek, kendimiz olmak için ruhlarımızdan başlayalım ne dersiniz? Gerısı gelir...

Hande Öğüt

hem anneleri hem de annelik kurumunu becermek istiyorum

Amerikalı lezbiyen yazar T Cooper, ülkemizde yayımlanan ilk romanı Paramparça'da, radikal, hatta şimdilik bizler için "fantastik" bir aile kurgusu çerçevesinde, eşcinsel, hermafrodit, lezbiyen, dul ve AİDS'li kahramanları bir masa etrafında toplarken; kadına annelik görevi vererek kutsayan eril mekanizmayı ve kapitalist sistemin öngördüğü aile kurumunu incelikle hicvediyor.

Her kadının, arzu ve isteklerini gerçekleştirmesi için kendine yalıtılmış bir alan yaratması gerektiğini savunan ama bu ereğinde asla küçük burjuvacı bireycilığe kaçmayan; ***Three Gineas*** adlı kitabıyla savaşın nasıl bir eril egemenlik mekanizması olarak "öteki" addedilen kadını, yaşlıyı, sakatı ve eşcinseli soğurmaya, dışlamaya ve katletmeye yönelik bir kıyım aracı olduğunu ortaya koyma yureklılığı gösteren çağdaş İngiliz yazar Virginia Woolf'tan beslenen, yazınsal kimliğini onun arketipinden adeta kazıyarak oluşturan genç bir yazar, T Cooper. Columbia Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Yaratıcı Yazarlık bolumunden master diploması aldıktan sonra hayatını yazarlık, muzisyenlik ve oyunculuk yaparak surduren Cooper'ın son kitabı ***Some of the Parts,*** Barnes & Noble'ın "Discover Great New Writers" seçkisinde yer almasının akabinde, ***Paramparça*** adıyla ***Çitlembik Yayınları*** tarafından dilimize de kazandırıldı.

Virginia Woolf'tan feminist, eşcinsel ve savaş karşıtı politikalar bir yana, bilhassa "androgyny" (hermafrodit) kuramından etkilendiği haylı aşikâr T Cooper, muhafazakâr toplumsal kurgunun asla kabullenmeyeceği karakterlerin, sıradışı bir aile oluşturma çabasını anlatıyor romanında, kısaca. Çunkü o, aile dahil tum kurumlara ve zaruretlere ibadullah muhalif. Tek karakterin merkezde olduğu *(tekil ıktıdara karşı, çoğulluğa sempatı duyan bir karnavalesk tutum içinde)* romanlardan hoşlanmadığı için dort ayrı karakter kurgulayıp klasik roman kalıbını kırarak bolumleri, karakterlerinin isimlerinden ve onların hayat kesitlerinden oluşturmuş, Cooper Kocası Ken'ın ve kızı Taylor'ın kendisini terk etmesinin ardından antika dukkânı ve evi arasındaki rutin, daracık evreninde, kendi sessiz iç yolculuğunu surerken yeni heyecanların tadını keşfeder obsesif Arlene. Girıştığı tum işlerde başarısız olup başkalarının isteklerine boyun eğerken erkekleri kuçuk oyunlarına alet kılan ama cinsel kimliğini belirleme konusunda da kararsız Taylor, sevgilisi Jules'dan ayrılarak kendine bir başka varoluş aramak adına Los Angeles'a gider ve oyunculuk denemelerinde bulunur; elbette yine başarısız olacaktır, onu koruyup kollayansa yine zengin bir yapımcıdır. Arlene'in erkek kardeşi Charlie, HIV-pozitiftir, ama umudunu hiç yitirmez, son gunlerini geçirmek uzere Arlene'in yanına taşınır. Romanda bir "hermafrodit" g bi

kurulan ancak gerçekte bir kadın olup erkek gibi giyinmeyi seçen ve gerçek adı *(hangımızın adı gerçek ki?)* Thea'dan sıyrılıp Isak'ta karar kılan "cinsiyet ucubesi" karakterimiz ise Charlie'nin sevgilisi olmakla birlikte sonradan Taylor ile bir "kızkardeşlik" kuracak ve birlikte çıktıkları uzun otomobil yolculuğu *(Hollywood filmlerini çağrıştırırcasına),* tumunun paramparça hayatının mutemmim cuzu olacaktır. Yol ve yolculuk, klişe bazında bir metafor olarak belirirken yoldan, verili olandan çıkamayarak yine o belirlenmiş kalıbın içine doğru girme eğilimi gosterir, kahramanlarımız; her ne kadar radikal olsalar da. Kı sistem içinde ne denli sistem karşıtı olunacağı sorunsalı da bir kez daha karşımıza çıkar boylece. Roman insanları, bir çatı altında ama belirsiz bir gelecek vaadiyle tanrı yargısını alaşağı etmek ister

Orta sınıf Amerikan toplumunun, ancak ve ancak televizyon programları üzerinden farkına varabildiği veya kutsadığı sorunsalları deşeleyen T Cooper, dunyevî ve ilahi iradeyi sorguladığı romanında, yalın ve çırılçıplak bir anlatımla parçaları birleştirerek bir butun yaratmaya çabalıyor. Ancak bu bizim bildiğimiz eli yuzu duzgun bir yap-boz değil; adeta bir Picasso tablosu. Kı o tablonun başat figuru de Isak! Yeni yuzyıl orta sınıf kentli ailesinin bir ozru olmalıdır; bu adeta Tanrı'ya adanan bir kurban, hatta bir şukran duygusudur. Mukemmellığın bir fitresi. "Paramparça aile"nın şeytanî figurü Charlie'dir; ki çağın virusune yakalanmıştır. Ancak, Cooper, "vurucu" karakter olarak Isak'i getirir onumuze. Nitekim yazar romana, hayvansal guzellik kompozisyonu içinde bir figure umarsızca donüşen Isak ve onun Hılkat Garibeleri Sirki'ndeki gosterisi ile giriş yaparak okuru canevinden vurmayı planlarken lanetlenmiş garibelerin varolabılmek adına yokoluşa suruklendiği trajik sirk sayesinde, pornograf suruklendiğini pek de fark etmiyor. Kı bu sır (hatta romanda) herkes mukemmelce bir diğ ile ortuşmekte (birbiri ile yatmakta); dovme adam aynı zamanda elektrikli sandalyede vo yiyen adam rolune girmekte... Tıpkı muhafazakâr bir aile babası olan Bush'un a zamanda mazlum halkları katleden bir canav donuşmesi gibi. Amerika, oyle bir mucize k her role girmekte.

Ancak T Cooper, rollerden tumuyle kurtulm yanlısı bir dunya vatandaşı. Bir parça özgürluk ulkesinde yaşamanın getirdiği yuzgezerleş rahatlığı, umarsızlığı ve hatta şımarıklığına kapılmış olsa da (Amerika'nın cinselleştirme çalıştığı bir kıyıda; mesela Afganistan'da, Irak veya Turkıye'nın Doğusu'nda yaşıyor olsay sonu hakikaten de paramparça olurdu) klas bir Amerikalı değil, o! Kovulanın izini takip ederek kendine oluler dunyasında bir çıkış noktası bulan, hermafrodit, lezbiyen, gay, h bağımlısı ve AİDS'leri, yeraltındaki "öcüler" olmaktan çıkarıp sıradan insanlar halıne getir T Cooper, Isak'ın ailesi bağlamında Yahudili bir somuru propagandası halıne getirmeden faşizmin sıradanlaştığında ne denli algılanam olduğunu ve hayatımıza içrek kılındığını anlatmaya çalışırken toplumun bizlere bıçtı rollere hapsolmaktan kurtulmaya çabalıyor. Ama dedim ya, orası Amerika!

Yine de gender kuramı evrensel *(öyle sanma devam edelim biz!),* Woolf'un dediği gibi, cinsiyetler birbirlerinden farklı oldukları hal birbirleriyle karışırlar. Her insan, bir cinsiye otekisi arasında kararsızca sallanır. Çoğu zam ancak giysiler erkek ya da dişi goruntusunu korumaktadır. Oysa bu giysilerin altındaki cinsiyet, gorunen cinsiyetin tam tersi olabili Backdoor Boys grubuyla çektirdiği fotograflar bir erkek, ozel hayatına ait fotograflarda ise makyajsız sade bir kadın resmeden T Coop ile romanı ve onu besleyen kuramlar uzerin bir soyleşi yaptık biz de... Kararsızca sallanmaktan kurtulmak istedik!

- İlk romanınız için Virginia Woolf'un *Den*

Feneri'nden bir cümleyi seçmişsiniz epigraf olarak. Woolf'a tutkun bir okur olarak etkilenmemem mümkün değildi. Ki Woolf'un kahramanı Lily, erkek egemen ideolojinin kapanından resim yaparak kurtulmaya çalışır. Siz özgürleşimi yazma ediminde mi buluyorsunuz?

- Bu epigraftan etkilenmeniz beni son derece mutlu etti. Virginia Woolf'un eserleri her zaman benim de yüreğime ve ruhuma yakın olmuştur *Deniz Feneri*'nden seçtiğim epigraf, kitaptaki diğer epigraflar gibi metni bilgilendirmek, karakterlerin deneyimlerini açıklamak için konulmuş yol göstericilerdir. *Paramparça*'daki karakterlerin, kendi kaderlerini oluşturmakta ya da resmetmekte aile ve yakınlarını yorumlamakta kendi özgür iradelerini kullanma şansı bulmaları tartışılabilir. Ancak onlar mümkün olduğunca kendilerine bir alan açma çabası içindeler aynı zamanda. Bu bir özgürleşime yol açar mı bilinmez ama, kişisel görüşüm şu ki tanıdığım pek çok diğer yazar ve sanatçı gibi yaptıklarımızda fazlaca bir özgürlük var ve biz buna sahip olduğumuz için çok şanslıyız.

- 'Deniz Feneri'nde Woolf'un kahramanı şöyle der: "Ama ne yazık, Tanrı ipi çeker, perdeyi kapatır; bundan hoşlanmamıştır; tüm hazinelerini bir dolu sağanağına boğar, onları öyle kırıp parçalar, öyle birbirine katar ki, insan artık bir daha onların eskisi gibi durulabileceklerini düşünemez; o kırık dökük parçaları yeniden tam olarak bütünleştirebilmemiz, ya da o darmadağınık parçalardan gerçeğin o apaçık anlatımını okuyabilmemiz olanaksızmış gibi gelir." Epigrafınız, dolayısıyla romanınızın teması, bu cümleye gönderme olabilir mi? Yani Tanrı yargısının işinin bozmak? Gelenekseli parçalayarak geriye kalan parçalardan kendi arzumuza göre bir birim oluşturmak?

- Bu ilginç bir bağlantı, ama hayır. Kullandığım epigrafı ya da romanın alt yapısını bu pasaja bilinçli olarak ithaf ettiğimi düşünmüyorum. Bence Woolf'un eserleri ve özellikle bu kitabı, yazarın kendinden sonraki kuşaklara dair bir bilgi; onların alt yapısının oluşumunda faydalı bir arka plandır. Buna benim romanım dahil Kimse inanmasa da romanımın ismini V. Woolf'un kitabındaki epigrafı bulmadan çok önce seçtim; garip ama gerçek. *Deniz Feneri*'ni kitabımı yayıncıma teslim ettikten sonra yeniden okudum ve söz konusu pasajı bulduğumda neredeyse şok geçirdim. O kadar yerli yerine oturup karakterlere ve hayatlarına denk düşüyordu ki, bu muhteşem bir tesaduftu.

- Romanda, 'klasik' aile dağılır ve sıra dışı bir aile oluşturulur. Ama dağınık parçaların, yeniden bütünleşmesi olanaksızmış gibi görünür. Bu yüzden mi kitabınızın adı *Paramparça*? Aile zaten, kapitalizmin diktası ve baştan "sakat" bir kurum değil mi?

- Her şeye sahip olmaya muktedirlik arzusu, bence bizim küçük burjuva kültürümüzden ve kapitalizmden doğan bir mit. Ancak hiçbir şey, hiçbir zaman yeterli olmuyor insanoğlu için. Ve dahası pek çok insanda her şeye sahip olmanın mümkünlüğüne dair inatçı bir yan var. Bununla birlikte boşanmalar, intihar, uyuşturucu, madde ve alkol bağımlılığı ile tüm bunları iyileştirmeye çalışan klinikler harcanan ayda 75 bin dolarlar .. Her şeye muktedir olabilseydik ve dünya bir cennet olsaydı bu cümleyi nasıl açıklardık? Sistem, sındırır sindirmez acıkan bir devasa mide! Aile ve evlilik kurumları ise sistemi canlı tutmaya, daha çok büyümesi için damarlarını dolarla pompalamaya yarayan mekanizmalar. Nereye kadar devam edecek bu? Gidecek hiçbir yer kalmayana dek Romalıların, Etrusklerin ve bilumum imparatorluğun çöküşünü hatırlatıyor bu bana. Patlayıncaya kadar şişmeye devam edeceğiz; sistemin devamı adına, sistemin kurumlarıyla insanların birbirini sevebileceğini ve özel bir şeyler paylaşabileceğine de inanıyorum. İnsanlar dış güçlerin etkisi altında kalmadan da sevebilir ve buna seks, çocuk yetiştirme ve bir başkasının hayatından sorumlu olma tutkusu dahil. Hâlâ kapitalizmin etkisinden kurtulabilmiş bir aile kurmanın çok radikal bir proje olduğunu düşünüyorum. Kitapta vurgulamak istediğim de buydu. Yani mutlaka bir bütün olmanız, tüm parçaların arzulandığı gibi yerli yerine oturması gerekmez. Bazı parçalara sahip olabiliriz ama bunun illa bir bütün oluşturması gerekmez; o parçalar elde ettiğimiz bir kazanımdır ve yeterli olmalıdır.

- Judith Butler'ın da belirttiği gibi beden ve cinsiyet kavrayışlarımız bir koşullandırmadan ibaret. Ancak cinsellik, tüm farklarına rağmen eşitlikçi bir süreç; ne var ki sistemin ayrımcılığı bu özgürlüğü ortadan kaldırıyor. Peki bunu nasıl aşacağız. Kendini görece özgürleştiren Isak da pek mutlu gözükmüyor...

- Julia Kristeva'nın da tartıştığı gibi tüm cinsiyetler, deniz ve toprak sınırları gibi hareketli ve değişkendir. Ben sadece belli bir cinsin değil, tüm insanların deneyimleriyle ilgilendiğim için Butler, Kristeva, Cixous ve diğerleri tarafından savunulan feminist teorilerin merkezinde ne olduğunu genelleştirmenin, doğrulamanın ve yeniden anlamlandırmanın yararlı olacağını düşünüyorum. Bundan kastım da insan halının daha geniş bir etkiler ve karşıtlıklar paradigması olarak ele alınması. Isak'a gelince... O, cinsiyeti, cinselliği ya da bedeni nedeniyle mutlu ya da mutsuz değil. Isak'ın düşüncelerinin ve bakış açısının sadece insan deneyimlerini oluşturan değişkenlikleri yansıtmasını istedim

- Romana, Isak'ın Hilkat Garibeleri Sirki'ndeki gösterisi ile giriş yapıyorsunuz. Bu sirkin bir tür pornografi olduğunu düşünüyorum. Çünkü ortada bir teşhir, bir "çıplaklığı" izleme edimi yani "bakış" var. Irigaray'ın da belirttiği gibi, erkek cinselliği temelde dolayıma, mesafeye dayanır. Kendi dışındakini, ötekiyi nesneleştiren bu dolayımın temel aracı bakıştır. Hilkat Garibeleri Sirki'ni ve Taylor'ın oyunculuk denemelerini (yani izlenmesini) bu anlamda bir ironi olarak mı kullandınız?

- *Visual Pleasure & Narrative Cinema* (1975) adlı kitabında Laura Mulvey şöyle der: "İzlemeyi oluşturan bakış ("gaze"), erkeğin öne çıktığı, kadının sürekli olarak arzu nesnesi olarak sunulduğu bir düzlemdi. Bu nedenle 'bakış', başlı başına eril bir olguydu. Aktif erkek bakışı, pasif dişi objeyi nesneleştiriyor; imajları kontrol eden cinsiyet farklılıklarının toplum tarafından yerleştirilmiş basmakalıp yorumunu yansıtıyor, dışa vuruyor ve hatta onunla oynuyordu. Kadın bedeni önce nesneleştirildi, sonra fetişleştirildi. Ancak ben romanı, ne bu felsefi düşünceden esinlenerek ne de karakterlerimi bu "Lacanian" kavramlarla bağlantılı olarak oluşturdum.

- Disipline tabi tutulan bedeni, cinsiyetsizleştirmek ya da cinsiyetini belirsizleştirmek, sisteme ve toplumsal cinsiyet kavrayışına bir başkaldırı. Isak'ın ve sizin de bir üyesi olduğunuz bir drag king topluluğu olan Backdoor Boys'un politik tavrı da böylesi bir isyan mı?

- Bu bir çeşit isyankârlık. Ama içinde sıkı bir ironi, mizah barındırıyor. Kendilerini, hayatı ve etraflarında olup biteni ciddiye almıyorlar. Isak'ın politik duruşu olduğunu zannetmiyorum. Ancak onun varoluşu ve hikâyenin gerçeği tabii ki politik. Backdoor Boys'u, gençlik pop kültürü dergisi Teen People için yazmaya başladıktan sonra kurdum. Backstreet Boys ve NSync'le ilgili pek çok hikâye üzerinde çalışıyordum. Sonra grup olarak gay kültüründen ödünç alınan malzemeleri gözler önüne serdik. Modayla, beden siyasetiyle, güzellik idealiyle, pop kulturle, izleyiciyle, medyayla, önyargılarla dalga geçtik. Bu belki de Isak'in sıkışıp kaldığı daracık evrenin bir açılımıydı. İstediğiniz her şeyi söyleyebilirsiniz, akîlane dile getirebilirseniz tabii ki.

- Beden, günümüzde teknolojisi, politikası ve "mimarisi" ile en çok vitrine çıkan kavram. ABD'de çok popüler olduğunu duyduğum "Radikal Değişim" adlı programda, çirkin olduğunu düşünen insanlar, bir saatte bir sürü estetik ameliyat geçirip bambaşka insanlara dönüşüyor. Foucault'nun "İktidar artık bedenleri yok ederek değil, onları şekilden şekile sokarak var olacak" önermesi gerçekleşiyor. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

- Çağdaş toplum ahlâklı ve püriten kılıfı altında bütünüyle çarpıktır. Dolaylı ya da dolaysız riyâkardır; fark etmez

- Tek karakterin merkezde olduğu romanlardan hoşlanmadığız için 4 ayrı karakter kurgulamış ve klasik roman kalıbını kırmışsınız. Kimlik konusunda da benzer bir tavrınız var. Kahramanlarız, gay, lezbiyen, biseksüel, HİV pozitif gibi gözükse de aslında göründüklerinden çok başkalar. Bambaşka hayatlar ve duygusal incelikler içindeler. Böylesine incinebilir olarak yaşamak ne kadar

kolay?
- Bu kitabı değişik bazı karakterlerin bakış açılarından yazmak benim için çok önemliydi. Çünkü bir dunya yaratmak istedim ve bu dunyayı yaratırken mumkün olduğunca fazla değişik ses kullanmak onemliydi. Sanırım ilk bakışta, tanımı ve "sıfatı" çok açık, alenı karakterler yaratmayı arzuladım: Mesela gay, HIV-pozitif, bıseksüel, transeksüel, heteroseksuel, dul vs. Ama hikâyenin içindeki dunya, benım kurgulamaya çalıştığım kımlıkleri gıderek önemsizleştirdi. Olaylar kimlıklerin önune geçti. Kurgu, karakterleri kendi içinde giderek eritti diyemem ama onlara benım dışımda bir dünya yarattı; işte bu roman kahramanlarının özgurleştikleri kendi evrenleriydi. Edebi olarak da kurguya bır yorum getırmek ıstedım; kendi tıplerımı stereotipleştırdim İncinebılır olarak yaşamak hiç kolay değil. Kıtabımın belli bır bolumde ve belli bır başlık altında satılmasını, tanımlanmasını istemezdim, kalıplara sokulmaya karşıyım ama sizi kategorize etmek için alıcı kuşu gıbi bekleyen bir pazar var ve kendınizi ayrıştırmanız, soyutlamanız çok zor

- Medya ve toplum insanın, toplumsal cinsiyetini sıfatlandırmaya çabalıyor. Siz, kendinizi "queer" olarak tanımlıyorsunuz. Tam olarak nedir bu; bir tür cinsiyet transferi mi?
- Benim için "queer" demek, standartlaştırılmaya, merkezıyetçilığe, muhafazakâr Amerıkan mitlerıne, kapıtalızme, toplumsal cinsiyete ve cinsiyetçı faşızme karşı durmak, tum bunlara karşı kendını kendın olarak yaşayabilmek demek.

- Travestilik, bir kadının erkek gibi ya da bir erkeğin kadın gibi giyinmesinden daha karmaşık bir şey. Hatta aynı cinsiyet içinde kalan bir travestilik bile söz konusu. İmaj yaratma dayatması, hepimizi en azından bu tür bir travestiliğe davet ediyor. Ki Cindy Sherman'ın ilk fotoğraflarında, "kadın gibi giyinen kadın bir travesti" ile karşılaşırız. Sherman, göründüğünden çok daha fazlası olduğunu kanıtlamak ister; tıpkı sizin gibi?
- Sherman'ın fotoğrafları, nesnelliğin analizi değıl, daha çok sinemasal figurleri, sosyal yapıları ve hılkat garıbelerını tekrar yapılandırmak anlamına geliyor. Evet, Sherman gibi ben de bir "fiction" yazarıyım. Ama işlerımde ne kendimi ne de kiml kleri analız ediyorum. Zıyadesiyle karakterlerle, ılışkılerle ve ılinti ağlarıyla ılgılenıyorum. Bır yazar olarak umuyorum ki hedeflediğim şeyi başarabılıyorumdur. Hedefım kendı hayatımı ortaya dokmek değıl, sadece yazmak.

- Feminizm ve homoseksüel politikaları çalışmalarınızı nasıl etkiliyor?
- Bir feminist olduğum için ve homoseksüel polit'kalar ile de ilgilendiğimden dolayı bu benim dunya görüşumun bir parçası halıne geldı. Ancak romanımın her şeyın ötesinde humanist olduğunu söylemek istıyorum. Çunkü ben tek bır şey olarak belırlenmek istemiyorum, belirlenmektense gevşeklığı ve belirsizliği tercıh ederim.

- Kitabınızın ikinci epigrafı, Art Spiegelman'dan: "Küçük bir çocukken, Nazi fırınlarına götürülmekten sadece birini kurtarabilsem, bunun annem mi babam mı olduğunu düşünürdüm. Genellikle annemi kurtarırdım. Sizce bu normal mi?"
Pek çok milli devletin, dahası, faşizmin inşa sürecinde kadınlar; ulusun anneleri, anavatanın soysürdürücüleri olarak önemli rol oynar. Zihnimize kodlanan şifreler nedeniyle "anne" kutsaldır ve kurtarılmalıdır. Annelik hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Benim ulkemde bır söz vardır: M.I.L F. Britney Spears yeni evlendı ve uzerinde "Future MILF" yazan bir tışort vardı. Bunun tam çevırısi nedir bılıyor musunuz? Becermeyı sevdığım annelerdir. Evet, hem annelik kurumunu, hem de anneleri becermeyi seviyorum, ben de

PARAMPARÇA
T Cooper, Çeviren: Deniz Çiftçi Valente
Çitlembik Yayınları, 2004

kadınların dünyasın
açılan pencer

15 Mart'a kadar • 50'ye varan indirimler yenisayfa.com'da

Özgün Akduran

ağlayana değil ağlatana bak

Bob Marley "No Women No Cry" şarkısını Rita Marley'e yazmış. Eyvallah, güzel "ağlamak yok kadınım, ağlama" diyorsun ama bir gün birileri çıkıp da ağlayana değil de ağlatana bakmak lazım demez mi be efsane Bob Marley?

Geçtiğimiz ay Çitlembik Yayınları Rita Marley'in Hettie Jones ile ortak çalışmasının ürünü olan bir kitap çıkardı; Bob Marley ile hayatım, NoWoman NoCry. Kitap iki açıdan ilgi çekiciydi, birincisi ölümünün üzerinden yirmi dort yıl geçmiş olmasına rağmen hâlâ yeni hayranlar kazanan ve reggae'nin yaratıcısı olarak da anılan Bob Marley hakkında yeni bir şeyler öğrenme isteğine cevap vermesi, ikincisi ise bizlere, bunu bizden birinin yani bir kadının ağzından dinleme fırsatını tanıyor olması. Ancak kitabı alıp okumaya başladığınızda, Rita Rita Marley, Bob Marley ile 1966-1981 yılları arasında evli kaldı.

anlatımının sadeliği, içtenliği ve can yakıcılığı ile sizi öylesine sarmalıyor ve bir duygudaşlık yaratıyor ki, kitabı fırlatıp "bu kadın nerde! gidip onu bulmalıyım ve herşeyi anlattırmalıyım" diye yollara düşesiniz geliyor. Artık önemli olan Rita ve onunla ilgili daha çok şey öğrenme isteği oluyor. Kitabı okuduktan sonraki adım ise, yarı histerik bir biçimde, o dukkândan bu dukkâna koşarak Rita Marley kasedi ya da cdsi aramak oluyor.

Hikâye Jamaika'nın başkenti Kingston'un bir gettosu Trench Town'da başlıyor. Aileleri tarafından bir şekilde terkedilmiş iki çocuk... Rita daha şanslı çünkü o tek başına yaşayan ve terzilik ile geçimini sağlayan güçlü ve inatçı bir kadın olan halasının yanına sığınabilmiş Ama Bob gündüzleri prova yaptığı studyoda geceleri bir kenara kıvrılıp uyumak zorunda çünkü onu eve para getirmediği için hizmetçisi gibi kullanmak isteyen üvey annesinden bıkmış Bob o dönemde Jamaika müzik dunyasında adından yeni yeni söz ettiren The Wailers grubunun üç genç elemanından biri. Rita ise muzisyen bir ailenin üyesi ve halasının da desteğini alarak muziğe yönelmiş. Hatta daha küçük bir kızken bir televizyonun şarkı yarışmasında birinci bile olmuş. O yıllarda, yani Jamaika'nın bağımsızlığını yeni kazandığı 1962'den sonraki siyasal karışıklık iklîminde, Trench Town'un çeteler, hırsızlar, katiller ve kumarbazlarla dolu ortamında, ellerinde hiçbir şeyleri yokken içlerinde taşıdıkları "sadece muzık" yapma isteği, Rita ve Bob'u gettodaki küçük studyoda buluşturuyor.

"işte hayat birlîktelîğimiz böyle başladı; hiçbir yerden, hiçbirlikten" (Sayfa 36)

Önce çok iyi arkadaş oluyorlar sonra iki aşık Rita'nın yüreği Bob'un studyoda kalmasına elvermiyor ve halası ile uzun tartışmalardan sonra onu Bob'u evde misafir etmeye ikna ediyor. Rita Bob'dan Rasta duşunuş tarzını öğreniyor ve bir Rasta oluyor. Siyah olduğu için utanmayan, saçlarını düzleştirmeye çalışmayan, ot içen ve artık et yemeyen biri olduğunda, halası başta olmak uzere etraftaki herkes endişeleniyor. Bu arada Bob yıllar önce oraya göçmüş olan annesinin ısrarı ile Amerika'ya gitmeye karar veriyor. Bir hafta içinde kendisi yirmi bir, Rita on dokuz yaşındayken evleniyorlar ve Bob ertesi gun Amerika'ya gidiyor. Orada iş bulup Rita'yı da yanına aldırmayı duşunürken Chrysler fabrikasında ve Hotel Dupont'da geçirdiği usandırıcı iş deneyimlerine ve muzikten uzak kalmaya daha fazla dayanamayarak Jamaika'ya geri dönuyor. Ardından disiplinli ve bir gun bir şeylerin iyi yonde değişeceğ ne olan inançla dolu muzik seruveni bir daha kesilmemek üzere yeniden başlıyor. Bob'un artık Bob Marley and The Wailers şeklinde anılmaya başladığı ve yaptıkları muzığın butun dunyada dinlenilir olduğu zamanlara kadar sıkıntı ve yoklukla geçen gunlerde Rita, Bob'dan yediği dayak(!) sonucu evi terk ettiği bir kaç gun dışında her zaman Bob'un yanında; sevgili, dost ve grup arkadaşı olarak.** Rita Marley, Marcia Griffiths ve Judy Mowatt ile birlikte 1974 de I-Threes vokal grubunu kuruyor ve Bob Marley And The Wailers'ın alt grubu olarak ve geri vokalde çalışıyorlar.* On beş yıllık birlîktelîkleri boyunca beş çocukları oluyor, ama bu arada Rita'yı çok inciten gelişmeler başlıyor ve zaman içinde Bob'un yedi ayrı kadından yedi çocuğu daha oluyor ve bu çocukların bazılarını da Rita buyutuyor. Ilişkilerinin artık iki dosttan öte bir anlam ifade etmediği ve Rita'dan duygusal ve fiziksel olarak uzaklaştığı zamanlarda dahi Bob'un Rita üzerinde sahiplenici ve kıskanç davrandığı, Rita'nın etrafındaki erkekleri tehdit ettiği de oluyor. Hatta Rita, Bob'un çok eşlîliği nedeniyle kendini hastalıklardan korumak için cinsel ilişkiyi reddettiğinde "sen benim karımsın ve seni istiyorum!' diyerek onu neredeyse tecavuze varan bir ilişkiye zorladığı zamanlar da oluyor. Bu gibi zamanlarda Rita hep kendi kendine, "kendi ayaklarının üzerinde durmaya hazırlan. Soğukta, sokakta kalmak istemezsin herhalde. Sen bağımsız olacak şekilde yetiştirildin ve şimdi zamanı geldi, güçlu ol ayağa kalk ve mucadele et," şeklinde telkinlerde

bulunarak, hem akıl sağlığını korumayı hem de çocuklarının bu sureçten etkilenmemesini sağlamayı başarıyor. Yılmadan, Bob'a koca olamasa da bir baba olması gerektiğini hatırlatıyor ve Bob da babasızlığın ne demek olduğunu bildiği için olsa gerek bu konuda Rita'nın isteklerine uygun davranıyor. Kendi ilişkilerinde suregiden karışık iklimle benzer şekilde 1976 yılında Jamaika'da da siyasal istikrarsızlık ve şiddet sınıra ulaşıyor. Ulkede iki parti var, biri Jamaika İşçi Partisi(JLP) ama adının tersine Amerika'nın etkisinde ve işçilere pek de iyilik getirmeyecek liberal politikaları benimsemiş bir parti. Diğeri Halkın Ulusal Partisi(PNP), demokratik sosyalizmi savunuyor ve Castro'ya yakınlığı ile tanınan bir lideri var. 1976 seçimleri öncesinde iki parti taraftarları arasında yaşanan şiddet sokaklara taşmış durumdayken Bob Marley'e bir halk konseri vererek barış çağrısı yapması ve getto gençliğini yatıştırması öneriliyor. Teklif kabul ediliyor ama bu arada teklifin PNP'den geldiği uzerine söylentiler dolaşmaya başlıyor ve

Handan Koç

konserin iptal edilmesi yönünde tehditler geliyor. Konserden bir kaç gun önce bir takım adamlar silahlı saldırı amacıyla Bob Marley'ın evinin önunde pusu kuruyorlar. O sırada Bob ve Rita evde konser için prova yapmaktalar. Bir sure sonra Rita beraberinde ikı muzısyen çocukla birlikte evden çıkıyor ve kapının önundeki arabasına bınıyor. Rıta saldırganları fark ettığında Bob'un tehlikede olduğunu duşünüyor ve adamların eve yönelmelerını engellemek için son hızla arabasının gazına basıyor. Bu arada adamlar çoktan yaylım ateşine başlamış oluyorlar. Ancak Rıta'nın planı işe yarıyor ve adamlar arabadakı müzisyen çocuklardan birini Bob zannedip, eve bir kaç el ateş ettikten sonra arabanın peşine duşuyorlar ve Rıta aldığı yaralar sonucu direksiyon hâkimiyetini kaybedip yakındakı bir evin duvarına çarpana kadar ateş devam edıyor ve adamlar baygın haldeki Rıta ve beraberindekıleri, tabii Bob'u da öldu zannedip uzaklaşıyorlar. Saldırıda ölen olmuyor. Birkaç gun sonra konseri Rıta kafatasına, Bob ise dırseğıne isabet etmiş ve çıkarılamayacak durumdakı birer mermi eşlığında gerçekleştiriyorlar. Bob'un hayatı burada buyük ölçüde şansı ve Rıta sayesinde kurtuluyor ve ardından Jamaica'yı terk ederek yıllarca surecek bır turneye çıkıyorlar ta kı Bob beş yıl sonra kanser olarak sadece otuz altı yaşındayken hayata gözlerini yumana kadar

Rıta için asıl mucadele bundan sonra başlıyor. Çocukları ve kendısının yasal hakları için mucadelesi, ve herşeye rağmen Bob Marley adını yaşatmak için gırdığı çaba....

Kitapta Rıta ile bu yazıda bahsedemediğim kadar çok şey paylaşmak mumkün, mesela Rıta'nın yeteneğini keşfeden yapımcıların onunla ayrı bir album yapma isteğine Bob'un hararetle karşı çıkışları gibi . Bir kadının bır efsane ile yön değiştiren hayatını ya da belki de bu efsane ile birlikte olmasaydı bambaşka olabilecek hayatını anlamak ısteyenler için mutlaka okunması gereken bir kitap var ortada. Ama benim cevap veremediğim soru, neden? Yanı aşk herşeyi affeder mi? Bob "NoWomen NoCry" şarkısını Rıta'ya yazmış. Tamam guzel "ağlamak yok kadınım, ağlama" diyorsun ama bır gün birileri çıkıp da ağlayana değil de ağlatana bakmak lazım demez mı be efsane Bob Marley?

Feminist Ansiklopedi

Kafa suyu: Argo. Menı, sperma, kafa yağı da denır

Kafes: Eskıden toplantılarda kadınlara ayrılan kafesli yer .

Kahpe karı yastığında yatmak: Argo. Pezevenklık, deyyusluk etmek.

Kadın düşmanlığı: (İngilizce: Misogyny) Kadınlardan tam anlamıyla nefret etmek. Kadın Düşmanlığı fikrini Cinsel Politika isimli kitabında Kate Millet ortaya atmış ve temellendirmiştir Millet, ataerkil iktidarın cinsiyetçi bir toplum yarattığını ve kadın duşmanlığı uzerine kurulu cınsel politikaların hem özel alanda hem de sınıf sıstemi ve eğitim sistemi gıbi toplumsal kurumlar içinde kadınlara yönelik baskıyla sonuçlandığını yazar. Andrea Dvorkin ve Susan Brownmiller kadın duşmanlığı ve erkeklerin kadınlara yönelik şiddeti arasındaki önemli bağlara dikkati çekmiştir. Melanie Klein gıbi bazı feminist psikanalistler de kadın düşmanlığının kökeninin çocuk yetiştırmenin neredeyse hiçbir istısna olmaksızın kadınlar tarafından gerçekleştirildiği bir toplum bağlamında çocuğun anneye karşı hissettiği ilkel hırsa dayandığına dıkkati çekmektedir

Kadın Hakları: Fransız ihtilali öncesi dönem Avrupa'da, Tanrı'nın kadınlara ve erkeklere izlemesi için bir yol önerdiği yönündeki inanış sarsıntıya uğramıştır. Toplumsal Cinsiyet ve İktidar kıtabında Conell, 1791-1792 yılları arasında hem Fransa'da hem Ingiltere'de "erkek hakları"nın hemen ardından"kadın haklar"ına ılışkın kesin bildırıler yayınlandığını yazar. Bunların arasında, en iyi bılınen Mary Wollstonecraft'ın *Vındıcatıon of the Rights of Women*'ı (Kadın Hakları'nın Savunusu), kadınların ahlaki karakterinin içinde bulundukları baskıcı koşullar tarafından çarpıtıldığını ısrarla vurgular, eşit haklar kadar yeni bir dunyevi ahlak arayışına olan ıhtiyacı yansıtır. Bu dönem çağı açısından radıkal özellikler taşıyan "haklar" yaklaşımı lıberalizmin yukselişiyle bir yurttaşlık hakkı talebine dönuşur. Oy hakkı mucadelesiyle zirveye ulaşır. Bugün bazı feministler "Kadının İnsan Hakları " çerçevesinde kadınların uğradığı toplumsal eşitsizliklere karşı, ulusal ve uluslararası hukuksal bir mucadele yaklaşımı içinde, bir haklar politikası surdurmektedir.

Kadın ticareti : Kız çocukları ile kadınların ulke sınırları içinde veya ülkeler arası alınıp satılması. Sebebi erkeklerin talebidir. Bu ticareti çoğaltan etkenler vardır. Savaşlar, yoksulluk, tabii felaketler sonrası yaşanan çaresizlik gıbi. Ama asli sebep erkek egemen duzendir. Bu patrıyarkal duzen, erkeklerin sekse duyduğu ıhtiyacı kendi değerlerine göre tanımlar. Bu tanımlanmış ihtiyacın aile ve fuhuş ıkılı duzeni içinde giderilmesini meşru gorur. Bu sistem içinde erkek alıcıların surekli talebi bu vahşi ticaretin surmesini sağlar. Her sınıf ve ırkta, her dınde, kadınların seks kölesi olarak satın alıcısı veya kiralayıcısı olan erkekler vardır. Bu, devletlerin göz yumduğu yarı izinli bir ticaret olarak sürdurulebılmektedir. Ailelerin kendi kız çocuklarını para için satmalarına sık rastlanmaktadır. Bir sosyoloji profesörü olan Kevin Bales'ın Yeni Kölelik isimli kitabı Küresel Ekonomide insan ticaretini gözler önune sererken, yazar en önemli zorluğun kölelik uzerine gerçek ve guvenilir bilgi bulmanın zorluğu olduğunu söyler. Yeni kölelığın en önemli özelliklerinden biri insanların kullanılıp atılmalarıdır ki, bu onu eski kölelikden daha acımasız yapar. Bu kitapta Taylandlı Sırı'nin tanıklığı şöyle: "Onbeş yaşında ama daha kuçuk gosterdiği için genelevde çok tercih edilen bir kız o. Her gun Buda'ya kendisini AIDS den koruyacak fazileti vermesi için dua ediyor. Ama muşterisi polisse ona prezarvatif kabul ettırmesi imkânsız "

Gulfer Akkaya

koru kendini

Avrupa'nın en eski film festivallerinden olan Locarno Uluslararası Film Festivali'nin 57. sinde Ayşe Polat'ın yönettiği 'En Garde' (Koru Kendini) adlı film Gümüş Leopar aldı. Filmın başrol oyuncuları Pınar Erincin ve Maria Kwiatkowsky de festivalin En İyi Kadın Oyuncu ödülünü paylaştı.

Ayşe Polat'ın senaryosunu yazdığı ve yönettiği Koru Kendini (En Garde) adlı filmi, 2004 Locarno Film Festivalinde Gumuş Leopar aldı. Festival'in en iyi kadın oyuncularında da aynı filmin iki başrol oyuncusu olan Maria Kwiatowsky ve Pınar Erincin seçildi Koru Kendını ayrıca Hamburg Film Festivali Otto Sprenger Ödulu'nu de aldı. Fılmın adı eskrim sporundaki kendini koruma ve saldırı hamlelerinin adı olan En Garde'dan geliyor.En Garde, Almanya'da Katolik yetiştirme yurdunda kalan multeci Kürt kızı ve annesiyle ilişki kuramayan alman kızı anlatıyor. Bambaşka hayatlar yaşayan, farklı sorunlar yuzunden aynı yurda yerleşmek zorunda kalan ve tek başlarına kendilerine yeni bir hayat kurmak zorunda kalan filmde iki, gerçekte binlerce kızın hikayesini anlatıyor En Garde. Hayata henuz başlamışken paylarına duşenlerden dolayı yalnız kalmış ıkı genç kız. Hayatta kalabilmek için gardlarını almak zorunda olan, iki ergen. Alice, yıllarca kendisine bakan buyukannesi olunce annesi tarafından bir yurda yerleştirilir. Kimseyle anlaşamaz, ilişki kuramaz. Odasını paylaştığı kızlar ise Alice'e baskı uygulayan, onu haraca bağlayan, soruniu kişilıklerdir. Aynı yurtta Berivan da kalmaktadır. Yurtta kalan dıger kızlar Berivan'a "Şapşal Torbacı" lakabı takarlar Çunkü Berivan 'ın yanından ayırmadığı, içinde para, aile resımleri, pasaport ve değer verdiği özel eşyalarının olduğu naylon bir torbası vardır. Berivan ve Alice arasında özellikle Berivan'ın yoğun çabaları sonunda kurulan dostluk, tanıştıkları pızza dağıtıcısı İlir adlı Arnavut gence Berivan'ın aşık olması ile yeni bir boyuta sıçrar. Çunku Alice, Berivan'la kurduğu ilişkinin Ilir yuzunden bozulacağına inanır. Boylece Alice ve Berivan arasında yeni sorunlar yaşanmaya başlar. Beklenmeyen bu aşk, zorlu çabalarla kurulan kırılgan dostluğu etkileyen önemli bir aşamadır. Çunkü İlir'e aşık olan Berivan zamanının çoğunu Alice'le değil sevgilisiyle geçirir. Berivan'ı kimseyle paylaşmak istemeyen Alice bu yeni durumdan rahatsız olur. Ve iki genç kızın ilişkisi buradan itibaren zorlu bir sınava tabi kalır. Film aynı zamanda yurtlarda yaşama koşulları hakkında da izleyiciye fikirler veriyor. Konusu da, seyri de oldukça akıcı olan filmi yoğun bir duygusallıkla izledik. Berlin Film Festivali'nde en iyi film ve ardından başka festivallerde de ödüller alan Fatih Akın'ın yönettiği Duvara Karşı (Gegen die Wand) adlı filmle Almanya'da yaşayan Turkiyelilerın ödullu yönetmen kervanına boylece Ayşe Polat da katılmış oldu. Uzun lafın kısası oralarda yeni şeyler yaşanıyor

Filmden hemen sonra Ayşe Polat ile yaptığımız roportajla kendisini de tanıma fırsatı bulduk. Oldukça mutevazı biri. Gülunce, gözlerinin gulen bır kadın. Yeni filmine şımdıden başlamış. Kendisine kolaylıklar ve başarılar diliyoruz.

Az önce filminizi izledik. Film oldukça güzel. Elinize, aklınıza sağlık. Filminiz ve filmdeki oyuncular ödül aldılar. Neler hissediyorsunuz? Uç yıllık bır çalışmanın eseri En Garde. Bır çocuğu dunyaya getirmek gibi bir duygu. Sevdığınız yonleri var, zaman zaman nefret ettiğiniz yonleri var. Butun her şeyini bır arada yaşıyorsunuz ve dolu dolu bır çocuk buyutmek gibi. Bır çocuğu hayata getırmek ve buyutmek gibi bır duygu.

Peki ödül bekliyor muydunuz, ödül almak aklınıza gelmiş miydi? Hayır. Locarno Film Festivalinde odul aldı. Aslında seyırciyle ılk gerçek buluşmasını da orada yaşadı. Üç bın kişinin karşısında ve herkes son derece heyecanlıydı. O reaksiyonu almak zaten ödulun kendisiydi. Bır de odul gelince inanılmaz bır duygu oldu. Sekiz bin kişinin karşısında bu odülü almak inanılmaz bir duyguymuş. Ödul almayı aklına getırmeyi dile getirmek bıraz zor Umut edıyorsunuz mutlaka. Aynı zamanda da bılıyorsunuz. Fakat orada buyuk bır öngorüde bulunmanız ımkânsız aslında.

Almanya'da yaşayan ikinci kuşak Türkiyelilerin isimlerini artık yönettikleri, çevirdikleri filmlerden duymaya başladık. Üstelik Almanya, sinemasıyla Avrupa'da yer edinmiş bir ülke değil. Yani Fransa ya da İtalya gibi değil. Bu ülkelerin sineması Almanya'nın çok ilerisinde. Ama sizler Almanya'dasınız ve sinema ile adınızı duyurdunuz. Bu biraz ilginç değil mi? Hani felsefe de değil, sinema. Ne dersiniz?

Alman basını da bize sürekli bu soruları soruyor. Çunkü çok ılgınç bır şekilde genç kuşak Turkiyeli yönetmenler ödullerle beslenmış filmlerini ortaya çıkartıyorlar. Bunun en buyuk nedenlerinden bır tanesi, bizler bu topluma olan adaptasyon surecini yaşamış insanlarız, farklı kulturleri yaşamış insanlarız. Bunun getırdığı bir bırıkım ve bakış açısı da bu işe renk katıyor.

Kürtsünüz. Senaryoda mültecı bır Kürt kızı yazmışsınız. Filminizde de Kürt bir kızı oynatmışsınız. Bu kimliği neden kullandınız? Kendi deneyimlerinizden yola çıkarak mı yoksa tesadüfen mi?

Burada onemli olan dıger başrol oyuncusuyla karşılaşacak olan kızın bırtakım sebeplerden dolayı kaçmış

olması ve Almanya'ya gitmiş olması. Bu Afrika'dan da olabilirdi. Başka bir özden gelmiş biri de olabilirdi. Fakat yoğun yaşam tecrubem, yaşadıklarım ve çevremden dolayı böyle bir şey oldu. Özel bir seçim değildi. Bu sadece birikimden kaynaklanan bir şey.

Filmde bir sahne var. Arnavut oğlan, Berivan'la siz Türkler diye konuşuyor ve Berivan, ben Kürt'üm diye düzeltiyor. Türkiye'deki basında da sizden Türk yönetmen Ayşe Polat ödül aldı diye bahsediliyor. Bu sizi rahatsız etti mi?

Kendimden söz ederken ben Hamburg'luyum diyorum. Köken olarak Kurt kökenliyim. Ben hiçbir zaman kalkıp bu tıp bir açıklamada, basının bunu ne şekilde çekeceği ve ne şekilde yönlendireceğine dair bir öngörüde bulunamam. Ben her zaman söyluyorum Kurt kökenli ve Hamburg'lu olduğumu

Yedi yaşınızda Almanya'ya gittiniz. Orada sinema üzerine eğitim gördünüz. Şimdi ise ödül alan filimler yönetip, yazıyorsunuz. Bu süreçten biriz bahseder misiniz?

Çocukken ben zaten sinemaya gitmeyi çok seviyordum. Benim için bir tutku haline geldi sinema. Bir sure sonra profesyonel olmayı istedim ve film yaptım. Adım adım yardımcılıktan yukselerek, işin aslında birazcık da alaylı tarafından geldim.

Sinemacı olacağım dediğinizde aileniz bunu nasıl karşıldı?

Her ailenin isteyeceği gibi ciddi bir işimin olmasını tercih ettiler. Muhendis vs gibi. Ama şimdi benimle gurur duyuyorlar.

Filmdeki oyuncular Pınar Erincin ve Maria Kwiatkowsky arasında olağanüstü bir uyum fark ediliyor. Bunu nasıl başardınız?

Oyuncu seçimi çok ciddi bir süreç aldı. Altı aya yakın bir sure etrafta bu iki rolu sahiplenecek insanları aradık. Bulduğuma inandıktan sonra da onlarla yaptığımız provalar son derece yoğun bir süreçten geçti. Evet, birbirlerine de bağlandılar. Ama bu sıkı ve yakın provaların etkisi oldu mutlaka. Onlardan özellikle yaratmaya çalıştığım karakteri içlerinde hissetmelerini istiyordum. Bunun sonucu olarak bu kadar doğal bir yakınlaşma yaşadılar, bu kadar doğal bir yansıması oldu filmin.

Film iki genç kızdan bahsediyor. Senaryo da size ait olduğu için sormak istiyorum, tesadüfen mi iki genç kızı anlatıyorsunuz yoksa bu bir seçim miydi?

İlk olarak kadın filmi yapan yönetmen damgası yememek adına söyluyorum, bir sonraki filmimin baş rol oyuncusu erkek. Ikincisi de, genç kızların eğitimiyle uğraşan bir merkezde çalıştığım için özellikle yurtta buyumuş olan genç kızlarla tanışma fırsatı bulmuştum. Ve bu kızların yaşadıkları da açıkçası bu filmi besleyen kaynaklardan biri oldu. Orada öğrendiklerimi, onlarla paylaştıklarımı ve yaşadıklarımı bu filmde kullandım

Kadın filmleri yönetmeni olmaktan neden çekiniyorsunuz?

Bir yönetmenin filmlerini tek bir konuda yapması kendisi için bir dezavantajdır. Konu olarak sadece ne ulusal açılımının olması lazım, ne de cinsel açılımının olması lazım. B rçok konuda açık olabilmelisiniz. O yuzden bir tek yöne kayan bir yönetmen imajı çizmek pek cazip gelmiyor bana. Kadın yönetmenin bir kadının filme bakış açısı mutlaka çok daha farklıdır. Bu filmi bir erkek yönetmiş olsaydı çok daha farklı bir bakış açısıyla yapardı. Ve ben de bunun arkasında gayet net bir şekilde duruyorum. Lars Fonks Hier'ın yönettiği filmlerde kadın hep kutsaldır. Ya da masum fahişedir. Fakat keskin ayırım değil, kadın bakış açısıyla o filmi yönettiğiniz vakit, o karakterin çok daha fazla açılımları da olabilir. Bu kadar keskin bir ayrım değil olay.

Her ne kadar kadın filmleri yönetmeni olmayı istemiyorsanız da ben gene sorayım. Bundan sonraki projelerinizde kadın filmleri olacak mı? Çünkü böyle filmler az ve bizlerin böyle filmlere ihtiyacı var.

Ben, kadın filmi kavramı diye bir kategoriye inanmıyorum. Burada asıl inandığım şey, bir kadının yönetim olarak bakış açısını yansıtması. Yani benim anladığım kadarıyla konularda öyle bir kısıtlamaya gitme luksümüz yok

Hazırda yeni projeleriniz var mı?

Yeni filmimde yarı Turk ya da Alman bir başrol oyuncum var. Ve bu karakter, şansını arayan bir karakter. Piyangoda çok buyuk bir para kazanıyor ve bu parayla birlikte kendine yazlık bir ev satın almak üzere bir otobus turuna katılıyor. Bu tur İstanbul'dan başlıyor Polonya'ya kadar devam ediyor. Bu arada otobus kaçırılıyor. Yirmi beş yıldır görmediği babasını buluyor ve karakterimiz şansını aslında hiçbir şekilde aramadığı bir yerde buluyor. Trajikomik bir film. Sadece kaybetmeye mahkûm munzurlardan bir tanesi şans arayan.

Filminiz ödül aldı, siz de artık tanınan bir yönetmensiniz. Finansal açıdan, tanınmak ve ödüllü olmak bir kolaylık sağlayacak mı?

Tabii ki En Garde'dan once biraz daha zordu ve En Garde'dan sonra ödullerle birlikte hayat biraz daha kolaylaşıyor. Özellikle finansal kaynaklardan dolayı

Filminiz Almanya dışında başka hangi ülkelerde gösteriliyor?

Şu an neredeyse tum Avrupa'da gösteriliyor Diğer birçok yerde de gösterimi devam ediyor Hindistan'da gösterime girdi. Devam edecek. Dünya çapında birçok festivale de katıldı. Bu yuzden de yavaş yavaş o ülkelerde yayınlanacaktır

Sonuçtan memnun musunuz?

Anlatmak istedığım hikâyeyi anlatabilme şansına sahip olduğum için son derece mutlu bir insanım.

aldanıştan kendini keşfetmeye

Aldanış'tan kendini keşfetmeye İnci Asena ilk romanı Aldanış'la 100. sayımıza konuk oldu. Aldanış'ın aldatmanın, bir kadının kendi hayatını, kendini keşfedişinin öyküsünü, romanını konuştuk İnci Asena'yla.

Yıllardır edebiyat dünyasında tanınmış bir isimsin. "Aldanış" ilk romanın. Neden roman yazmaya karar verdin, neden şimdi?
Yazın'ın her turunde bir şeyler ortaya çıkarmak, en azından denemek isterim. Zaten söylemek istediklerim hep kendi biçimine burunmuş olarak geliyor. Yani şiir, öyku, vb. Romandan önce bir oyun yazacağımı sanıyordum. Oluşmuştu içimde, ama çözemedim, hâlâ çözemedim. Bu romanı yazmamın, son iki yıl içinde yazmamın nedeni oldukça basit. Kesintisiz saatler ayırabileceğim bol zamanım oldu, bu da uzun soluklu bir iş yapabileceğimi getirdi aklıma.

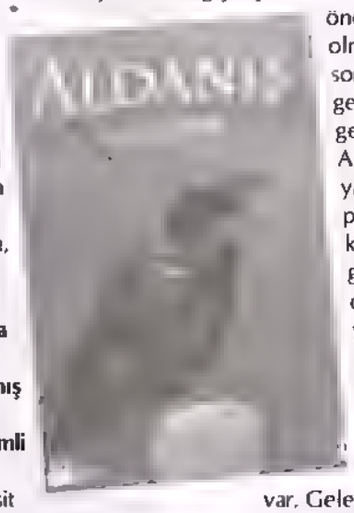

Romanının kahramanı ileri yaşta bir kadın. Romanda bir aldatılmadan çok genel bir aldanış anlatılıyor gibi. Her halükarda aldatılma sence kadınlar için önemli bir tema mı, neden?
Sizin de söylediğiniz gibi bu basit bir 'erkeğin kadını aldatması' romanı değil. Romanın yola çıkışı öyle ama, o yola çıkış sadece başka bir şeyleri tetikliyor. İnsan ilişkileriyle ilgili sorular soruyor, insanın kendi kişiliğini/kimliğini irdelemesi gerektiğini vurguluyor, aldananı (yalnızca erkek-kadın aldatması değil) biraz da kendiyle ilgili düşünmeye çağırıyor, insanın yanlış olduğunu bilerek attığı adımları gerekçelendirerek kendini – kendi gözünde – haklı çıkartmasına dikkat çekiyor. Her anlamda aldanmanın – romanın kişilerinden bağımsız olarak – benim için çok önemli olduğunu söylemeliyim.

Kahramanın Gönül, karşılaştıkları sonrası kendini değiştiremiyor, çökemiyor da, sanki onarıp eskisine benzer bir hayat biçimini koruyacak gibi. Böyle olunca sanatla kurduğu ilişki de biraz rehabilitasyon için hobi gibi oluyor. Böyle düşünmek Gönül'e haksızlık mı?
Böyle düşunulebilir, haksızlık da olmaz. Ama tam tersinin olabileceğini de göz önunde tutmak gerek. Karşımızdaki kadın için yaşamının değişmiş olması önemli değil, asıl önemlisi geçmişinin 'değişmiş' olması. Siz onun geleceğini sorguluyorsunuz, oysa o geçmişiyle hesaplaşıyor, gençliğindeki kendini arıyor. Attığı her adım önundeki yaşamı nasıl kuracağının planlanmasından çok, kendini, çocukluğunda, gençliğinde var olduğunu duşunduğu bıçımıyle yeniden yaratmak. Bütün olaylar içinde Gönul kendini sorguluyor aslında. Bizim elımızde Gönul'un yaşamının bir yılıyla geçmişten bırtakım anılar var. Gelecek yok... Okur için önem taşıyorsa geleceği kurgulayabilir. Romanın yazarı için romanın kışilerinin geleceğinin nasıl olacağı önem taşımıyor. Yenilgi ya da utku... Belli değil...

Erkek eşler daha önce ölüyor. Bu kadınların çoğu için yoksulluk ve bir tür muhtaçlık demek. Gönül'ün böyle bir durumu yok. Ama çok yalnız. Bu ait olduğu sınıfla ilgili gibi geldi bana. Belki biraz da kişiliği buna sebep. Komşu yok, taziye ye gelen yok, görümce yok. Niye böyle?
Aldanış'ın kişileri buyuk kentte yaşayan, yaşam içinde ya da okulda eğitilmiş, paraları olan ya da para kazanan – az ya da çok – modern insanlar. Yazar, Gönül'ün paralı olmasını o bir yıllık donemde başka kaygılar taşımadan kendısıyle, yaşamla hesaplaşabılmesi için özellikle istedı. Çok da yalnız değil, değ'ldı. Buyuk bir olasılıkla ileride de yalnız olmayacak. Ama romanın geçtiği bir yıl yalnızlığı seçti

Hayatını, babası ve kocası üzerinden yürüten Gönül, nihayet bir zanaat ediniyor ve hayatını üretim yaparak sürdürüyor. Üstelik para kazanmaya ihtiyacı olmamasına rağmen. Neden?
Daha önce de söylediğim gibi yaşamını üreterek surdurup sürdurmeyeceğ'ni bilmiyoruz. Gelecek belli değil. Başarılı da olabilir, çalışmamayı da yeğleyebilir. Romandakı bu gibi şeylerin hepsi Gonul'un yaşamla, toplumla, ilişkilerle, 'kendi'yle ilgili aldanışını fark edişiyle, kendını yeniden 'uretmek' isteyişiyle ilgili Somut bır şey üretmek isteğiyle kendını arayışı arasında bir bağ kurulabilir. Ama olumlu bir adım attığı kesin.

Ana karakterlerin önemli bir bölümü farklı değerlere inanan ve farklı yaşlarda kadınlar. Ayrıca kitabın aile ile bir meselesi var, bu çok açık. Yine de kitap, çok dar bir çevredeki kadınları anlatıyor. "Aldanış" için feminizan bir kadın romanı diyebilir miyiz?
Ben yola öyle çıkmadım. Aldanış'takı kadın kişiler erkek, erkek kişiler kadın da olabılırdi, ama romanın anlatmaya (ırdelemeye) çalıştığı şeyler değişmeyecekti. Elbette yaklaşımlar, akış farklı olabılirdi. Belki de daha guzel olurdu, bu hiç aklıma gelmedi.

pano pano

Düzeltme ve özür...
Geçtiğimiz sayıda Tıyatro Boyalı Kuş'la yapt ğımız söyleşide, Zeynep'in sözune yanlışlıkla bir bölum eklenmış durumda. Tıyatro Boyalı Kuş'tan özur dıliyoruz. Doğru paragraf aşağıdakı gibi olacaktır: Zeynep: "Kendi sözlerimizi söyluyoruz. Tabii kadın olduğumuz için kadınca sözler bunlar. Tıyatroda da bın yıllardır erkek egemen söylem hâkım. Neredeyse tum metinler erkeklere aıt ve tabii oyunun temel eksenınde de erkekler yer alıyor. Bız de bu yapıyı kırarak oyunlarımızda hep kadınları merkeze yerleştırıyoruz."

100. sayımızı birlikte kutlayalım
Pazartesi'nın 100 sayısına ulaşmasını 26 Mart Cumartesi akşamı Semıramıs Duğun Salonu'nda (t.a Bella Duğun Salonu'nun alt katı) duzenleyeceğimiz yemekli buluşmayla kutlayacağız. Yemeğımıze tum kadınları bekliyoruz. Bılgı için Pazartesi Dergisini arayabilirsiniz.
Semıramıs Duğun Salonu: Rumelı cad. No: 142 Osmanbey – Şışl.
Tel: (0212) 240 44 04

Buyrun Pazartesi Kahvesi'ne
Pazartesi Kahvesi uzun bir aradan sonra, Pazartesi Soslu makarnası, sebze yemekleri, ucuz çayıyla sızleri bekliyor. 8 Mart 2005 tarıhınden ıtıbaren sıcak ve sakın kahvemız kadın erkek herkese açık. Personel şahane, fiyatlar ucuz...

İş arıyorum
Universite mezunuyum, ıyi derecede Almanca bılıyorum. Öğretmenlık ve organızasyon işi deneyımım var. Nıtelıklerıme uygun ış duyarsanız, Pazartesi'ye b.ldirebilirsiniz.
Gulfer Akkaya

Nermin Yıldırım

bedenlere imza atan bir kadın

Pek fazla kadının meyletmediği bir işi yapıyor Ayçin. Onun işi dövmecilik. Hazırladığı desenlerle insanların bedenlerime ömürleri boyunca taşıyacakları bir imza atıyor. Hemen söyleyeyim, erkekler ayılıp bayılırken, kadınlar acıya daha dayanıklıymış dövme esnasında. Ayçin'in dövdüğü yerde kimi zaman gül, kimi zaman başka desenler bitiyor!

Dövme mevzuu nereden nereye

Çok değil, bundan birkaç yıl evvel dövmesi olana, tişörtü, pantolonu azıcık kıvrılıp da kıyıdan köşeden dövmesi görünene yandan yandan bakılır, dövme sahibi kişi "marjinal" ilan edilirdi. (Doğuda kadınların el ve yüzlerine ana sütüyle yapılan hatta toplumsal kodları olan geleneksel "dak" mevzuunu konunun dışında tutuyoruz tabii.) Vücudunda Allah mealine gelen bir dövme taşıdığı için televizyon programının verdiği gazla öldürülen barmeni de, satanist avına çıkan Türk polisinin sokakta gördüğü dövmelilerin topunu derdest edip emniyete taşıdığı günleri de hatırlayacaksınız. Toplumsal hafızanın geri dönüşüm kutusuna yolladığı uzak tarihler değil bunlar.

Lâkin şimdi durum farklı. Artık çoluk çocuk genç yaşlı herkes dövme yaptırıyor. Dövmesi olmayanın marjinal addedileceği günlere yelken açtığımızı bile iddia edebilirim. Özellikle Taksim gibi genç nüfusun yoğun olduğu yerlerde, müzik festivallerinde, barlarda, sokaklarda, vücudunda irili ufaklı dövmeler taşıyan pek çok insanla karşılaşabiliyoruz. Dövme yaptırmış olmanın serseri, uyuşturucu bağımlısı, ipsiz sapsız kişi olmakla beraber anıldığı günler geride kaldı. Dövme dendiğinde aklımıza yağlı uzun saçlı metalci oğlanlar ya da kollarına çıplak denizkızı, çapa çizdirmiş kirli sakallı, irikıyım denizciler gelmiyor artık.

Kalıcı dövme yaptırarak, ömrünün sonuna kadar seçtiği desenle yaşamaya cesaret edemeyenler de hint kınası gibi malzemelerden yapılan geçici dövmelerle heveslerini alabiliyorlar. Kimisi omzuna, kimisi koluna, kimisi göbeğine ya da beline dövme yaptırıyor. Saçlarını kazıtıp kafasına dövme yaptıranlar da mevcut. Hatta son derece ayıp muhtelif yerlerine dövme yaptıranlar da var.

Peki ya dövmeciler

Eskiden dövme yapan insan bulmakta güçlük çekilirken, şimdi her köşe başında bir "tattoo"cu açıldı. Özellikle yazlık mekânlarda elini sallasan dövme yapan birine çarpman işten bile değil. Buna rağmen dövme işiyle iştigal eden kadınların sayısı erkeklerle kıyaslanamayacak kadar az. Örneğin İstanbul'da nam salmış, tercih edilen birkaç dövmeci var. Bunların hepsi erkek. Biri hariç! Ayçin Aydoğan, hemcinslerinin çok tercih etmediği bir işe gönül vererek, Beyoğlu Abdullah Sokak'ta (Pazartesi Dergisi'nin de tam karşısı) bir stüdyo açmış. Sacred Ink Tattoo adını taşıyan bu mekân, şu anda İstanbul'un en ünlü dövmecilerinden biri. Pek çok insanın hayatı boyunca bedeninde taşıyacağı figürler Ayçin'in ellerinden çıkıyor.

Ayçin'in varlığını bir arkadaşımdan öğrendim. Telefonlaştıktan sonra, röportaj için stüdyosunda buluşmaya karar verdik. Dergiye gelip giderken sık sık önünden geçtiğim bu yerin dövme stüdyosu olduğunu fark etmemiştim hiç. Hem de kocaman tabelasına rağmen. Zira daha önce gördüğüm yerlerden de kafamdaki dövmeci imgesinden de çok uzak bir yerdi. İçeri girdiğinizde bir doktor muayenehanesine giriyor gibi oluyorsunuz. Her şey çok düzenli ve temiz görünüyor. Şahsen, dar mekânlarda perde arkalarında dövme yapılan yerlere alışkın biri olarak, buranın gerçekten dövme stüdyosu olduğuna inanmakta güçlük çektim. Ama işte birden pembe balonuyla aydınlanıverdim. Öyle ya, kadın eli değince her şey ayrı bir kimlik kazanıveriyordu. Sonra Ayçin'le tanıştık. Kendisi yirmi dört yaşında, pek güzel bir kadın. Yıllarca Taksim'de, Hayal Kahvesi gibi çeşitli bar ve eğlence mekânlarında garsonluk yapmış. Buraların yabancısı değil. Beyoğlu'nu bilirsiniz. Envai çeşit arsız ve uğursuzun volta attığı, değil işyeri açmak, gezinmenin bile yürek istediği bir mekân olabilir. On yedi yaşındayken dövme yaptırmak istediğine karar vermiş. Bir dövmeci bulup evdekilerden habersiz kocaman bir dövme yaptırmış sonra. Göğsünden kalçasına kadar dikey vaziyette inen hoş bir dövme. Sırf dövmenin ailesi tarafından fark edilmesini önlemek için de iki yıl boyunca onlarla beraber tatile çıkmamış. Sonra bir gün bu "küçük" sır

ortaya çıkıvermiş. O zaman da geçici dövme yaptırdığını, zaten iki yıl sonra kendiliğinden çıkacağını söyleyivermiş. Tabii bu olayın üzerinden bir değil birkaç iki yıl geçtiği halde dövme hale nur topu gibi duruyor yerinde. Ayçin, boş zamanlarında evde oturup yağlıboya çalışmaları yapıyormuş evvelden. Kendi kendine desenler çıkarıyormuş. İnsan bedenini tuval olarak kullanma fikri de bu aralar doğmuş. Sonra, 1999'da dövme yapan bir arkadaşıyla birlikte, daha profesyonel bir şeyler yapmaya karar vermişler. Abdullah Sokak'ta önünden geçtikçe "ah burası bizim olsa da bir stüdyo açsak" diye iç geçirdikleri bir yer varmış. Gel zaman git zaman bir gün daire boşalmış. Ayçin aynı gün soluğu ev sahibinin karşısında almış. Adam, burayı dövme işi yapacak bir müesseseye vermeye pek gönüllü olmamış tabii. Malumunuz, dövme, dövmeci dendiğinde insanın aklına yağlı saçlı metalci tiplerin, uyuşturucu alemlerinin geldiği zamanlar. Ama Ayçin mekânı beğendi, bu işi de kafasına koydu ya, bir gün değil, bir hafta ya da bir ay değil, tam iki ay boyunca gidip gelmek suretiyle ev sahibini ikna etmeyi başarmış. Sonra da arkadaşıyla beraber bütün birikimlerini harcayarak, makineler ve boyalar getirtmişler. Zamanla ufak çapta bir şöhret bile edinmişler. Buraya öğrencilerden, doktorlara, tiyatrocular dan, mankenlere kadar farklı kesimlerden pek çok insan gelmeye başlamış. Ayçin, ilk zamanlar dövme yapsa da sabırsız bir insan olduğu için (zira en ufak dövme bile bir saatini alıyor insanın) dövme yapma işini diğer arkadaşına bırakmış. Kendisi sadece canı istedikçe dövme yapmaya başlamış. Onun asıl işi dövme desenleri hazırlamak. Bir de stüdyodan içeri giren insanların eğilimlerini belirleyerek, uygun desen seçmek konusunda müşterilere yardımcı olmak. Bana sorarsanız oldukça büyülü bir iş bu. Düşünsenize, hayal gücünüzün çıkarıp ortaya koyduğunuz bir takım desenler, hiç tanımadığınız insanların ömür boyu çıkarmadığı elbiseler oluyor. Sizin çizgilerinizi bedenlerinde taşıyorlar. Aslında Ayçin, Sacred Ink'e gelenlerin bedenlerine birer imza atıyor.

Dövmeden önce terapi

Dövmenin genellikle bir anlık "gaza gelme" hadisesi neticesinde yaptırıldığını söylüyor Ayçin. Bu sebeple yarın öbür gün yakıcı bir pişmanlıkla karşılaşmamaları için gelenlerle uzun uzun konuşuyormuş. On sekiz yaşından küçükler, dövme yaptırmak için anne ya da babalarıyla birlikte gelmek zorunda on altı yaşından küçüklereyse anne baba rızası olsa dahi dövme yapılmıyor burada. Zira vücutları henüz gelişimini tamamlamamış olduğundan istenmeyen sonuçlar yaşanabileceğini düşünüyor Ayçin. Bir de ilk gençlik ateşiyle gelip de vücutlarını bir takım logolarla süslemek isteyenler var. Bu dövmeleri yapmaya da pek gönüllü olmuyor. Çünkü insanın fikirlerinin değişebileceğini ve şimdi seve seve yaptırdıkları bu dövmelerin yarın öbür gün kendilerini rahatsız edebileceğini düşünüyor, bu sebeple gerekirse saatlerce onlarla konuşuyor. Bütün bunlar bütün dövmecilerin altına imza attığı genel kurallar değil. Tamamen Ayçin kuralları. Her işin etiği olması gerektiğini düşünüyor kendisi. Yoksa, siz kapıdan girer girmez, müşteri bulmuş olmanın sevinciyle söylediğiniz ilk deseni vücudunuza işleyebilecek sayısız dövmeci var. Ayçin, stüdyoya gelen herkese kullanılması gereken malzeme hakkında bilgi vererek, "şimdi burada yaptırmayacaksanız bile şu şu adreslere gidin. Sakın herhangi bir dövmecide dövme yaptırmayın" diyor. Zira ne yazık ki pek çok yerde steril bir biçimde yapılmıyor bu iş. Hastalık kapma riski çok büyük. Sadece kullanılan iğnenin değil, kullanılan boyanın da tek seferlik olması icap ediyor. Bunu ilk duyduğumda daha evvel düşünememiş olduğum için epey bir ahlanıp vahlandım. Nedense sadece iğneden hastalık bulaşacağına inandığımdan bir tek o konuda hassasiyet göstermiştim çünkü zamanında dövme yaptırırken. Oysa iğnenin daldırıldığı boya da hastalık bulaşması için çok elverişli. Bu yüzden dikkat edilmesi gereken pek çok husus var. Neyse ki bu yolla bulaşabilecek hastalıklar ilk bir kaç yıl içinde ortaya çıkıyormuş. Korkacak pek bir şey olmadığını öğrenerek bir nebze rahatladım.

Sevgili adından dövme olur mu?

Ayçin'in en çok sinirlendiği şeylerden bir tanesi, vücudunun bir yerine sevgilisinin adını yazdırmak isteyen kadınlar. Bu taleple gelen herkesle "bak yarın öbür gün ayrılırsın. Adını da kolunda falan taşımak istemezsin"merkezli uzun açıklamalar yapıyormuş. Sonuçta bir kısmı ikna olup, bu işten vazgeçse de bir kısmı her şeye rağmen "ben onu seviyorum. Ayrılsak bile adını taşımaktan rahatsız olmam" diyerek, yaptırıyormuş dövmeyi. Sonra neler mi oluyormuş? İşte o kadınların bir kısmı, bir vakit sonra yeniden gelip, "yaa, bunun üzerini başka bir desenle kapatabilir miyiz?" diye soruyorlarmış. Merak edenlere hemen söyleyeyim, evet bir dövmenin üzerini başka bir dövmeyle kapatmak mümkün. En azından Ayçin bu konuda usta artık.

Kadınlar acıya daha dayanıklı

Aslına bakarsanız dövme insanın canını çok da acıtan bir şey değil. Zaten bir zaman sonra dövme yapılan bölgede uyuşukluktan başka bir şey hissetmez oluyorsunuz. Kadınların mı yoksa erkeklerin mi acıya karşı daya dayanıklı olduğu sorusunun cevabı tam da tahmin ettiğim gibiydi. Ayçin, kadınların kesinlikle daha dayanıklı olduğunu söyledi. Kadınların her türlü acıya idmanlı olması pek de şaşılacak bir hadise değil tabii. Dövme yaptıran erkeklerin içinde işi abartıp ayılıp bayılanlar bile oluyormuş. Hatta dövmeye ara vermek ya da dayanamayıp yarıda kesmek için çeşitli numaralara başvuran erkeklerin komik hikayelerini de anlattı bana. Tabii erkek adam, "yahu ben bu işten korktum, acıyor, vazgeçtim," vs diyemeyeceğinden, onlar da bir çok "zekice" numaraya başvuruyormuş.

Şunu da belirtelim ki dövme, artık estetik cerrahların doku ölmesi mi işte öyle bir durumdan ötürü müdahale edemediği bir takım yara izleri için de bir çözüm olarak kullanılıyormuş. bundan bir süre önce stüdyoya daha önce tanışmadığı bir kadın müşterinin geldiğini anlattı Ayçin. Kadın eskiden yüzücüymüş. Bacağının üst tarafındaki bir yara izi yanlış müdahaleden sonra büyüyerek, kendisi için hayli rahatsız edici bir hal almış. Bu iz yüzünden yüzmeyi bırakan kadın, kocasıyla da ayrılmış. Kötü günler geçirdiği bir sırada dövmenin bu işler için çözüm olabildiğini duyarak Ayçin'e gelmiş. Beraberce uygun bir desen bularak dövmeyi yapmışlar. Ayçin, şimdi iki haftada bir telefonlaşıp görüştüklerini ve müşterisinin kendisini çok daha iyi hissettiğini anlattı. Ayçin'in tek derdi dövme stüdyolarının Sağlık Bakanlığınca denetlenen ve yasal prosedürle işleyen mekânlar haline gelmesi. Çünkü şu anda buralar denetlenmiyor ve kötü koşullarda iş yapan yerler insan sağlığı açısından tehdit oluşturabiliyor. Sağlık Bakanlığı, dövme işini bundan böyle sadece doktorlar tarafından yapılmasına yönelik bir karar aldıysa da bu da sorunu çözmüyor. Zira insan bedenini boyamak ve doktor olmak arasında ciddi bir fark var. Elbette eğilimi olan doktorların bu işi yapabileceğini söylüyor Ayçin, ama dövmecilerin eğitimden geçeceği ve izinli olarak çalışmasına vesile olacak yeni düzenlemeler getirilmesinin gerektiğini vurguluyor.

Tanıdığım ilk ve tek dövmeci kadınla yaptığım söyleşi benim adıma çok keyifli geçti. Ayrıca Ayçin ve arkadaşlarının yaptığı dövmeleri görünce kendi yaptırdığım amatör dövmelerden de utandım. Yakında yine gitmeyi planlıyorum. deseni Ayçin'le beraber çıkaracağız. Kimbilir, eğer günündeyse, canı da istiyorsa, belki dövmemi de Ayçin kendisi yapar.

KADINLARIN KURTULUŞU BİLDİRGESİ

KADINLARIN KURTULUŞU BİLDİRGESİ

Biz kadınlar ezen cinsin ezilen cinsi olarak ezildiğimiz ve sömürüldüğümüz

Erkek egemen toplumun en ilkel biçiminin geliştirdiği bütün pahalı araçların yanı sıra devlet ve kilisenin de kadın, ucuz, sağlık, eğitim, ulaşım, güvenlik kurumları bu egemenliği örgütler

Biz kadınlar ev içinde yaptığımız, ev için ve evimiz için harcanan

Ev dışındaysak, ancak ucuz ve esnek iş güvencesi olarak görülebiliyoruz

Doğurma hakkımız sadece bir yükümlülüğe indirgenmiştir. Biz kaç evlenmeye doğurmaya zorlanıyoruz. Bizim sağlığımız doğum kontrolünden sadece bir sorumluluk olarak söz ediyor. Doğurduğumuz ve büyüttüğümüz çocukları yalnız geçimlerini sağlamak değil, onlardan da hesap

Resmi nikah, ücretsiz, sadaka ve ganimet, fahiş ve ağırlıklı tazminatlar, yıkıcılar, ağır ve ağırlaştırıcı sebepler, bir bakıma bizim için bir kurtuluş gibi görünüyor. Bir bakıma da kadınların zaten mülksüzleştirildiği bu düzene girmemiz sağlanıyor

Kadınlar üzerindeki ekonomik baskıyı gizlemek için ücretli çalışmamız gösterilmiyor. Bu gizleme, ücretsiz ev hizmetini, ucuz ve esnek işgücünü sağlıyor

Biz emekçi kadınlar, kadınlara özgü sömürü ve baskının bilincinde olarak, sendikamızda, meslek odamızda, siyasi örgütümüzde, gecekondumuzda kendi özgün mücadelemizi veriyoruz

Bizler, kadınlar, ezilmişlik ve sömürülmüşlüğümüz, kurtuluşumuz ve geleceğimiz için

Ev içinde ve dışında sömürülmeye mahkum ve sömürge durumundaki bir kadınlar olarak, aile içinde ve dışında erkeklerin yanında ve onlarla birlikte

Ev içinde ve ev dışında ücretsiz ve ağır çalışıyor, boşta kalışımız

Cinselliğimiz hakkında ayrımcılığa, pornografiye, metaya, zevk aletine indirgenmeye, din ve kültürün bütünüyle tahakküm kurmalarına, belirlemeye, bedenimize yabancılaşmaya

Cinselliğimiz evlilikte ve fuhuşta satın alınıyor, evlilik içinde gayrimeşru sayılıyor ve evlilik içine hapsediliyor

Kadınların hem aile içinde, hem toplumsal eğitim sistemiyle ve geleceğimizin, kadınsılık ve annelik adı altında ezilmemiz engelleniyor

Bedenimiz, emeğimiz, sevinçlerimiz ve acılarımız üzerinde erkekler hakim durumdan yararlanıyor, sahiplenmeler, hükmetmeler, baskı ve terörün sürekliliklerinde sonuç da temin edilmeden yapılıyorlar, yani kişilerin ölüm ötesi sahiplenmeleri, devletçiler bile tahakküm altındalar

Bütün sınıflar, sınıflarımızın farklı olmaya eğilimliliğinden faydalanıp ayrıca, beynimizden örgütlenen mücadelemize kadar müdahale etmeye çalışıyorlar

KADINLAR KURTULUŞUMUZ İÇİN ELELE!